

MARLUS

SCANDINAVIAN INSTITUTE OF MARITIME LAW

Oskar Vegheim

Avtaler om samdrift og samlokalisering i havbruksnæringen

Samspillet mellom offentligrettlig
reguleringslovgivning og
privatrettslige kontraktsvilkår

Avtaler om samdrift og samlokalisering i havbruksnæringen

Samspillet mellom offentligrettslig
reguleringslovgivning og privatrettslige
kontraktsvilkår

Oskar Vegheim

MarIus No. 552
Sjørettsfondet
Nordisk institutt for sjørett
Universitetet i Oslo

© Sjørettsfondet, 2021

ISSN: 0332-7868

Sjørettsfondet
University of Oslo
Scandinavian Institute of Maritime Law
P.O. Box 6706 St. Olavs plass 5
N-0130 Oslo
Norway

Phone: 22 85 96 00

E-post: sjorett-adm@jus.uio.no

Internet: www.jus.uio.no/nifs

Editor: Professor dr. juris Trond Solvang –

e-mail: trond.solvang@jus.uio.no

For subscription and single-copy sale, please see Den norske bokbyen
– The Norwegian Booktown

Internet: <http://bokbyen.no/en/shop/>

E-mail: post@bokbyen.no

Print: 07 Media AS

Forord

Denne avhandlingen ble levert som 60 studiepoengs masteroppgave ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen. Avhandlingen ble skrevet mens jeg var vitenskapelig assistent ved Nordisk institutt for sjørett ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo. Jeg var tilknyttet havbruksrettsprosjektet, og forhåpentligvis vil avhandlingen være et nyttig tilskudd til dette. Avhandlingen publiseres stort sett slik den forelå til sensur i juni 2021.

Jeg vil først og fremst rette en takk til mine veiledere: Ola Mestad og Eirik Wold Sund. Avhandlingens tema tatt i betraktning, kan jeg ikke tenke meg et bedre og mer kompetent tospann. Eirik skal i tillegg ha en ekstra takk for alle våre *relevante* kontraktsrettslige diskusjoner. Jeg vil videre takke Amund Bjøranger Tørum, som har bidratt med instruktive innspill til deler av teksten. Som fotnotene viser, har hans kontraktsrettsbok dessuten vært en stor inspirasjon for meg. Takk også til Hans Jacob Bull, som bidro med innspill i startfasen av arbeidet, og Trond Solvang, redaktør i MarIus. Eventuelle feil og unøyaktigheter står selvfølgelig for egen regning.

Avhandlingen hadde ikke blitt til uten at noen delte kontrakter med meg. For dette vil jeg takke Grunde Bruland og Martin H. Bryde i Wikborg Rein; Stig Klausen Engelhart og Senad Saric i BAHHR; Tord Fondevik og Tore Fjørtoft i Schjødt; Mons Alfred Paulsen og Thomas Frølich i Thommessen; Halfdan Mellbye i SANDS; Pedro S. Leite og Jan Erik Greni i KPMG; og Arthur Duus i Simonsen Vogt Wiig. Grunde, Martin, Stig, Halfdan, Pedro og Jan Erik skal også ha en ekstra takk for å ha tatt seg tid til å diskutere diverse havbruksrelaterte problemstillinger med meg, og Senad skal krediteres for å peke meg i retning av avhandlingens tema.

Jeg vil også takke Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering, som finansierte min vit.ass.-stilling og havbruksrettsprosjektet som sådan; Juristforbundet og Wikborg Rein, som begge gav meg stipend i forbindelse med skrivingen; Fiskeridirektoratet, som delte informasjon og

statistikk med meg; og Marte Hatlevik i Osland Havbruk, som forklarte meg oppdrett i praksis.

En stor takk går også til Knut Sande, som har vært primus motor for «fagpumpen». Våre treningsøkter har vært et kjærkomment avbrekk fra skrivingen, og dessuten en nyttig arena for å diskutere juss i en mer uformell setting.

Jeg vil også takke alle de vitenskapelige assistentene på fakultetet, og særlig min kontorfelle, Fredrik Tonholt, samt Philip Dang, Aksel Kolstad, Alexander Sæthern, Mira Marcussen og Mads Fredrik Baardseth. Alle seks har vist interesse utover det vanlige for avhandlingen min. I denne forbindelse føles det også naturlig å takke mine nærmeste studiekamerater fra jussen i Bergen; Ole Martin Moen, Johan Fredrik Brende, Fredrik Hammerstrøm og Mathias Rasmussen skal alle ha takk for faglig og sosialt samvær gjennom de fire årene mine i vest.

Hovedbibliotekar Inger M. Hamre, som hjalp meg med litteraturliste, fortjener også en takk. Det samme gjør Andre Nilsen, som har sørget for at datautstyret har fungert til enhver tid. En stor takk også til Bente Lindberg Kraabøl og Camilla Arnøy i administrasjonen, som alltid har oppmuntrende ord på lager.

Sist, men ikke minst, vil jeg takke familien min: Min bror, Sondre, som var sterkt delaktig i at jeg begynte på jussen; mamma og pappa, Stina og Torstein, som hadde meg boende hjemme store deler av skriveperioden; mine søstre, Edda og Tuva, som begge har kommet med nyttige innspill; og min kjære mormor, Rønnaug, som har korrekturlest deler av manuset.

Høyesteretts plass, 1. desember 2021

Oskar Vegheim

Innholdsfortegnelse

FORORD.....	3
1 INNLEDNING.....	8
1.1 Opptakt.....	8
1.2 Samarbeid i praksis.....	9
1.3 Kontraktsmaterialet	10
1.4 Rettslig plassering av temaet – et uavklart metodisk samspill mellom offentligrettslige og privatrettslige regler	11
1.5 Hvorfor samarbeide?	13
1.5.1 Regulatorisk bakteppe: produksjonsområder, akvakulturtillatelsen og MTB	13
1.5.2 Den offentligrettslige begrunnelse: effektivitet, fleksibilitet og lønnsomhet.....	15
1.5.3 Den privatrettslige begrunnelse: økonomiske, strategiske eller regulatoriske hensyn	17
1.6 Avgrensninger og metode.....	21
2 DET OFFENTLIGRETTSLIGE RAMMEVERKET: REGLENE OM SAMDRIFT OG SAMLOKALISERING	23
2.1 Rettskildet bildet – uformell forvaltningspraksis	23
2.2 Etableringsfasen	24
2.2.1 Regelverket i praksis: først samlokalisering, så samdrift.....	24
2.2.2 Kan myndighetene tvinge oppdrettere til å samarbeide?	25
2.2.3 Forutsetningen om «samme lokalitet» og forbudet mot kombinasjon av tillatelser	27
2.2.4 Grensedragningen mellom samdrift og samlokalisering – sameiespørsmålet	29
2.3 Forholdet til utleieforbudet i akvakulturloven § 19.....	30
2.3.1 Hvorfor kan utleieforbudet få betydning for samarbeidsavtalene?	30
2.3.2 Utgangspunktet om fri omsettelighet og forbud mot utleie.....	31
2.3.3 Begrunnelsen for utleieforbudet	33
2.3.4 Vilkåret «akvakulturtillatelser». Omfattes både selskaps- og lokalitetstillatelsen?.....	35
2.3.5 Vilkåret «utleie». Når foreligger et rettsstridig leieforhold?	37
2.3.6 Den reelle betydningen av utleieforbudet	40

2.4	Driftsfasen.....	45
2.4.1	Det generelle aktivitetskravet.....	45
2.4.2	Akvakulturdriftsforskriften § 49 – samdriftsbestemmelsen	48
2.4.3	Fravær av nærmere regulering for samlokalisering	49
2.4.4	Felles ansvar overfor myndighetene.....	50
2.5	Opphørsfasen.....	52
2.5.1	Hva skal til for å bringe samarbeidet til opphør?.....	52
2.5.2	Opprydningsansvaret	54
3	DET PRIVATRETTSLIGE FORHOLDET:	
	SAMARBEIDSAVTALENE.....	56
3.1	Rettslig plassering av samarbeidsavtalene.....	56
3.2	Tolkning av samarbeidsavtalene. Enkelte forbehold	58
3.3	Organisasjonsrettslig plassering: kontraktsforhold, sameie eller selskap?	60
3.3.1	Problemstillingen: Er samdrift og samlokalisering omfattet av selskapsloven?.....	60
3.3.2	Selskapslovens anvendelsesområde – hva er et selskap?	62
3.3.3	Drives det virksomhet for «felles regning og risiko»?	64
3.3.4	Skattemyndighetenes praksis	72
3.3.5	Konklusjon: samdrift er selskap – samlokalisering er kontrakt.....	76
3.4	Kontraktsrettslig plassering: tjeneste, leie eller begge deler?.....	77
3.4.1	Sammensatte avtaler – forpliktelesanalyse	77
3.4.2	Kan sondringen mellom innsats- og resultatforpliktelser være til hjelp?.....	78
3.4.3	Hva utgjør kontraktsrettslig bakgrunnsrett?.....	79
3.5	Hovedlinjer i samarbeidsavtalene.....	88
3.5.1	Standardklausuler	88
3.5.2	Eierskap til oppdrettsanlegg, produksjonsutstyr og biomasse.....	92
3.5.3	Tjenesteelementet: oppdrettsvirksomheten – drifts- og røkteransvaret	94
3.5.4	Leieytelsen: leie av lokalitetskapasitet og tilgang til oppdrettsanlegg	98
3.5.5	Kjøpselementet: kjøp og salg av fisk mellom partene.....	105
3.5.6	Vederlaget	107
3.5.7	Enkelte sideforpliktelser som forutsetning for oppdrettsvirksomheten	117
3.5.8	Styring og forvaltning av samarbeidet.....	118

3.5.9	Forholdet til tredjeperson: representasjon, ansvarsregler og regress.....	120
3.5.10	Opphør av samarbeidet	123
3.5.11	Overdragelse av retten til samdrift eller samlokalisering.....	126
4	KONKLUSJONER OG REFLEKSJONER.....	128
5	REGISTRE	132
5.1	Lov- og forskriftsregister	132
5.2	Forarbeider.....	134
5.3	Forslag, uttalelser og forvaltningspraksis	135
5.4	Rettsavgjørelser	137
5.5	Registre, statistikk, veiledere og rapporter	139
5.6	Litteratur	140

1 Innledning

1.1 Opptakt

Havbruksnæringen i Norge og særlig oppdrett av laks har i løpet av de siste tiårene utviklet seg til å bli en betydelig næring i Norge generelt og langs kysten spesielt. I takt med den økonomiske utviklingen og veksten i næringen har det skjedd en konsolidering på aktørnivå, slik at næringen i dag domineres av et fåtall store aktører.¹

I likhet med andre konsesjonsregulerte næringer trenger aktørene en *tillatelse* for å drive akvakultur. Et konsesjonsregulert system innebærer at myndighetene i stor utstrekning kan kontrollere omfanget av og retningen til næringen, herunder hvor mye fisk som produseres og hvor oppdrettsanleggene skal plasseres geografisk. Myndighetene har i stor utstrekning tillatt vekst i oppdrettsnæringen gjennom å tillate oppdrett av større og større kvantum fisk i flere og flere anlegg.

Som følge av sterk vekst og strengere krav til bærekraft og miljøpåvirkning, er det i dag knapphet på gode lokaliteter til å drive oppdrett.² I tråd med et uttalt ønske i norsk politikk om produksjonsvekst i næringen er det derfor innført flere regler som forsøker å legge til rette for en mer effektiv og fleksibel drift av de eksisterende lokalitetene. Eksempler på dette er felles biomassetak for selskaper og konsern, felles biomassetak mellom produksjonsområder og reglene om felles drift på samme oppdrettsanlegg – *samdrift* og *samlokalisering*.

I akvakulturdriftsforskriften er *samdrift* definert som en «driftsform der to eller flere innehavere av akvakulturtillatelse har akvakulturdyrene i sameie på samme lokalitet», og *samlokalisering* definert som en «driftsform der to eller flere innehavere av akvakulturtillatelse har akvakulturdyr på

---

¹ Fiskeridirektoratet, Lønnsomhetsundersøkelse. Pr. 2018 er antall små selskap (med 1–9 tillatelser) 46; antall mellomstore selskap (med 10–19 tillatelser) 7; og antall store selskap (med 20 eller flere tillatelser) 23. Antall selskaper har gått fra 106 til 76 fra 2008–2018. De ti største selskapene står for omtrent to tredeler av den totale mengden solgt fisk.

² Prop.1 S tillegg 2 (2012–2013) s. 1 og Fauchald (2020) s. 272.

samme lokalitet, uten at akvakulturdyrene er i sameie», jf. § 4 første ledd bokstav v og w.³ I korte trekk innebærer samarbeidsformene at to eller flere oppdrettere har fisk på samme oppdrettsanlegg. Forskjellen på samarbeidsformene er hvorvidt fisken er «i sameie», og regelverket bygger dermed på en forutsetning om at partene enten eier fisken sammen eller hver for seg.

Temaet i denne oppgaven er *avtaler om samdrift og samlokalisering*: hvilke rammer lov og forskrift oppstiller for slikt samarbeid, hvilken avtalepraksis som foreligger og hvilke rettslige konsekvenser inngåelse av samarbeidsavtalene har for partene.

1.2 Samarbeid i praksis

I praksis foregår samarbeidene ved at en part som allerede har etablert egen drift på en lokalitet, inngår en samarbeidsavtale med én eller flere andre oppdrettere. Den parten som allerede var etablert på lokaliteten, har en aktiv rolle i samarbeidet i den forstand at vedkommende forestår den daglige driften av oppdrettsanlegget, herunder yter røktertjenester. På tross av at øvrige parter i samarbeidet gjerne inntar en mer passiv rolle, forutsetter avtaleforholdet et nokså nært samarbeid mellom partene.

Ved begynnelsen av samarbeidet setter partene ut smolt, som etter 12–18 måneder blir til slakteklar fisk. Avtaleforholdet kan derfor karakteriseres som *langvarig*. Det er normalt to parter i en samdrift eller samlokalisering, men det finnes også tilfeller med tre, fire eller fem.⁴ Flere enn fem parter på én lokalitet finnes ikke per juni 2021.⁵

---

³ Begrepet «samlokalisering» brukes også der én aktør benytter to eller flere tillatelser på samme lokalitet, jf. f.eks. akvakulturdriftsforskriften § 43 tredje ledd, der det heter at ved «samlokalisering av flere tillatelser, og *selv om innehaveren er den samme*» (uthevet her). Når jeg bruker begrepet «samlokalisering» i avhandlingen, sikter jeg til definisjonen i akvakulturdriftsforskriften § 4 første ledd bokstav w.

⁴ Fiskeridirektoratet, Akvakulturstatistikk: Av de 960 lokalitetene er det (pr. 2020) 166 med to aktører, 53 med tre aktører, 29 med fire aktører og seks med fem aktører. Noe endringer smh. Fauchald (2020) s. 304, tabell 1, med tall fra 2017 jf. note 69 s. 285. Merk at Fauchald (2020) bruker begrepet *felleslokaliteter* om lokaliteter med flere enn to brukere, og at dette omfatter både samdrift og samlokalisering, jf. s. 293.

⁵ Dette har antakeligvis en praktisk forklaring, da det ikke gjelder en rettslig antallsbegrensning.

Av de rundt 1000 lokalitetene som eksisterer i Norge i dag, er det rundt 250 hvor det er registrert flere enn én juridisk person med tillatelse til å drive oppdrett.⁶ Disse lokalitetene er klarert for drift etter de særskilte offentligrettslige reglene for samdrift eller samlokalisering.

Avhandlingens *andre del* er en analyse og tolkning av lov- og forskriftsverket samt relevant forvaltningspraksis med betydning for samdrift og samlokalisering. Fordi utformingen av regelverket fremstår fragmentert og uklart, er et sentralt mål med avhandlingen å kartlegge rettstilstanden. I den forbindelse har samarbeidsordningenes forhold til utleieforbudet i akvakulturloven § 19 tredje ledd blitt viet betydelig oppmerksomhet. Dette skyldes at reglene om samdrift og samlokalisering kan brukes til å kamuflere reelle leieforhold.

1.3 Kontraktsmaterialet

I avhandlingens *tredje del* analyseres og beskrives kontraktspresis. Kontraktsmaterialet består av inngåtte avtaler mellom oppdrettere og «avtalemaler» fra flere av de største advokatfirmaene i Norge.⁷ Avtalene har vært anonymisert slik at jeg ikke har vært kjent med hvem eller hvor samarbeidet har foregått.⁸

Samlet utgjør kontraktsmaterialet 20 avtaler fordelt noenlunde jevnt over samdrifts- og samlokaliseringsavtaler.⁹ Med unntak av én samlokaliseringsavtale med tre parter består kontraktsmaterialet av avtaler inngått mellom to parter.

Når det gjelder innsamlingsmetoden, har jeg henvendt meg til både oppdrettsselskaper og advokatfirmaer. Noe overraskende er det kanskje at det alt overveiende har vært advokatene og ikke oppdretterne

---

⁶ Fiskeridirektoratet, Akvakulturstatistikk.

⁷ Terminologien «avtalemaler» er kanskje ikke helt treffende, da advokatfirmaene ikke nødvendigvis har utarbeidet én mal for de aktuelle samarbeidsavtalene.

⁸ Hvor det samarbeides eller med hvem er for så vidt ikke noen hemmelighet, idet dette står i akvakulturregisteret, som er offentlig tilgjengelig.

⁹ Materialet fordeler seg med hhv. 8 samdriftsavtaler og 12 samlokaliseringsavtaler. I tillegg har jeg fått tilgang til en rekke tilleggs- og endringsavtaler, samt rene leieavtaler av lokaliteter.

selv, som har delt avtaler med meg. Avtalene kommer primært fra et fåtall advokatfirmaer uten at jeg har grunn til å tro at dette har svekket *representativiteten* nevneverdig.¹⁰ Dette skyldes at avtalene stor sett har samme innhold og oppbygging. Analysen av avtalene har til dels bydd på overraskelser, fordi avtalene er knappere og fremstår mindre gjennomtenkt enn hva jeg først antok.

1.4 Rettslig plassering av temaet – et uavklart metodisk samspill mellom offentligrettslige og privatrettslige regler

Samdrifts- og samlokaliseringsavtalene regulerer samarbeidet mellom selskaper som ønsker å drive felles oppdriftsvirksomhet etter akvakulturlovgivningens regler om samdrift eller samlokalisering. Samarbeidsavtalene kan grovt og upresist betegnes som *selskapsavtaler med et kontraktsrettslig innhold*, i den forstand at de består av en rekke elementer av både *organisasjonsrettslig* og *kontraktsrettslig* art.¹¹

Ytelsene som skal utføres etter kontrakten er *mangeartede* da avtalene inneholder elementer av kjøps-, tjeneste- og leiekontrakter. Derfor er det ikke åpenbart *hvor* man skal finne veiledning *utenfor* kontrakten. Et sentralt spørsmål i avhandlingen er derfor å finne en metodisk innfallsvinkel som gjør det mulig å supplere den konkrete analysen av kontraktsmaterialet, altså å fastlegge *bakgrunnsretten*. Dette er særlig viktig fordi flere spørsmål står uregulert ettersom avtalene er knappe i formen.

I denne forbindelse vil jeg blant annet ta stilling til om samarbeidsformene oppfyller *selskapsdefinisjonen* i selskapsloven. Spørsmålet har vakt interesse i havbruksnæringen. Dels fordi konklusjonen kan ha skatte- og MVA-rettslige implikasjoner for oppdretterne, dels fordi Skatteetaten og Skattedirektoratet synes å være uenige om *samdriftsavtaler* omfattes av selskapsloven. Gjelder selskapsloven for samarbeidsavtalene, vil løsningsene på mange *organisasjonsrettslige* spørsmål få et sikrere grunnlag.

---

¹⁰ Se Tjora (2021), generelt på s. 259 og spesielt om «generaliserbarhet» på s. 267–274.

¹¹ Med *kontraktsrettslig* sikter jeg her og videre i avhandlingen også til *obligasjonsrettslige* elementer.

Et annet særtrekk ved samarbeidsavtalene er at de er inngått på et område med omfattende *offentligrettslig lovgivning*. Akvakulturlovgivningen stiller blant annet krav til *hvem* som kan inngå i en samdrifts- eller samlokaliseringsordning og *hvordan* slikt samarbeid skal foregå. På denne måten setter den offentligrettslige reguleringslovgivningen preseptoriske rammer for samarbeidsavtalene.¹²

Akvakulturlovgivningens betydning for de privatrettslige kontraktsvilkårene er imidlertid ikke begrenset til de preseptoriske rammene. Det kan tenkes at de offentligrettslige reglene kan danne rettigheter og plikter *inter partes*; enten fordi partene har avtalt at samarbeidet skal skje i samsvar med de offentligrettslige reglene eller fordi det offentligrettslige regelverket utgjør bakgrunnsrett. Det kan også tenkes at reglene angir generelle prinsipper for slike avtaler, eller at systemet eller strukturen i lov- og forskriftsverket gir anvisning på bestemte løsninger når partenes rettigheter og plikter skal fastlegges.

Hvis det er vanskelig å trekke opp grensene for hva som utgjør relevant bakgrunnsrett, må det i større grad søkes veiledning i kontraktspraksis og reelle hensyn.¹³ På denne måten kan en deskriptiv gjennomgang av hovedtrekk i avtalene – fastlegging av *kontraktspraksis* – være et nyttig bidrag i tolknings- og utfyllingsprosessen. Dersom vi må se til *reelle hensyn* for å få en avklaring på tolkningsspørsmålet, er det nødvendig å ha en kommersiell og regulatorisk forståelse av samarbeid i oppdrettsnæringen. Om kontrakten, kontraktspraksisen og bakgrunnsretten ikke er tilstrekkelig, vil avhandlingens første og andre del legge grunnlaget for å finne hensiktsmessige og kommersielt forstandige løsninger.

Før jeg redegjør for innholdet i de offentligrettslige reglene, vil jeg si noe om *begrunnelsen* for samdrift og samlokalisering. For å forstå *hvorfor* reglene er innført og hva som *motiverer* partene til å samarbeide, er det nødvendig å kjenne til de overordnede regulatoriske strukturene i næringen.

---

¹² Med preseptoriske regler mener jeg regler som partene ikke kan fravike i avtalen. Se nærmere om skillet i mellom preseptoriske og deklatoriske regler i Askheim mfl. (1991) s. 18.

¹³ Tørum (2019b) s. 221.

1.5 Hvorfor samarbeide?

1.5.1 Regulatorisk bakteppe: produksjonsområder, akvakulturtillatelsen og MTB

Oppdrettsnæringen er i hovedsak regulert gjennom bestemmelser i akvakulturloven og tilhørende forskrifter.¹⁴ I tråd med lovens § 4 første ledd kan Nærings- og fiskeridepartementet gi en «akvakulturtillatelse», altså tillatelse til å drive akvakultur, etter §§ 6 og 7, eller slik tillatelse kan erverves ved overføring i henhold til lovens § 19.¹⁵

Norges kystsoner er inndelt i 13 regioner – såkalte *produksjonsområder*, jf. produksjonsområdeforskriften § 3.¹⁶ Formålet med inndelingen i produksjonsområder og innføring av trafikklysendningen som regulerer volumet i det enkelte produksjonsområdet, var å skape et bedre styringsverktøy for myndighetene til å hanskede miljømessige utfordringene næringen stod overfor.¹⁷

For å drive oppdrett av laks, ørret og regnbueørret (laksefisk) i Norge trenger en oppdretter to separate tillatelser.¹⁸ En *selskapstillatelse* som er knyttet til et nærmere bestemt produksjonsområde, og en *lokalitetstillatelse* som knyttes til selskapstillatelsen.¹⁹ Selskapstillatelsen er en tillatelse til å ha en nærmere angitt mengde fisk i sjøen, og lokalitetstillatelsen er

---

¹⁴ For oppdrett av *laksefisk* gjelder akvakulturloven, akvakulturdriftsforskriften og laksetildelingsforskriften. Tildeling av tillatelser til oppdrett av laksefisk skjer formelt med hjemmel i laksetildelingsforskriften, som alt overveiende er identisk formulert som akvakulturdriftsforskriften. Forskriftenes virkeområde har ingen betydning for avhandlingens videre drøftelser. Se nærmere i Falch (2018) kapittel 2.

¹⁵ Jf. også laksetildelingsforskriften § 5 første ledd. Det gjelder et formkrav om at innehaver er registrert i akvakulturregisteret, jf. akvakulturloven § 4 andre ledd smh. § 18 første ledd.

¹⁶ FOR-2017-01-16-61.

¹⁷ Meld. St. 16 (2014–2015) s. 9–10; Fondevik og Fjørtoft (2020); og Fauchald (2020) s. 297.

¹⁸ Skillet fremgår indirekte av akvakulturloven §§ 6 og 7, og – mer direkte – av laksetildelingsforskriften §§ 8 og 29 første ledd. Se Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 60; Mellbye (2018) s. 120 ff.; og Fauchald (2020) s. 284.

¹⁹ Mellbye (2018) benytter terminologien *oppdrettstillatelse* og *lokalitetstillatelse*, se s. 21–22 og 68.

en tillatelse til å plassere en viss mengde fisk på en bestemt lokalitet.²⁰ For oppdrett av laksefisk skjer tildeling etter reglene i laksetildelingsforskriften.

Skillet mellom selskaps- og lokalitetstillatelser har betydning for samarbeidsformene. Både samdrift og samlokalisering forutsetter at partene har klarert sine selskapstillatelser på den samme lokaliteten. Dette betyr i praksis at partene må inneha den *samme lokalitetstillatelsen*.

Av akvakulturloven § 5 følger det at en akvakulturtillatelse er nærmere avgrenset etter tre kriterier som blir bestemmende for innholdet. Tillatelsen gir rett til produksjon av «bestemte arter» på «avgrensede geografiske områder (lokaliteter)» med «de til enhver tid fastsatte begrensninger av tillatelsens omfang». Når det gjelder arts- og lokalitetsbegrensningen, innebærer den at det i tillatelsen er angitt hvilken art som kan produseres innenfor et nærmere bestemt geografisk område.²¹

At tillatelsen er begrenset ut fra et *bestemt omfang*, betyr siden 1. januar 2005 at oppdretteren må holde seg innenfor «den maksimalt tillatte biomassen som følger av tillatelsen», jf. akvakulturdriftsforskriften § 47 første ledd.²² Med *biomasse* menes «den til enhver tid stående mengde av levende fisk (målt i kg eller tonn)», jf. akvakulturdriftsforskriften § 4 bokstav g. Både selskaps- og lokalitetstillatelsen er begrenset av en maksimal tillatt biomasse (MTB).²³

Produksjonskapasiteten som erverves gjennom auksjonssystemet, knytter seg til *selskapstillatelsen*.²⁴ Der én oppdretter har flere selskapstillatelser følger det av akvakulturdriftsforskriften § 47 andre ledd første punktum at summen av biomassen utgjør *ett biomassetak* innenfor

---

²⁰ Meld. St. 16 (2014–2015) s. 30. Selskapstillatelsen «omhandler produksjonsmengde» og lokalitetstillatelsen «omhandler hvor produksjonen kan lokaliseres», jf. Fauchald (2020) s. 284.

²¹ Se Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 57–58, der det for øvrig også fremgår at tillatelsene *kan* tidsbegrenses.

²² Historisk har omfanget vært regulert på forskjellige måter, jf. bl.a. Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 58, der det for øvrig fremgår at avgrensningskriteriet senere ”kan ... endres til andre avgrensningsformer dersom myndighetene finner det hensiktsmessig”.

²³ Akvakulturdriftsforskriften § 47 andre ledd gjelder selskapstillatelsen, mens tredje ledd regulerer lokalitetstillatelsen. Siden 15.10.2017 eksisterer det ingen begrensning i antall selskapstillatelser som kan knyttes til en lokalitet, slik at det reelt sett sjelden eksisterer en relevant biomassebegrensning på lokalitetsnivå.

²⁴ FOR-2020-05-15-1012 § 7.

samme produksjonsområde. Dette gjør at en oppdretter fritt kan bruke sin samlede produksjonskapasitet på de lokalitetene vedkommende har til rådighet.

Lokalitetstillatelsens MTB skal i utgangspunktet være fastsatt i henhold til miljømessig bæreevne på lokaliteten.²⁵ Likevel er det i praksis ofte slik at lokalitetens MTB fastsettes etter summen av kapasiteten på de selskapstillatelsene som er tilknyttet lokaliteten. I slike tilfeller er det først og fremst den fysiske utformingen av anlegget, herunder antall merder og størrelsen på disse, og ikke MTB-taket i seg selv, som er styrende for hvilket volum som kan være tilknyttet lokaliteten.²⁶

Når flere oppdrettere samarbeider på samme lokalitet, må de forholde seg til en *felles grense* ved at de får de hver sin *identiske* lokalitetstillatelse. Dermed skjer det heller ingen utvidelse av tillatt produksjonsvolum på lokaliteten ved at flere parter samarbeider, og derfor vil også den miljømessige bæreevnen mv. på lokaliteten som et utgangspunkt være upåvirket av samarbeidet.²⁷

1.5.2 Den offentligrettslige begrunnelse: effektivitet, fleksibilitet og lønnsomhet

Adgangen til samdrift og samlokalisering ble innført gjennom vedtakelse og senere endring av akvakulturdriftsforskriften. De to forutgående havbrukslovene – havbeite- og oppdrettsloven – hadde ingen regler om felles drift på samme lokalitet.²⁸ Reglene ble innført som et virkemiddel for å øke fleksibiliteten for oppdretterne og da særlig for de mindre aktørene.

Om *samlokalisering* ble det i proposisjonen uttalt:

---

²⁵ Fauchald (2020) s. 284–285.

²⁶ Smh. kravet til maksimalt antall fisk pr. merd og fisketetthet, jf. akvakulturdriftsforskriften §§ 47a og 25.

²⁷ De kan imidlertid søke om utvidelse av biomassetak på lokaliteten. Dette krever nytt vedtak om lokalitetsklarering, jf. laksetildelingsforskriften § 29 andre ledd.

²⁸ Riktignok kunne oppdretterne iht. FOR-1996-02-29-223, gitt med hjemmel i fiskeoppdrettsloven, søke om en felles førkvoteberegning, såkalt *felleskvote*, jf. § 6. En betingelse var imidlertid at konsesjonen var eiet av «samme fysiske eller juridiske person» eller selskaper som inngikk i samme konsern, jf. § 6 nr. 1 bokstav a og b.

«Samlokalisering er en måte å effektivisere arealutnyttelsen på og i enkelte områder med press på arealet kan dette være en foretrukket driftsform.»²⁹

I høringsnotatet til endring i akvakulturdriftsforskriften, som innførte *samdrift* som tillatt driftsform i 2005,³⁰ het det i begrunnelsen:

«Departementet har mottatt ønsker fra næringa om å tillate samdrift. Departementet har kome til at det er formålstenleg å etablere et system som opnar for samdrift. Dette aukar fleksibiliteten og dermed også lønnsmda i næringa.»³¹

Innføringen av driftsformene må ses i sammenheng med akvakulturlovens formålsparagraf, der det blant annet heter at loven «skal fremme akvakulturnæringens lønnsomhet og konkurransekraft innenfor rammene av en bærekraftig utvikling».³²

Driftsformene ville også være i tråd med en «bærekraftig utvikling» av næringa. Begrepet har ingen entydig definisjon, men sikter etter sin ordlyd på en næring som ivaretar mangfold og miljøet slik at oppdrettsnæringa ikke er til skade for fremtidige generasjoner.³³ I proposisjonen er det uttalt at begrepet også omfatter «hensynet til hvordan akvakulturnæringa kan tilpasses hensynet til andre samfunnsinteresser i kystsonen».³⁴ Etersom samarbeidsformene presumtivt legger til rette for en mer effektiv drift, vil også arealbeslaget bli mindre. På denne måten blir det større plass til øvrige, og til dels konkurrerende, interesser i kystsonen så som fiskeri eller andre nærings- eller fritidsinteresser.

Det er fastsatt i lovens formålsparagraf at reguleringen også skal «bidra til verdiskaping på kysten»,³⁵ og det er et uttalt politisk mål i Norge at

---

²⁹ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 69.

³⁰ I FOR-2005-03-04-199 var det ikke tillatt med samdrift. I forskriftsendring FOR-2005-08-09-881, med virkning fra 01.10.2005, ble det åpnet også for samdrift.

³¹ Høringsnotat (2005).

³² Akvakulturloven § 1.

³³ Se også Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 53, som legger til grunn et vidt bærekraftbegrep.

³⁴ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 53.

³⁵ Se akvakulturloven § 1. Tilsvarende akvakulturdriftsforskriften § 1 første ledd.

man ønsker spredt eierskap langs kysten med lokalt forankrede arbeidsplasser.³⁶ Som et ledd i å realisere dette målet, har myndighetene forsøkt å kompensere for de stordriftsfordelene som eksisterer i oppdrettsnæringen.

Hvorvidt myndighetene har lykket med dette, kan diskuteres. Flere kapitalsterke og etter hvert børsnoterte aktører har de siste tiårene gjennom oppkjøp samlet flere tillatelser på færre hender. I tillegg til dette har produksjonskapasitet tildelt gjennom auksjonsordningen nådd svært høye summer.³⁷ Konsekvensen av dette har vært at det stort sett har vært de større selskapene med god kapitaltilgang som har hatt muligheten til å vokse mest de senere årene. De ti største selskapene står i dag for omtrent to tredeler av den totale omsetningen i næringen.³⁸

1.5.3 Den privatrettslige begrunnelse: økonomiske, strategiske eller regulatoriske hensyn

1.5.3.1 Inndeling i typetilfeller

Samdrift- og samlokaliseringssavtaler er rasjonelle virkemidler for oppdrettselskapene av tre grunner. Disse kan grupperes etter det sentrale bakenforliggende hensyn: *økonomisk*, *strategisk* eller *regulatorisk*. Hensynene *kan* tenkes å være motiverende i det samme samarbeidstilfelle.

Fellesnevneren er at én eller flere av partene i samarbeidsordningen ønsker å dele noe av sin kapasitet på lokaliteten med én eller flere andre. Typisk har én part ledig kapasitet på sin lokalitet og lokalitetstillatelse, men det kan også hende at den ene parten bytter noe av sin egen kapasitet mot kapasitet hos avtaleparten.

---

³⁶ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 54.

³⁷ Ved siste auksjon i august 2020 ble selskapstillatelsene i gjennomsnitt omsatt for ca. 220.000 kr pr. tonn. Dette priser en alminnelig tillatelse på 780 tonn til ca. 170 millioner kroner. Se Fiskeridirektoratet, Auksjon august 2020.

³⁸ Ved siste auksjon i august 2020 ble ca. halvparten av den auksjonerte kapasiteten kjøpt av ett av Norges ti største oppdrettselskaper, jf. Fiskeridirektoratet, Lønnsomhetsundersøkelse.

1.5.3.2 Økonomisk: stordriftsfordeler og effektivisering

Dersom et selskap har fallende marginalkostnader, der selskapets gjennomsnittlige kostnader per produserte enhet faller med økt produksjon, eksisterer det såkalte *stordriftsfordeler*.³⁹ Selskaper kan i slike tilfeller oppnå en mer lønnsom drift ved å øke produksjonen, og dermed senke kostnadene per produserte enhet.

Særegent for oppdrettsbransjen og andre bransjer der økt produksjon er et knapphetsgode, er at det er enda større fordeler knyttet til å ha en stor produksjonskapasitet. Dette skyldes at andre aktører ikke uten videre kan øke produksjonen sin.⁴⁰ Jo større produksjonskapasitet man har, desto enklere er det alt annet likt å oppnå et stort overskudd.⁴¹ I alminnelighet vil derfor oppdretterne med størst produksjonsmuligheter, altså flest lokalitets- og selskapstillatelser, være mest *konkurransedyktige*.

Stordriftsfordelene skal ikke overdrives, da gjennomsnittlige produksjonskostnader per produserte kilo laks i snitt de siste fem årene (2015–2019) har vært 33,97 kr for små selskaper (1–9 tillatelser), 35,51 kr for mellomstore selskaper (10–19 tillatelser) og 33,61 kr for store selskaper (flere enn 20 tillatelser).⁴² Produksjonskostnaden tyder på at et stort antall tillatelser ikke uten videre innebærer økt lønnsomhet, og at stordriftsfordelene er utjevnet gjennom andre mekanismer, eksempelvis adgangen til å samarbeide.⁴³

Et gjennomgående trekk for selskaper med mange selskapstillatelser er at de normalt også har et høyt antall lokaliteter hvor kapasiteten kan fordeles. Denne fleksibiliteten knyttet til lokalitetstillatelsene innebærer at det er enklere for de større oppdretterne å ligge tettere opp til sitt totale

---

³⁹ Idsø (2014).

⁴⁰ Dette kommer også som en følge av at konkurransekraften styrkes, som f.eks. kan sørge for billigere innkjøpsbetingelser og tjenester ved at de inngår større kontrakter.

⁴¹ Tveterås mfl. (2019) s. 7 og 123.

⁴² Fiskeridirektoratet, Lønnsomhetsundersøkelse. Dersom en tar bort avskrivninger, andre driftskostnader og finanskostnader, får man – i gjennomsnittlige tall de siste 10 årene (2010–2019) – pr. kg. 18,38 kr (små), 18,55 (mellomstore) og 17,73 (store).

⁴³ Sammenholdt salgspris pr. kg solgt fisk (laks og regnbueørret) de siste 10 årene (2010–2019) på hhv. 37,34 kr (små), 37,20 kr (mellomstore) og 38,59 kr (store), får man imidlertid en fortjeneste pr. kg. svarende til 3,37 kr (små), 1,69 kr (mellomstore) og 4,98 kr (store).

biomassetak. Dette gjør at de større oppdretterne samlet sett er i stand til å utnytte sine tillatelser mer rasjonelt enn de mindre oppdretterne.⁴⁴

1.5.3.3 Strategisk: sårbarhet og risikospredning

Knappheten på egnede lokaliteter innebærer at oppdrettere som har tilgang til færre lokaliteter, vil være mer sårbare dersom én eller flere lokaliteter permanent eller midlertidig blir uegnet for produksjon. Dette kan blant annet skyldes algeoppblomstring, smittestoffer eller lakselus som har blitt spredt fra andre lokaliteter, endringer i bunnforholdene eller annen forurensning.

Oppdrettere kan benytte en samdrifts- eller samlokaliseringsordning for å spre produksjonen sin over et større geografisk område. På denne måten gjør de seg *mindre sårbare for eksterne faktorer*, eksempelvis sykdommer. I tillegg gir samarbeid tilgang til flere lokaliteter. Oppdretterne får dermed flere ben å stå på, og samarbeidet vil dermed også fungere som en form for *risikospredning*.

Samarbeid med denne begrunnelsen har vært økende de senere årene som følge av flere *biosikkerhetssamarbeid*.⁴⁵ I et vedtak fra Trøndelag fylkeskommune, der tillatelse til samlokalisering tilstås, heter det i begrunnelsen:

«Selskapene som driver produksjon av laks på kysten av Nordmøre og Trøndelag har i flere år samarbeidet om koordinert utsett av fisk og koordinert brakkelegging av større områder som ledd i det forebyggende fiskehelsearbeidet. Som en konsekvens av dette samarbeidet er kysten og fjordområdene delt inn i generasjons-/koordineringsområder. For å opprettholde en jevn produksjon, må alle selskapene ha tilgang til lokaliteter i områder for både vårutsett og høstutsett av smolt i hhv. partallsår og oddetallsår.

Soneplanen har store brakkeleggingssoner og dermed få eller ingen muligheter for mindre aktører å ha en lokalitetsstruktur som

---

⁴⁴ Motsetningsvis kan mindre aktører ha en fordel av å kunne justere sitt produksjonsvolum inn mot sesonger der det historisk har blitt oppnådd høye laksepriser, som f.eks. i sesongen før jul og påske, idet de ikke i like stor grad er avhengig av en konstant utslaktingsgrad.

⁴⁵ Karlsen mfl. (2019).

gir normal drift. Derfor har mindre selskap behov for å kunne samarbeide med andre oppdrettere og dele på lokalitetene.

[...]

[Selskapet] har nå en lokalitet ([lokalitet 1]) som ligger i en 'partallssone', og [lokalitet 2] som ligger i en 'oddetallssone' for høstutsett. Med en samlokaliseringstillatelse på [lokalitet 3] har selskapet tilgang på en 'oddetallssone' med vårutsett.»⁴⁶

Å benytte samarbeidsordningene som en form for risikospredning, er først og fremst forbeholdt de mindre oppdretterne.⁴⁷ Som nevnt har de større oppdretterne tilgang på flere lokaliteter, gjerne i forskjellige produksjonsområder, og har derfor en bedre diversifisering av driftsrisikoen. Dersom et par lokaliteter må brakklegges, kan aktører med mange lokaliteter isteden benytte andre.

For en mindre oppdretter vil derimot det å miste muligheten til å produsere på én eller to lokaliteter etter omstendighetene innebære et markant og alvorlig innhogg i produksjonen. I slike tilfeller kan oppdretteren bli stående med mye ledig kapasitet på selskapstillatelsene sine. På denne måten fungerer også samarbeidsordningene som et kommersielt virkemiddel for å oppnå noen av fordelene de større aktørene med flere lokaliteter nyter godt av.

1.5.3.4 Regulatorisk: tilpasning av MTB-tak gjennom kjøp og salg

Det finnes også samarbeid med et utpreget *regulatorisk* tilsnitt. Med dette menes at en oppdretter bruker en annen oppdretters passive eierskap i en samdrift eller samlokalisering til å styre sin egen produksjon så nært opp til sitt eget MTB-tak som mulig. Dette skjer ved kjøp og salg av fisk mellom partene som inngår i samarbeidsordningen. På denne måten kan partene utnytte hverandres fleksibilitet.

I slike tilfeller har for eksempel oppdretter A latt oppdretter B få tilgang til hans lokalitet. B setter ut egen fisk eller kjøper fisk av A.

---

⁴⁶ Trøndelag fylkeskommune (2020).

⁴⁷ Det er ikke nødvendig at hver enkelt oppdretter har ledig kapasitet på sine lokaliteter, men de må i slike tilfeller være villige til å avstå noe av sin kapasitet til hverandre.

Dersom A får problemer med sin produksjon opp mot sitt samlede biomassetak, selger vedkommende noe av sin fisk til B slik at A holder seg innenfor sitt biomassetak. Dersom A har en synkende produksjonstrend på sine øvrige lokaliteter, for eksempel dersom A slakter ut fisk på en lokalitet, kan A istedenfor kjøpe fisken tilbake fra B. Dette kan enten skje i samlokaliseringstilfellene der fisken i én eller flere merder selges fra A til B, eller i samdriftstilfellene ved at den ideelle sameieandelen endres.⁴⁸

1.6 Avgrensninger og metode

Et forsøk på en komplett oversikt over samdrifts- og samlokaliseringsavtaler, både i et offentligrettslig og privatrettslig øyemed, ligger langt utenfor de tillatte rammene av denne avhandlingen. Jeg har derfor valgt å behandle de mest prinsipielle og praktiske spørsmålene. Dessuten har kontraktspraksisen og det privatrettslige forholdet blitt viet størst plass.

Når det gjelder avgrensning av oppgaven, følger dette naturlig av temaet – *avtaler om samdrift og samlokalisering*. Det er alt overveiende de særlige reglene om samdrift og samlokalisering i lov og forskrift som vil redegjøres for i oppgavens andre del, mens jeg har latt kontraktspraksisen være styrende i den privatrettslige delen. Obligasjonsrettslige spørsmål, herunder særlig risiko- og misligholdsspørsmål, har jeg i liten grad hatt plass til å behandle.

Avhandlingens andre del er utpreget *rettsdogmatisk*, i den forstand at det er en fremstilling av gjeldende rett.⁴⁹ Når det offentligrettslige regelverket analyseres, tar jeg utgangspunkt i alminnelig rettskildelære.⁵⁰ Tilsvarende tilnærming har jeg hatt til de privatrettslige reglene, herunder tolkningen og utfyllingen av kontraktsmaterialet, i avhandlingens tredje del.

---

⁴⁸ Samlokaliseringsreglene er derfor mindre fleksible enn samdriftsreglene, idet oppdretterne i sistnevnte tilfelle kan selge en så stor eller liten andel av fisken som ønskelig, og justere sin respektive biomasse deretter.

⁴⁹ Skoghøy (2018) s. 25.

⁵⁰ Se Augdahl (1973); Eckhoff (2001); og Nygaard (2004).

Da avhandlingens tematikk er svært omfattende, har jeg gjennomgående forsøkt å være så lite generell og teoretiserende i formen som mulig. Formålet med dette har vært å vie mer plass til den konkrete analysen av samarbeidsformene. Derfor er også de særlige metodiske spørsmål som har reist seg i offentlig- og privatrettens grenseland plassert i avhandlingens tredje del i forbindelse med tolkningen og utfyllingen av samarbeidsavtalene.

2 Det offentligrettslige rammeverket: reglene om samdrift og samlokalisering

2.1 Rettskildebildet – uformell forvaltningspraksis

Et særtrekk ved reguleringen av norsk oppdrettsnæring er at normskapningen skjer på en uformell måte og på et lavt hierarkisk nivå i forvaltningen. Med dette menes blant annet at klargjøringen av de enkelte regler skjer gjennom et samspill mellom aktørene og de ulike myndighetsinstansene i stat og kommune gjennom enkeltuttalelser tilknyttet konkrete spørsmål.⁵¹ Forvaltningspraksis er derfor viktig for den praktiske rettsanvendelsen.⁵²

Prinsipielt sett kan slik normskapning fremstå problematisk. Dette avhenger av hvorvidt den kompetansen som utøves er et utslag av delegert lovgivning, eller om det tenderer mot normskapning utenfor lovgivningsprosessen. I sistnevnte tilfelle kan rettsanvendelsen raskt komme i konflikt med demokratihensyn. Dessuten kan det at normskapningen skjer på et lavt nivå også føre til at praktiseringen i den enkelte region blir sprikende, noe som også er uheldig.

I tillegg til dette er det slik at spørsmålene sjeldent er oppe i domstolene, slik at reglene i liten grad får *autoritativ avklaring*.⁵³ Eventuelle spørsmål avklares istedenfor gjennom direkte kontakt med myndighetene, med den konsekvens at det ofte hersker usikkerhet om hvorvidt praktiseringen av regelverket er «riktig».

Rettskildebildet har også en empirisk og metodisk konsekvens for innhenting av informasjon til denne avhandlingen. Innholdet i flere av de regulatoriske bestemmelsene må i stor grad fastlegges gjennom en analyse av flere forvaltningsvedtak og ved direkte dialog med myndighetene.

---

⁵¹ LB-2016-19821 kan tjene som eksempel på slik uformell normskapning.

⁵² Mellbye (2018) s. 189.

⁵³ Det er kun på det teoretiske plan at oppdretterne kan se seg tjent med å prøve ethvert vedtak for domstolene.

2.2 Etableringsfasen

2.2.1 Regelverket i praksis: først samlokalisering, så samdrift

Partene som ønsker å samarbeide innehar allerede én eller flere selskaps-tillatelser hver for seg, som gir dem rett til å produsere en nærmere angitt mengde fisk i merder i sjøen. Når partene ønsker å samarbeide på den samme lokaliteten, trenger alle en lokalitetstillatelse som gir dem rett til å ha fisk på denne lokaliteten. Partene må derfor inneha hver sin identiske lokalitetstillatelse tilknyttet den samme lokaliteten. Først da er partene *samlokalisert*. Når samlokalisering er etablert, kan partene etablere samdrift.

I praksis etableres en *samlokalisering* ved at én eller flere aktører knytter seg til en allerede etablert lokalitet.⁵⁴ Dette gjøres ved at den eller de partene som ikke allerede har klarert produksjonen sin på lokaliteten, søker om dette til fylkeskommunen.⁵⁵ Oppdretteren som allerede er etablert på lokaliteten, samtykker gjennom søknadsskjemaet til den eller de nye aktørene som ønsker å samlokalisere seg.⁵⁶

Etablering av *samdrift* skjer etter reglene i akvakulturdriftsforskriften § 49 som har overskriften «Samdrift». Selv om det ikke klart fremgår av bestemmelsen, er det en forutsetning om at partene som ønsker å drive i samdrift allerede har fått innvilget samlokalisering på lokaliteten. I høringsnotatet heter det:

«Ein grunnleggjande føresetnad for å kunna etablere samdrift, er at dei ulike konsesjonsinnehavarane har felles lokalitetar knytt til dei konsesjonane som skal gå inn i samdrifta.»⁵⁷

---

⁵⁴ Dersom ingen av partene allerede driver på den aktuelle lokaliteten – de ønsker å etablere samlokalisering på et *nytt* sted – må partene søke godkjenning hos de lokale fiskerimyndighetene hver for seg gjennom separate søknader. I praksis er normalt allerede én av partene som driver på lokaliteten. Se Mellbye (2018) s. 190–191.

⁵⁵ Samlokalisering knytter seg til *tildelingsfasen*, og kompetansen er derfor lagt til den respektive fylkeskommune.

⁵⁶ I tilfeller der «annen innehaver har tillatelse på lokaliteten» skal det innhentes en samtykkeerklæring iht. Fiskeridirektoratets søknadsskjema pkt. 6.1.8.

⁵⁷ Høringsnotat (2005).

I henhold til akvakulturdriftsforskriften § 49 andre ledd skal det sendes melding om samdrift til Fiskeridirektoratet minst én måned før iverksettelse. Meldingen må signeres av alle som deltar i samdriften, jf. § 49 fjerde ledd. Dette innebærer at det ikke kreves en ny tillatelse ved samdrift.⁵⁸ Hensett til dette må det antas at oppdretterne har et *rettskrav* på å kunne drive i samdrift, så fremt de oppfyller minstekravene i § 49. Disse kravene vil jeg komme tilbake til.

Parter som vil drive i samdrift og har fått tillatelse til å samlokalisere seg fra fylkeskommunen, må derfor sende melding til Fiskeridirektoratets regionkontor som har myndighet der samdriften planlegges.⁵⁹ Denne *todelingen av kompetansen* innebærer at oppdrettere som ønsker å drive i samdrift må gjennom to steg, som ikke kan behandles samtidig.

2.2.2 Kan myndighetene tvinge oppdrettere til å samarbeide?

At en oppdretter får tildelt en lokalitetstillatelse, og derfor får en enerett til å drive oppdrettsvirksomhet der, innebærer *ikke* at innehaveren etablerer *eiendomsrett* til området.⁶⁰ Lovgiver har imidlertid gått lengre enn dette. I forarbeidene presiseres det at lokaliteter heller *ikke* er *eksklusive*, «i den forstand at innehaver av tillatelse kan motsette seg at andre driver akvakultur på samme lokalitet».⁶¹

Synspunktet bygger på et premiss om at myndigheten *kan* tvinge flere til å drive sammen, også etter at en oppdretter alene har fått klarert en lokalitet kun for seg. Gitt at samarbeidsformene førte til en mer effektiv og fleksibel drift, kunne det tenkes at myndighetene i enkelte tilfeller best ivaretok formålet bak akvakulturloven og -driftsforskriften ved å *tvinge* oppdretterne til å samarbeide.

---

⁵⁸ Samdrift knytter seg til *driftsfasen*, noe som innebærer at kompetansen er lagt til Fiskeridirektoratets regionkontor. Se akvakulturdriftsforskriften § 49 andre ledd og Mellbye (2018) s. 191–192.

⁵⁹ Region Nord, Nordland, Midt, Vest og Sør, jf. Fiskeridirektoratet, Organisasjonskart.

⁶⁰ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 68.

⁶¹ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 58.

Hvorvidt slik tvungen samlokalisering skal kunne skje, beror etter forarbeidene på om «myndighetene ut fra en avveining av de rådende hensyn finner det forsvarlig». ⁶² Den praktiske *hovedregelen* må derfor antas å være samtykke, likevel slik at myndighetene så fremt det er forsvarlig, *kan* tvinge gjennom samlokalisering. Antakelig skal det mye til før det finnes forsvarlig å tvinge to aktører til å drive på samme anlegg, når dette ikke ligger som en forutsetning for etableringen av lokaliteten i utgangspunktet.

Uttalelsene i forarbeidene står altså i klar motstrid til hvordan regelverket praktiseres i dag. Det stilles krav om samtykke fra de øvrige partene i en samlokalisering. Når myndighetene opererer med et *samtykkekrav*, og stiller som betingelse at den allerede etablerte part på lokaliteten samtykker, trekker dette klart imot en adgang til tvungen samlokalisering.

Som følge av de faktiske og rettslige konsekvensene en tvungen samlokalisering vil føre med seg for partene, burde myndighetene etter mitt syn være ytterst varsomme med dette. Fiskeridirektoratet har heller ikke opplyst om tilfeller der dette har skjedd. Hvorvidt myndighetene har en hjemmel til å begrense driften til en allerede etablert part på en lokalitet, er også tvilsomt.

At det ikke er adgang til å tvinge aktørene til å samarbeide, harmonerer dessuten best med forutsetningen i forarbeidene om at myndighetene ikke skal sette føringer i det privatrettslige eierforholdet mellom partene:

«Det nærare rettsforholdet mellom konsesjonsinnehavarane vert ikkje regulert av forskrifta. Det må vera opp til næringsaktørane sjølve å finna ut kva ordning seg imellom dei ønskjer.»⁶³

I tilfeller der myndighetene stiller som vilkår at flere oppdrettere driver sammen ved *første tildeling* av lokaliteten, altså før lokaliteten er tildelt én part, fremstår dette mindre problematisk. I slike tilfeller vil det ikke skje en begrensning i en allerede tildelt tillatelse.

---

⁶² Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 58.

⁶³ Høringsnotat (2005).

2.2.3 Forutsetningen om «samme lokalitet» og forbudet mot kombinasjon av tillatelser

Forutsetningen for begge samarbeidsformene er at driften skjer på «samme lokalitet», jf. akvakulturdriftsforskriften § 4 første ledd bokstav v og w. Med «lokalitet» menes et «geografisk avgrenset område ... i vann for akvakultur», jf. akvakulturdriftsforskriften § 4 bokstav o. I praksis vil en lokalitet være tildelt i henhold til bestemte kartkoordinater, der søknaden inneholder tegninger av akvakulturanlegget, herunder merder, fortøyninger mv.

Etter akvakulturdriftsforskriften § 49 første ledd andre punktum er det som hovedregel «ikke tillatt med samdrift og samlokalisering på samme lokalitet». Innenfor *samme lokalitet*, som i praksis vil samsvare med *ett oppdrettsanlegg*, har lovgiver bestemt at det ikke kan foreligge både samdrift og samlokalisering.

Trolig har forbudet mot å kombinere samdrift og samlokalisering en praktisk forklaring og en sammenheng med de nøyaktige kravene til rapportering som følger av akvakulturlovgivningen knyttet til biomasse-takene. I den forvaltningspraksis som er undersøkt, er begrunnelsen for forbudet normalt angitt å være «hensynet til tilsyn og kontroll».⁶⁴ Som det også påpekes i flere vedtak, er hensynet mindre relevant i dag, da digitaliseringen av forvaltningsverktøy og innsending av produksjonsdata har utviklet seg i en ikke ubetydelig grad.

Uavhengig av hvorvidt formålet bak forbudet ikke lenger gjør seg like sterkt gjeldende, er det klare utgangspunktet – i tråd med ordlyden – at det er forbudt å kombinere samdrift og samlokalisering på samme lokalitet.

Av den alminnelige dispensasjonshjemmelen i akvakulturdriftsforskriften § 68 følger det at Fiskeridirektoratet i «særlige tilfeller» kan dispensere fra § 49, jf. § 67 første ledd. Etter ordlyden må partene ha en tilstrekkelig god grunn for at det skal gis dispensasjon. Det må foreligge et *særlig* tilfelle, i den forstand at det bare unntaksvis kan tenkes tilfeller

---

⁶⁴ Fiskeridirektoratet (2012). Tilsvarende i ca. 40 vedtak jeg har fått innsyn i. Forvaltningspraksisen er etter mitt syn fast og konsistent, slik at den kan tillegges rettskildemessig vekt, jf. f.eks. Rt-2005-1757 avs. 45.

der myndighetene finner grunn til å dispensere. Bestemmelsen legger opp til en konkret vurdering av det enkelte tilfelle.

I mangel på andre holdepunkter i rettskildene, må vurderingen gjøres innenfor rammene av akvakulturdriftsforskriftens formålsparagraf. Dessuten må hvert tilfelle vurderes opp mot det legislative grunnlaget bak forbudet: *behovet for tilsyn og kontroll*. Så fremt en dispensasjon er i tråd med formålet bak regelverket og ikke står i motstrid med de nevnte hensyn, er det mindre betenkelig å dispensere. Det er likevel viktig å ha i mente at hovedregelen er et forbud, og at det er de enkelte unntak fra dette som krever en *særlig* begrunnelse.

I den forvaltningspraksis som foreligger gjøres det en konkret vurdering av hvert enkelt tilfelle. Gjennomgående vektlegges at dispensasjon kan skje uten at det oppstår en nevneverdig økning i risikoen knyttet til tilsyn og kontroll; forvaltningens mulighet til å drive effektivt ettersyn må ikke svekkes i og med dispensasjonen.

Dette er imidlertid ikke nok. Partene må også vise til ett eller flere legitime hensyn som tilsier unntak fra hovedregelen. Hovedsakelig gis det dispensasjon av allmennyttige formål, samt i tilfeller der det har oppstått uforutsette forhold utenfor oppdretternes kontroll. Kommersielle hensyn, som i all hovedsak kun gagnar partene selv, må derfor antas å ligge utenfor kjerneområdet av en dispensasjon.

Slik akvakulturdriftsforskriften er utformet og praktisert, må næringsaktørene *for det første* sørge for at forvaltningen ikke i vesentlig grad får svekket sin mulighet for effektivt tilsyn og kontroll på lokaliteten, da dette vil komme på tvers av regelens formål. *For det andre* må en dispensasjon harmonere med de hovedformål som følger av akvakulturdriftsforskriften § 1. Og *for det tredje* må det vises til noen legitime interesser som ikke gjør seg gjeldende i ethvert samdrifts- og samlokaliseringstilfelle.

Etter gjennomgang av Fiskeridirektoratets praksis knyttet til forbudet de siste fem år, synes det å være lagt til grunn en temmelig *liberal* – og dertil *næringsvennlig* – tolkning av regelverket. Etter mitt syn tilsier forbudets svake fundering, sett i sammenheng med en omfattende dispensasjonspraksis, at det helt generelt burde åpnes for å kombinere

samarbeidsformene på de enkelte oppdrettsanlegg. Dette vil øke *fleksibiliteten* og dermed også *lønnsomheten*.

2.2.4 Grensedragningen mellom samdrift og samlokalisering – sameiespørsmålet

Grensedragningen mellom samdrift og samlokalisering beror etter ordlyden i akvakulturdriftsforskriften på hvorvidt partene eier fisken i «sameie» eller ei. Slikt sett bringes et *tingsrettslig* begrep inn i det offentlige regelverket.⁶⁵

Den alminnelige definisjonen av et sameie følger av sameigelova § 1 første ledd, der det heter at et sameie foreligger der «to eller fleire eig noko saman på ein slik måte at retten deira er rekna i partar etter delings- eller høvetal». Spørsmålet er altså om partene eier fisken etter et forholdstall, eller om fisken eies av hver enkelt deltaker i samarbeidet.

Den offentligrettslige grensedragningen mellom samarbeidsformene bygger altså på et premiss om at fisk tilhørende ulike innehavere ikke skal befinne seg i samme merd med mindre det foreligger en samdriftsordning, jf. også akvakulturdriftsforskriften § 47. Praktisk sett fremstår dette fornuftig; det er nær sagt umulig å identifisere og hente ut «sin» fisk.

Grensedragningen mellom driftsformene er derfor i samsvar med alminnelige tingsrettslige prinsipper.⁶⁶ I lov om hendelege eigedomshøve § 2 heter det:

«Når lausøyreting frå to eller fleire eigarar vert såleis blanda eller samanbundne at kvar ikkje kan få sitt utskilt att utan for stor skade og kostnad, vert det sameige.»

---

⁶⁵ Se grunnleggende i Brækhus og Hærem (1964) s. 323 ff.

⁶⁶ Regelen omtales av Rune Sæbø som et «utslag av et alminnelig formuerettslig prinsipp», jf. HR-2019-781-A avs. 59. Departementet tilslutter seg lovutvalget ved å «gjere sameige til den formell hovudregelen om samankomne lausøyreting» jf. Ot.prp. nr. 30 (1967–1968) s. 13, jf. også NUT 1969: 4 s. 19.

Regelen innebærer ifølge lovens forarbeider «at dei samankomne tinga vert sameige etter kor stor part av verdet som skriv seg frå kvar».⁶⁷ Dersom partene sammenblander fisken sin i samme merd, er fisken altså i *sameie*, og da skal partene drive etter de offentligrettslige reglene om *samdrift*. For det tilfelle at partene ønsker å samarbeide uten å eie fisken i sameie, er de nødt til å holde fisken separert i ulike merder. I så fall er det tale om *samløkalisering*.

Formelt og med hensyn til rapportering overfor myndighetene, beror grensdragningen mellom samarbeidsformene på hvorvidt det er sendt inn melding om samdrift eller ei, jf. akvakulturdriftsforskriften § 49 andre ledd.

2.3 Forholdet til utleieforbudet i akvakulturloven § 19

2.3.1 Hvorfor kan utleieforbudet få betydning for samarbeidsavtalene?

Akvakulturloven § 19 første ledd oppstiller utgangspunktet om at akvakulturtillatelser fritt kan overdras, mens tredje ledd forbyr utleie av akvakulturtilatelser. Bakgrunnen for utleieforbudet er dels at myndighetene ønsker klare ansvarsforhold, og dels et ønske om å forhindre oppsamling av oppdrettstillatelser som passive investeringer.⁶⁸ Da samdrift og samlokalisering i praksis kan ha likhetstrekk med utleie, er det nødvendig å undersøke om og i så fall hvilken betydning forbudet har for samarbeidsavtalene.

I juridisk teori er det hevdet at reglene om samdrift og samlokalisering markerer en yttergrense mot utleie.⁶⁹ I dette ligger at samarbeidsformene visstnok skal gi uttrykk for hvor langt utleieforbudet i § 19 rekker, eller – sagt på en annen måte – hvor langt oppdretterne kan gå for å etablere samarbeid som kan ha *likhetstrekk med utleie*.

---

⁶⁷ NUT 1969: 4 s. 20.

⁶⁸ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 71.

⁶⁹ Se Mellbye (2018) s. 189 og Leite mfl. (2020) s. 63.

2.3.2 Utgangspunktet om fri omsettelighet og forbud mot utleie

Før ikrafttredelsen av akvakulturloven kunne tillatelser ikke omsettes uten samtykke fra myndighetene, idet overføring var betinget av at ny tillatelse ble tildelt.⁷⁰ I tråd med lovforslaget ble det i og med vedtakelsen av akvakulturloven § 19 lovfestet en adgang til overføring av akvakultur-tillatelser.⁷¹

Akvakulturloven § 19 første ledd fastsetter at akvakulturtillatelser «kan overføres»; en tillatelse til å drive akvakultur kan altså *fritt omsettes*.⁷² At godkjenning fra myndighetene ikke er et vilkår for overdragelse, er klart nok forutsatt i lovens forarbeider der det er presisert at det ikke skjer noen ny «prøving av om erverver oppfyller vilkårene for å inneha tillatelse».⁷³

At det nå gjelder en fri adgang til omsetning av akvakulturtillatelser, der det ikke stilles krav om offentlig godkjenning eller ny tillatelse, må ses i sammenheng med at akvakulturloven nå har et utpreget *driftsfokus*. Fra proposisjonen kan følgende hitsettes om *overføring* av akvakultur-tillatelser:

«Forslaget bygger på den oppfatning at samfunnsinteressene stopper ved at arealet benyttes til akvakultur og at driften skjer forsvarlig. Om tillatelsen skulle skifte innehaver vil andre interesser saklig sett være uberørt av forslaget ettersom den nye innehavers arealbeslag og drift av virksomheten er den samme som tidligere. Det sentrale er hvordan virksomheten drives og ikke hvem som driver den.»⁷⁴

Uttalelsen markerer en klar *endring i interessene* i forhold til tidligere regulering, og må ses i sammenheng med akvakulturlovens formål. Det

---

⁷⁰ Jf. nå opphevede oppdrettsloven § 3 jf. § 4 tredje ledd, og tilsvarende for havbeite-tillatelser, jf. nå opphevede havbeite-loven § 8 første ledd.

⁷¹ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 35.

⁷² Gjelsvik og Dale (2010) s. 104.

⁷³ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 71.

⁷⁴ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 35.

følger av akvakulturloven § 1 at et hovedformål er å «fremme akvakulturnæringens lønnsomhet og konkurransekraft». Både lønnsomhet og konkurransekraft er derfor sentrale hensyn loven skal ivareta gjennom de operasjonelle bestemmelsene.

Ifølge forarbeidene fremmes hensynet til lønnsomhet gjennom lovens § 19, idet overføringsadgangen «kan bidra til bedre kapitaltilgang og forutsigbarhet for aktørenes juridiske disposisjoner over tillatelsen».⁷⁵ Hvorvidt hensynet til lokalt eierskap langs kysten, som også er et av lovens hovedformål, ivaretas, er mer tvilsomt. En fri overdragelsesadgang legger til rette for en oppsamling av tillatelser på færre hender.

I akvakulturloven § 19 tredje ledd første punktum heter det at «[u]tleie av akvakulturtillatelser ikke er tillatt». En ren utleieordning er derfor ikke mulig. Fiskeridepartementet er i § 19 tredje ledd andre punktum gitt hjemmel til å dispensere fra forbudet i «særlige tilfeller». Dette er en snever unntaksadgang, slik at utleie begrunnet i rent kommersielle hensyn neppe vil være et kurant dispensasjonsgrunnlag.⁷⁶

Spørsmålet er *hva*, altså hvilket objekt, forbudet retter seg mot, og *på hvilken måte* dette objektet må disponeres over for at forbudet gjør seg gjeldende. Spørsmålene har en klar sammenheng, men knytter seg til to ulike vilkår. Det *første* er et spørsmål om hva vilkåret «akvakulturtillatelser» gjelder, altså hvilket *objekt* det er forbudt å leie ut. Det *andre* er et spørsmål om hva som menes med «utleie», altså hva som utgjør et *rettsstridig leieforhold*.

Før det rettslige innholdet av vilkårene analyseres, vil det tas stilling til hvorvidt et utleieforbud er hensiktsmessig, og hvorvidt det ivaretar de hensyn som lovgiver har forutsatt. Dersom utleieforbudet har en svak forankring i så henseende, vil dette tale imot en utvidende tolkning, og kanskje også for at regelen får et så snevert virkeområde som mulig.

---

⁷⁵ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 53.

⁷⁶ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 71 og Gjelsvik og Dale (2010) s. 107.

2.3.3 Begrunnelsen for utleieforbudet

Utleieforbudet er siden vedtakelsen mye debattert i norsk oppdrettspolitikk, der flere har hevdet at forbudet skaper unødig formalisme og hindrer vekst og fleksibilitet i bransjen.⁷⁷ Fra et mer til det mindre-resonnement kan det spørres om utleieforbudet er unødig strengt når oppdretterne faktisk kan gjøre det mer: selge tillatelsene sine.

Formålet med utleieforbudet er «å sikre at innehavere av akvakultur-tillatelser faktisk er den som driver akvakultur».⁷⁸ Dette er sentralt fordi det etter akvakulturloven «er innehaver av tillatelsen som er det ansvarlige rettssubjekt ... og som fullt ut har det reelle ansvar og kontroll med driften».⁷⁹ Ansvarssubjektet etter loven er altså først og fremst den som innehar tillatelsen.

I drøftelsen av overdragelse etter § 19 første ledd, er det forutsatt i forarbeidene at de offentlige interesser stopper ved at arealet benyttes til akvakultur og at driften skjer forsvarlig.⁸⁰ I lys av dette kan det spørres om det ikke er tilstrekkelig at den som til enhver tid måtte drive oppdrett plikter å drive ansvarlig, samt at det foreligger adekvate reaksjonsmuligheter mot vedkommende dersom så ikke var tilfelle. Det sentrale er, som det sies i forarbeidene, *hvordan* virksomheten drives – ikke *hvem* som gjør det.⁸¹

På den andre siden innebærer driftsfokuset i akvakulturloven at *ansvaret* først og fremst er knyttet til den som driver virksomheten i praksis. Ettersom akvakulturloven § 4 krever at man har en tillatelse etter §§ 6 og 7 til å «drive akvakultur», og dette kontrolleres ved registrering etter § 18, som også er et krav for å drive akvakultur, jf. § 4 andre ledd, vil ansvarssubjektet være *sammenfallende* i disse tilfellene.

---

⁷⁷ Representantforslag 122 S (2019–2020) og Nilsen (2020).

⁷⁸ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 71.

⁷⁹ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 71.

⁸⁰ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 35.

⁸¹ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 35. En slik innfallsvinkel harmonerer godt med det som uttales i proposisjonen i tilknytning til lovens personelle jurisdiksjon, se Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 56.

Trolig har dette en sammenheng med hvor den faktiske verdien i næringen ligger, altså i selskapstillatelsene. Ettersom ansvarssubjektet er den som driver oppdrett, og den som driver oppdrett må være den samme som innehar tillatelsen, sørger dette for at det er god dekning for eventuelle krav og gebyrer hos den ansvarlige.

Et annet spørsmål er om det ville vært mulig å oppnå det samme også uten et utleieforbud. Det stilles allerede krav om at enhver som «deltar i aktiviteter» som omfattes av akvakulturloven skal ha nødvendig faglig kompetanse for slik aktivitet, jf. akvakulturloven § 22 første ledd. Det hviler også et selvstendig erstatnings- og strafferettslig ansvar på dem som måtte delta i aktiviteter som omfattes av loven, jf. akvakulturloven § 31.⁸²

Utleieforbudet har imidlertid også en *praktisk* viktig funksjon. Det skal være enkelt å identifisere den som er ansvarlig, for eksempel hvem som skal ordne opp etter at fisk har rømt under en storm. Hensynet til *klare ansvarsforhold* skal også ivaretas gjennom utleieforbudet. Jo færre myndighetene må forholde seg til i denne forbindelse, desto enklere blir det å føre kontroll.

I proposisjonen er det videre presisert at lovgiver ikke har ønsket en «utvikling hvor produsentene i næringen må betale leie for en offentlig tildelt tillatelse og at innehaverne av tillatelsene i praksis bare driver ren utleievirksomhet».⁸³ Det er prinsipielt sett betenkelig at tillatelser gitt av det offentlige – alt overveiende uten vederlag – skal leies ut for høye beløp.⁸⁴

Tillatelsene er også *personlige*, i den forstand at de er ment for innehaverens *egen* produksjon. Når en oppdretter er villig til å leie kapasiteten ut til andre, kan det spørres om det egentlig foreligger et behov for kapasiteten. Fra et *samfunnsøkonomisk* ståsted er det neppe ønskelig at oppdrettere skal kunne tjene penger på ren utleie, når alternativet er at

---

⁸² Trolig kunne en også krevd at både innehaver av tillatelsen og den som eventuelt drev oppdrett på en lånt tillatelse, var solidarisk ansvarlige. Se nærmere H-2018-6.

⁸³ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) pkt. 6.12.

⁸⁴ Lokaltetstillatelser tildeles uten vederlag. Historisk har også selskapstillatelsene blitt tildelt mot ingen eller helt ubetydelige vederlag, likevel slik at ny kapasitet – selskapstillatelser – i og med auksjonsordningen har nådd høye summer.

staten selv leide ut arealet. Det er ikke ønskelig at private parter i praksis bare blir et fordyrende mellomledd.

2.3.4   **Vilkåret «akvakulturtillatelser». Omfattes både selskaps- og lokalitetstillatelsen?**

Spørsmålet er så hva innholdet i begrepet «akvakulturtillatelser» i § 19 tredje ledd sikter til, og nærmere bestemt om formuleringen omfatter både selskaps- og lokalitetstillatelsen.

Dersom *selskapstillatelsen* omfattes av utleieforbudet, vil partene ikke kunne dele sine respektive biomassetak med hverandre når de samarbeider på samme oppdrettsanlegg. Formelt sett skjer det ingen deling av selskapstillatelsene i og med inngåelse av en samdrifts- eller samlokaliseringsordning, men et eventuelt utleieforbud kan stille indirekte krav til hvordan samarbeidet må utformes.

For *lokalitetstillatelsens* vedkommende blir utgangspunktet det samme. Partene får som nevnt hver sin selvstendige lokalitetstillatelse, og det skjer derfor heller ikke en formell utleie av lokalitetstillatelsen gjennom samarbeidet. Likevel kan det også her tenkes at forbudet indirekte legger føringer for partenes samarbeid.

Objektet utleieforbudet retter seg mot er *akvakulturtillatelsen*. En tillatelse er i alminnelighet ikke noe mer enn en rett til å foreta seg noe. Det er altså retten til å drive akvakultur – oppdrettsvirksomhet – som ikke kan leies ut. Som nevnt ovenfor skiller det for oppdrett av laksefisk sitt vedkommende mellom selskaps- og lokalitetstillatelsen. Etter sin ordlyd henspiller «akvakulturtillatelse» på retten til å drive oppdrett som sådan, og er ikke begrenset til deler av oppdrettsvirksomheten. Utgangspunktet etter *ordlyden* må derfor være at utleieforbudet omfatter både selskaps- og lokalitetstillatelsen.

En *kontekstuell tolkning* med lov- og forskriftsverket for øvrig støtter en slik tolkning. Når det i alminnelighet vises til «akvakulturtillatelser», tilsier dette at alle tillatelser som er gitt med hjemmel i lovens kapittel II om akvakulturtillatelser omfattes. I så fall vil dette innebære at det

er adgang til å overdra, men forbud mot utleie av, både selskaps- og lokalitetstillatelser.⁸⁵

Begrepet «akvakulturtillatelse» benyttes som en fellesbetegnelse på både lokalitets- og selskapstillatelsen. Innholdet i begrepet er nærmere beskrevet i akvakulturloven § 5, som angir hovedkomponentene i tillatelsen som retten til «produksjon av bestemte arter på avgrensede geografiske områder (lokaliteter), med de til enhver tid fastsatte begrensninger av tillatelsens omfang». Bestemmelsen omtales slik i proposisjonen:

«Det normale vil være at tillatelse til produksjon av bestemt art på bestemt lokalitet tilstås i samme vedtak. Disse elementene av tillatelsen kan imidlertid også tildeles på forskjellig tidspunkt og i ulike vedtak slik at man for eksempel etter forvaltningsloven har separat klagefrist for deler av tillatelsen. Det er likevel å anse som én tillatelse dersom virksomheten bare kan utøves når man kan produsere en bestemt art på bestemt lokalitet.»⁸⁶

Når forarbeidene bruker formuleringen «elementene» – angitt i *flertallsform* – av tillatelsen, altså både retten til produksjon av bestemte arter og på bestemte lokaliteter, tilsier dette at både selskaps- og lokalitetstillatelsen er omfattet. Dette harmonerer dessuten best med at det på samme side i forarbeidene uttales at en akvakulturtillatelse «er en sum av rettigheter og plikter for innehaver av tillatelsen».⁸⁷ Man kan i lys av dette forstå begrepet «akvakulturtillatelse» slik at det for oppdrett av laksefisk sitt vedkommende er summen av både lokalitets- og selskapstillatelsen, eller slik uttrykt i sitatet ovenfor: Det dreier seg om «én tillatelse».⁸⁸

Begrepet *akvakulturtillatelse* er brukt i både § 19 første og tredje ledd. I proposisjonen er det om setningsadgangen etter første ledd uttalt at

⁸⁵ Se også Mellbye (2018) s. 221, som tolker regelverket slik at det også er adgang til å omsette lokalitetstillatelser etter § 19 første ledd. Skal en være konsekvent her, må dette også innebære at utleieforbudet etter § 19 tredje ledd gjelder både lokalitets- og selskapstillatelsene.

⁸⁶ Ot.prp. nr. 61 (2005–2006) s. 31.

⁸⁷ Ot.prp. nr. 61 (2005–2006) s. 31.

⁸⁸ Tilsvarende resonnement vil gjøre seg gjeldende for akvakulturdriftsforskriften § 4 f og laksetildelingsforskriften § 4 b, som begge har tilnærmet likelydende ordlyd som akvakulturloven § 5.

dersom en tillatelse skifter eier, vil de offentlige interesser være uberørt av overføringen ettersom «den nye innehavers arealbeslag» er det samme.⁸⁹ Når det vises til «arealbeslag», er det vanskelig å se for seg at lovgiver ikke har ønsket at lokalitetstillatelsen skal være omfattet.

Det har formodningen mot seg at det samme vilkåret har et ulikt meningsinnhold innad i samme lovbestemmelse, når det ikke finnes støtte for dette i rettskildene. Uttalelsen i forarbeidene må derfor tillegges atskillig vekt.⁹⁰

Ut fra formålsbetraktninger synes det heller ikke å være grunn til å skille mellom utleie av lokalitets- og selskapstillatelsen. Ønsket om å unngå «en utvikling hvor produsentene i næringen må betale leie for en offentlig tildelt tillatelse og at innehaverne av tillatelsene i praksis bare driver ren utleievirksomhet», må antas å være myntet på *hele* akvakulturstillatelsen.⁹¹ Ettersom det er knapphet på begge tillatelsene – det er mangel på både produksjonskapasitet og gode lokaliteter – tilsier dette at behandlingen av dem burde være lik. Et eventuelt forbud, og en eventuell fri omsettelighet, retter seg altså mot både lokalitets- og selskapstillatelsen.

Konklusjonen må etter dette være at «akvakulturstillatelser» i akvakulturloven § 19 omfatter både selskaps- og lokalitetstillatelsen.

2.3.5 Vilåret «utleie». Når foreligger et rettsstridig leieforhold?

Akvakulturloven § 19 tillater salg, men ikke «utleie» av tillatelser. Spørsmålet er når et rettstridig leieforhold foreligger. Formuleringen «utleie» henspiller på en midlertidig overdragelse av rettighetene til å drive oppdrettsvirksomhet. I alminnelighet vil et utleieforhold bestå av en utleieytelse og et vederlag for å ta midlertidig bruk av denne ytelsen.

---

⁸⁹ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 35.

⁹⁰ I samme retning Alsaker (2020) og Mellbye (2018) s. 221, riktignok med en noe annen begrunnelse. Mellbye vektlegger at lokalitetstillatelsen gis som et eget dokument.

⁹¹ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) pkt. 6.12.

Utleiebegrepet i norsk rett har tradisjonelt vært omtalt som «midlertidig bruk mot vederlag».⁹² Lilleholt peker på at et leieforhold normalt er karakterisert av to elementer. *For det første* er «leieretten ... ein mellombels bruksrett», og *for det andre* er leieforhold «bruk mot vederlag».⁹³ I tråd med dette vil enhver midlertid overdragelse av lokalitet – lokalitetstillatelsen – eller produksjonskapasitet – selskapstillatelsen – mot et vederlag, ikke være tillatt.

I proposisjonen, som *ikke* eksplisitt adresserer utleieforbudets forhold til samdrift og samlokalisering, er det uttalt følgende:

«Ved vurderingen av om det foreligger et rettsstridig leieforhold skal det legges avgjørende vekt på om innehaver av tillatelse har gitt fra seg den økonomiske og/eller administrative rådighet over driften på en slik måte at vedkommende ikke lenger har den fulle, reelle kontroll og myndighet over produksjonen.»⁹⁴

Forarbeidene gir anvisning på at vurderingen må knyttes opp mot *innehaveren* av tillatelsen. Formodentlig siktes det her til et formelt begrep, altså den som er registrert i akvakulturregisteret.⁹⁵ Et hovedelement i vurderingen, som det skal «legges avgjørende vekt på», er i hvilken grad innehaveren har gitt fra seg den økonomiske eller administrative *rådighet*.

At innehaver ikke kan frasi seg det *administrative* ansvaret, innebærer i hvert fall at den overordnede ledelsen av driften ikke kan settes bort fullstendig. Videre kreves en viss *økonomisk* befatning med driften. Antakelig må innehaveren kunne påvirke inntekter og utgifter, og derfor også ha en *resultatrisiko*. Med dette menes at innehaveren må bære risikoen for eventuelle underskudd, men også dra fordel av eventuelle overskudd, knyttet til sine tillatelser.

---

⁹² Lilleholt (1986) s. 22, med henvisning til Husleielovkomitéen s. 27.

⁹³ Lilleholt (1986) s. 57 og 65.

⁹⁴ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 71. At forholdet til samdrift ikke er nevnt, er ikke så rart, idet samarbeidsformen ikke ble introdusert som driftsform først senere. Høringsnotatet som ligger til grunn for innføringen av samdrift har riktig nok heller ikke drøftet problemstillingen.

⁹⁵ Akvakulturloven § 18 første ledd smh. registreringskravet i § 4 andre ledd.

Hvorvidt den økonomiske og administrative rådigheten er satt bort i en slik grad at det foreligger et rettstridig utleieforhold, beror på graden av innehavers «kontroll og myndighet» over produksjonen. Her kan man både tenke seg *rettslig* og *faktisk* kontroll og myndighet. Innehaveren må antakeligvis både rettslig sett ha adgang til å instruere eller iallfall delvis bestemme over driften, og antakelig også føre et visst faktisk tilsyn. Ettersom innehaveren «fullt ut» skal ha et reelt ansvar og kontroll med driften, legges det opp til en streng norm.⁹⁶

Formålet med utleieforbudet «er å sikre at innehavere av akvakultur-tillatelser faktisk er den som driver akvakultur».⁹⁷ Uttalelsen må ses i sammenheng med akvakulturloven § 4 andre ledd, som fastsetter at «[i]ngen kan drive akvakultur uten å være registrert som innehaver av akvakulturtillatelse». Sagt på annen måte er det kun den som innehar tillatelsen som kan drive akvakultur, og implisitt ligger det derfor en forventning om at det er innehaveren selv som forestår driften.

Som nevnt ovenfor er det i alminnelighet antatt at et utleieforhold er bruk *mot et vederlag*. Dette alminnelige utgangspunktet er også lagt til grunn i proposisjonen, likevel slik at vederlag *ikke* oppstilles som et absolutt krav:

«Et leieforhold forutsetter normalt et vederlag. Det er imidlertid ikke avgjørende etter bestemmelsen om det betales vederlag.»⁹⁸

Formuleringen gir to bidrag til vurderingen. *For det første* er utleie av tillatelser rettstridig, uavhengig av om det betales et vederlag for tillatelsen eller ei. *For det andre* vil angivelse av et vederlag for leieytelsen i avtalene mellom partene tyde på at samarbeidet er ulovlig. At det betales vederlag for et offentlig tildelt løyve vil stå i klar motstrid med formålet bak utleieforbudet, og sånn sett være et klart tegn på at samarbeidet er rettsstridig.

---

⁹⁶ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 71.

⁹⁷ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 71.

⁹⁸ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 71.

I praksis vil det riktignok være enkelt å kamuflere et vederlag. For det tilfelle at en samarbeidsavtale gjennomgås av myndighetene er det ikke sikkert at dette oppdages. Det er bare *tillatelsen* det ikke kan betales et vederlag for. Sånn sett kunne man sett for seg kamuflering av vederlaget for leieytelsen, gjennom kunstig høye priser på leie av driftsutstyr eller andre påslag i prisen på innsatsfaktorer.

I lys av dette fremstår den avvikende definisjonen av leie, som etter akvakulturloven ikke krever et vederlag, som fornuftig. Om vederlag hadde vært et *krav*, ville man formodentlig fått en rekke vanskelige bevissspørsmål i forvaltningen og domstolene.

2.3.6 Den reelle betydningen av utleieforbudet

2.3.6.1 Et spørsmål om § 19 indirekte begrensninger samarbeidsformene

Slik samarbeid foregår i praksis og slik registreringssystemet er lagt opp, skifter verken selskaps- eller lokalitetstillatelsen hender. Rettighetene overdras ikke midlertidig i en *formell* forstand. Selskapstillatelsen vil ikke overføres mellom partene etter § 19 første ledd, og alle partene får hver sin lokalitetstillatelse.

En måte å se dette på er at akvakulturloven § 19 tredje ledd ikke setter noen begrensninger i adgangen til å samarbeide gjennom samdrifts- og samlokaliseringsavtaler. En slik innfallsvinkel harmonerer godt med at forholdet til utleieforbudet ikke er drøftet ved innføringen av verken samlokalisering eller samdrift.

Likevel er realiteten den at samarbeidsformene har så klare likhetstrekk med utleie, og etter omstendighetene kan benyttes som en omgåelse av utleieforbudet, at det synes mer nærliggende å legge til grunn at utleieforbudet også, om enn indirekte, setter *noen* rammer for samarbeidsavtalene.

I lys av det jeg har gjennomgått ovenfor, vil jeg i først peke på et par generelle forutsetninger som må være oppfylt for at samarbeidsordningene skal kunne harmoneres med utleieforbudet: Alle parter i et samarbeid må ha en viss kontroll og myndighet, og partene kan ikke – verken

direkte eller indirekte – avtale et vederlag for lån av kapasitet på en annen oppdretters selskapstillatelse eller for å få tilgang til en annens lokalitet.

Deretter vil jeg peke på to konkrete ordninger som praktiseres i dag, som antakeligvis er ulovlige: Den *første* knytter seg til *lokalitetstillatelsen*, og gjelder tilfeller av ren utleie av lokaliteter uten felles drift, og den *andre* knytter seg til *selskapstillatelsen*, og gjelder hyppig kjøp og salg av biomasse mellom partene.

2.3.6.2 Konsekvensen av det generelle kravet til kontroll og myndighet

Alle partene i en samdrift eller samlokalisering må ha kontroll og myndighet over den oppdrettsvirksomhet som knyttes til deres egne tillatelser.

For det første knytter dette seg til den *administrative* rådigheten over driften. Den produksjon som knytter seg til partenes respektive *selskapstillatelser* i en samarbeidsordning, må innehaveren føre en viss kontroll på og ha en rettslig myndighet til å bestemme over. Det er antakeligvis ikke adgang til å frasi seg retten til å bestemme over utslakting, utsett mv. Når det gjelder *lokalitetstillatelsen*, vil alle partene ha sin respektive tillatelse, og det må derfor antas at partene i noen grad må sørge for å ha kontroll og myndighet over selve lokaliteten, altså oppdrettsanlegget.

For det andre knytter kravet til kontroll og myndighet seg til den økonomiske rådigheten. Alle partene må ta sin del av den *kommersielle risikoen* i oppdrettsvirksomheten som drives på lokaliteten.⁹⁹ I dette ligger antakeligvis et krav om at samarbeidene og de eierforhold som er oppgitt til myndighetene, gir uttrykk for *reelle eiendomsforhold*.

Dersom partene selger fisk mellom seg, må de være nøye med å prise fisken riktig i forhold til hvor mye den har vokst. Gitt at part A i en samlokalisering etter to måneder selger fisken i en merd for 10 millioner til part B, og fisken selges tilbake noen måneder senere for 15 millioner, må differansen, altså 5 millioner, være tilsvarende den merverdien fisken har vokst med. Hvis ikke det er en slik realitet i prisingen, vil det ikke være full og reell økonomisk risiko i transaksjonene som gjøres.

---

⁹⁹ Mellbye (2018) s. 189.

Transaksjonene må gjøres på forretningsmessige vilkår og *armlengdes avstand*.

Når forarbeidene angir at innehaver av en tillatelse må ha «den fulle, reelle kontroll og myndighet over produksjonen», kan dette neppe tas helt på ordet. Dette skyldes at samdrifts- og samlokaliseringsordninger raskt vil være *ineffektive* og derfor også *økonomisk irrasjonelle*, dersom den passive parten må drive utstrakt overvåking og kontroll av den aktive parten.

Dette må ses i sammenheng med formålet bak innføring av samarbeidsformene, nemlig økt fleksibilitet, noe som igjen skulle føre til økt lønnsomhet. For det tilfelle at kontroll- og myndighetskriteriet som forarbeidene gir anvisning på tolkes for strengt, vil samarbeidsformene vanskelig kunne oppfylle sitt formål. I en viss utstrekning må det derfor være mulig å sette bort driftsansvar og arbeid. Dette harmonerer dessuten best med at det ikke er et forbud mot innleid arbeidskraft. Praksisen i dag der én av partene i samdriften eller samlokaliseringen er aktiv, mens den eller de andre i samarbeidet inntar en passiv rolle, må derfor antas å være lovlig.

2.3.6.3 Vederlagets betydning

Forbudet innebærer også at det ikke kan avtales et vederlag for tillatelsene. Dette er antakeligvis mest aktuelt for *lokalitetstillatelsen*, idet den allerede etablerte parten må *samtykke* til at de andre får samlokalisere seg.

Her vil det raskt oppstå vanskelige grensdragninger ettersom den parten som allerede har etablert seg på lokaliteten kan ønske en kompensasjon for å gi andre tilgang. Som nevnt innledningsvis vil normalt den opprinnelige etablerte parten stå for det meste av den faktiske driften.¹⁰⁰ Dette er selvfølgelig noe de andre deltakerne i samarbeidet må betale for. Dersom utleieforbudet i akvakulturloven § 19 skal overholdes, må det imidlertid betales markedsmessig for de tjenester og varer som ytes og kjøpes mellom partene.

At partene har avtalt leie av tjenester og utstyr, innebærer også at det er mulig å sette kunstig høye priser for dette, slik at det kan tenkes at partene

---

¹⁰⁰ Leite mfl. (2020) s. 63.

kan skjule leie av selve lokaliteten. Dette er som nevnt ikke tillatt. I praksis må nok likevel mindre økninger i avtalt vederlag for tjenester og utstyr aksepteres, idet samarbeid ikke fremstår like hensiktsmessig for den som har lokaliteten i utgangspunktet dersom vedkommende ikke kan tjene *noe* på denne isolert sett. Alt annet likt vil økt produksjon føre til større fare for utslipp, rømning, lus mv. Slik risiko tas det normalt betalt for i kommersielle sammenhenger, og det er derfor også rimelig at partene kan avtale et visst vederlag for dette. Dette er likevel en litt utilfredsstillende rettstilstand, i den forstand at det hadde vært bedre om man aksepterte at partene var transparente med hensyn til et lite risikopåslag som følge av økt press på lokaliteten, ved å ta betalt for selve leieytelsen.

Mellbye er særlig kritisk til et fast vederlag for leie av lokalitet.¹⁰¹ Prinsipielt sett burde det imidlertid ikke skilles mellom dette og et tilfelle med kunstig høye variable kostnader. Et annet spørsmål er hvor enkelt det er å oppdage dette.¹⁰² I alle tilfeller må vederlaget knyttes til tilgang til drifts- eller anleggsmidler eller driften som sådan.

I lys av det jeg nå har skrevet, er det grunn til å peke på to utbredte samarbeidsordninger som antakeligvis er i strid med utleieforbudet.

2.3.6.4 Lokalitetstillatelsen: Rene utleieordninger av lokaliteter er ulovlig

Utleie av *lokaliteter* uten felles drift, der typisk én av partene betaler et vederlag for å disponere lokaliteten selv om vedkommende stiller med alt av nødvendig utstyr, er ulovlig.¹⁰³ I praksis gjøres dette ved at den parten som hadde tilgang til lokaliteten i utgangspunktet, samtykker til at en annen part får tilgang til lokaliteten gjennom reglene om *samlokalisering*.

Det ligger allerede i driftsformens ordlyd – «samlokalisering» – at det er en forutsetning om et visst *samarbeid*. De rene utleietilfellene

---

¹⁰¹ Mellbye (2018) s. 189.

¹⁰² I praksis vil det formodentlig uansett måtte opereres med en *skjønnsmargin* ved kontroll av forbudet.

¹⁰³ I de rene leieavtalene jeg har sett er det angitt at det skal betales et fast vederlag for tilgang til den aktuelle lokaliteten, også selv om parten som betaler vederlaget stiller med alt av utstyr, herunder merder, fortøyninger mv. selv.

kan knapt omtales som samarbeid; partene har ikke planlagt å drive oppdrettsvirksomhet *sammen*.

Etter definisjonen i akvakulturdriftsforskriften § 4 bokstav w er samlokalisering et tilfelle der «to eller flere ... har akvakulturdyr på samme lokalitet». Alle partene skal derfor som utgangspunkt ha fisk stående på lokaliteten.¹⁰⁴ Samlokalisering er videre en «driftsform»; samarbeidet må derfor være knyttet til *driften*, altså oppdrettsvirksomheten. Et rent utleieforhold vil undergrave formålet med innføringen, nemlig *felles* drift.

Der samlokaliseringsadgangen brukes til å leie ut en lokalitet fra en part til en annen uten at det er felles drift, vil dette være å kamuflere et reelt leieforhold. Slike ordninger vil dessuten stå i klar motstrid til lovgivers ønske om å forhindre at tillatelser samles opp som passive investeringer.

Etter mitt syn er det derfor ikke adgang til å bruke samlokaliseringsadgangen til ren utleie av lokaliteter. Jeg kan heller ikke se at det er noen god begrunnelse for hvorfor det skal være adgang til dette. Har ikke oppdretterne behov for alle sine lokaliteter, er det bedre om de oppgis slik at myndighetene kan treffe en ny tildeling etter en bredere vurdering, eller at arealet benyttes til andre interesser.

2.3.6.5 Selskapstillatelsen: Hyppig kjøp og salg av biomasse er ulovlig

Hyppig kjøp og salg av biomasse mellom partene er ulovlig. Dette skjer normalt gjennom en *samdriftsavtale*, der partene med hyppig frekvens skifter sameiebrøk, noe som kan skje hver måned ved melding til Fiskeridirektoratet. Slike ordninger reiser spørsmålet om det reelt sett skjer utleie av *selskapstillatelsen*, ved at partene låner hverandres produksjonskapasitet.

Selv om samdrift er ment som et virkemiddel for effektiv styring av MTB-taket til partene, vil det antakeligvis – også selv om partene tar

---

¹⁰⁴ Det må antakeligvis tenkes unntak for tilfeller der samlokaliseringsordninger brukes som beredskapsløsninger for det tilfelle at enkelte lokaliteter må brakklegges. Det vil her være en rekke ubrukte lokalitetstillatelser på de enkelte lokaliteter. I slike tilfeller er det imidlertid den opprinnelige innehaveren på lokaliteten som fortsatt har biomasse der, og det betales heller ikke noe vederlag for kapasitet på lokaliteten.

risikoen for den fisk de til enhver tid eier – gå en grense der samdrift alt overveiende benyttes som et virkemiddel for å ligge tett oppunder én eller flere av partenes MTB-tak.

Det samme resonnementet kan gjøres gjeldende også for *samlokaliseringstilfellene*, der all fisken i en merd kan selges til en av de andre i samarbeidet. Også her, om enn justeringsmulighetene er noe mindre, vil det antakeligvis gå en grense et sted.

I praksis må det likevel antas at aktørene har et visst spillerom, idet samarbeidsformene nettopp er innført for å øke oppdretternes fleksibilitet. Derfor må også bruken av samdrift- og samlokaliseringsordninger for å utnytte MTB-takene i noen utstrekning aksepteres, så fremt partene tar reell økonomisk risiko og driftsformene ikke over lengre tid brukes som et verktøy for å låne kapasitet på hverandres selskapstillatelser.

Et nærliggende spørsmål er hvordan myndighetene skal forholde seg til et mønster av salg og kjøp av fisk mellom to eller flere parter. I et tilfelle der det har skjedd hyppige justeringer og dette har pågått over lang tid, er det vanskelig å komme utenom å se dette som at partene har hatt en implisitt forutsetning om å kunne låne hverandres produksjonskapasitet i kortere eller lengre perioder. Dette vil etter mitt syn være en rettstridig omgåelse av utleieforbudet. Ettersom det ikke er et krav til at det betales et vederlag, er det ikke *avgjørende* om partene gjør dette vederlagsfritt eller ei.

2.4 Driftsfasen

2.4.1 Det generelle aktivitetskravet

En form for aktivitetsplikt følger av laksetildelingsforskriften § 38 jf. § 3 første ledd,¹⁰⁵ der det heter at en tillatelse kan trekkes tilbake ved *passivitet*. Kompetansen til å trekke tilbake «en akvakulturtillatelse eller lokalitetsklarering» er lagt til Fiskeridirektoratet, så fremt «det innen to

---

¹⁰⁵ Laksetildelingsforskriften § 3 første ledd bestemmer at blant annet kapittel 7 i forskriften – der tilbaketrekkingsregelen i § 38 er plassert – gjelder for akvakultur «av matfisk i sjøvann».

år etter vedtak ikke er etablert virksomhet med mer [enn] en tredjedel av tillatt biomasse», jf. § 38 første ledd første punktum. Passivetsregelen gjelder altså tilbaketrekking av både selskaps- og lokalitetstillatelsen.

Imidlertid opplyser Fiskeridirektoratet om at *selskapstillatelser* ikke trekkes tilbake i dag. Dette begrunnes dels i den økonomiske verdien slike tillatelser har, og dels den forenklete produksjonsstrukturen som gjaldt i næringen tidligere.¹⁰⁶ Det er uansett tvilsomt om det er noen oppdrettere som lar kapasiteten på sine selskapstillatelser ligge ubrukt i en slik grad at vilkårene for tilbaketrekking er oppfylt.¹⁰⁷ For alle praktiske formål dreier det seg derfor om et krav om at det er etablert virksomhet som nevnt innen to år etter vedtak om tildeling av *lokalitetstillatelse*.

I Fiskeridirektoratets merknader er det fremhevet at tilbaketrekkingsregelen er begrunnet i et ønske «om å unngå unødvendig båndlegging av areal».¹⁰⁸ Sett i sammenheng med et politisk ønske om vekst i næringen, er det uheldig om det eksisterer ubenyttede lokalitetstillatelser som hindrer andre oppdrettere som er interessert i å drive på de samme lokalitetene. En inndragelsesadgang vil dessuten fungere som *ris bak speilet*, i den forstand at oppdretterne ikke tiltar seg mer areal enn de reelt sett har behov for. Dette vil igjen bidra til at aktørene i enda større grad planlegger for en *arealeffektiv drift*.

Ettersom alle aktørene i en samdrift eller samlokalisering får klarert sine selskapstillatelser på den samme lokaliteten, slik at de får hver sin identiske lokalitetstillatelse, må det antas at én av partene i en samdrift eller samlokalisering kan oppfylle aktivitetskravet på lokaliteten som sådan.¹⁰⁹ Dette innebærer i så fall at myndighetene ikke kan benytte laksetildelingsforskriften § 38 jf. § 3 første ledd som hjemmel for å trekke tilbake en uutnyttet lokalitetstillatelse som tilhører en part i en samdrift eller samlokalisering, så fremt én eller flere av de andre partene

---

¹⁰⁶ Smh. Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 58.

¹⁰⁷ Jf. også regelen om at selskapstillatelsene inngår i *ett biomassetak*, jf. akvakulturdriftsforskriften § 47 andre ledd.

¹⁰⁸ Fiskeridirektoratet, Merknader FOR-2004-12-22-1799, der det også fremheves at «[h]ensynet til ryddighet og effektiv ressursbruk i forvaltningen taler ... for at passive tillatelser bør trekkes tilbake». Smh. også akvakulturloven § 1.

¹⁰⁹ I allfall må det være nok at flere parter *til sammen* oppfyller aktivitetskravet.

oppfyller aktivitetskravet. Myndighetene vil i slike tilfeller mangle en kurant hjemmel til å trekke tilbake en «sovende» lokalitetstillatelse, selv om innehaveren ikke har hatt *egen fisk* stående på lokaliteten de siste to årene.¹¹⁰

For at myndighetene ikke skal miste kontroll og oversikt over hvem som driver på et anlegg, er det imidlertid formålstjenlig at de kan begrense antall selskaper som passivt kan være tilknyttet hver lokalitet. Sett i sammenheng med at inndragning vil være et *inngrep*, kan det diskuteres om formålsbetraktninger er et tilstrekkelig grunnlag for inndragning med hjemmel i laksetildelingsforskriften § 38.¹¹¹

Når vilkårene for inndragning er oppfylt, ligger det tilsynelatende opp til forvaltningens *frie skjønn* om en tillatelse skal inndras eller ei.¹¹² I merknadene er det presisert at tilbaketrekking «bør» finne sted i slike tilfeller.¹¹³ Med denne formuleringen siktes det til at forvaltningen ikke er tilstøtt en vid skjønnsmessig adgang til å vurdere om inndragning skal finne sted. Ifølge de samme merknadene er utgangspunktet likevel at inndragning «skal» skje dersom vilkårene er oppfylt.¹¹⁴ En slik retningslinje er antakelig ønskelig, idet forvaltningen av tillatelsene vil bli mer ensartet og forutsigbar. Hvorvidt hovedregelen er «bør» eller «skal», fremstår imidlertid uklart.

---

¹¹⁰ En annen sak er at en oppdretter neppe ønsker å inneha en slik sovende lokalitetstillatelse uten å ha planer om å ha fisk stående der, idet vedkommende vil være solidarisk ansvarlig overfor myndighetene for overskridelse av lokalitetsbiomasse, jf. pkt. 2.4.4.1. Et mer omfattende ansvar gjelder ved samdrift, jf. pkt. 2.4.4.2.

¹¹¹ Etter Grunnloven § 113 gjelder derfor et *relativt klarhetskrav*. Se f.eks. Rt-1995-530 (Fjordlaks) s. 537. Hvorvidt det er tale om en tolkning på tvers av ordlyden, og om formålsbetraktninger, herunder særlig myndighetenes behov for kontroll, i et slikt tilfelle er tilstrekkelig for å fravike en naturlig forståelse av ordlyden, kan diskuteres.

¹¹² Laksetildelingsforskriften § 38 første ledd benytter begrepet «kan», som i alminnelighet anses å være en markør for forvaltningens *frie skjønn*, jf. Eckhoff og Smith (2018) s. 378.

¹¹³ Fiskeridirektoratet, Merknader FOR-2004-12-22-1799.

¹¹⁴ Fiskeridirektoratet, Merknader FOR-2004-12-22-1799.

2.4.2 Akvakulturdriftsforskriften § 49 – samdriftsbestemmelsen

I akvakulturdriftsforskriften § 49 første ledd heter det at samdrift «tillattes kun for produksjon av matfisk av samme art og av samme type tillatelse». At det må dreie seg om produksjon av «matfisk» henspiller på *produksjonsformen*, og betyr at samdriften må gjelde «fisk som produseres med sikte på slakting til konsum og som ikke kommer inn under definisjonene av settefisk eller stamfisk», jf. akvakulturdriftsforskriften § 4 bokstav r.

Formuleringen «samme art» krever at tillatelsene må være knyttet til den samme og en nærmere bestemt art. Begrepet «art» er ikke legaldefinert i akvakulturlovgivningen, og i en naturvitenskapelig kontekst finnes det mange ulike definisjoner.¹¹⁵ Akvakulturregisteret opererer med over 200 ulike arter, hvorav rundt 80 gjelder produksjonsformen *matfisk*.¹¹⁶ Ulike typer laksefisk – laks, ørret og regnbueørret – er tre ulike arter. Disse kan derfor ikke blandes i en samdrift. I praksis er heller ikke dette en problemstilling, da det ikke er ønskelig å ha ulike arter i samme merd.¹¹⁷

Kravet til «samme type tillatelse» henspiller på *selskapstillatelsen*, og forutsetter at alle tillatelser som tilknyttes lokaliteten er av samme slag. Formuleringen «type» peker på hvilket *formål* tillatelsen er gitt for å ivareta.¹¹⁸ Grovt sett kan tillatelsene deles inn i to hovedtyper: *kommersielle* tillatelser og tillatelser til *særlige formål*.¹¹⁹ Sistnevnte kan inndeles i seks ulike typer: forskning, utvikling, fiskepark, slaktemerd, undervisning og visning.¹²⁰

Loven åpner tilsynelatende bare for at «samme» typer av tillatelser benyttes sammen, slik at oppretterne må bruke enten kommersielle

---

¹¹⁵ Voje (2020).

¹¹⁶ Se Fiskeridirektoratet, Akvakulturregisteret der alle artstypene er opplistet.

¹¹⁷ De skal f.eks. ha forskjellig fôr, ulike medisiner mv., og det kreves ulikt utstyr og kompetanse for å røkte dem.

¹¹⁸ Mellbye (2018) s. 73.

¹¹⁹ Fiskeridirektoratet, Veileder. De kommersielle tillatelsene utgjør cirka 90 % av den totale biomasse som er tildelt, jf. Fiskeridirektoratet, Akvakulturregisteret.

¹²⁰ Laksetildelingsforskriften kapittel 5 og særlig § 22. Se også Fiskeridirektoratet, Veileder s. 15.

tillatelser eller samme type tillatelse til særlige formål. Hva som er begrunnelsen for at en visnings- eller undervisningstillatelse ikke kan kombineres med en kommersiell tillatelse synes, i motsetning til forutsetningen om «matfisk» og «samme art», ikke rasjonelt begrunnet.¹²¹

Etter akvakulturdriftsforskriften skal det ved melding til Fiskeridirektoratet opplyses om «hvilke lokaliteter, hvilke tillatelser og hvilke innehavere som er omfattet av samdriften», og «hvilken ideell andel av fisken som knytter seg til de ulike tillatelsene», jf. § 49 andre ledd bokstav a og b. Sameiebrøken kan endres på månedlig basis ved «en felles ... melding», jf. § 44 første og andre ledd.

Da forskriften benytter formuleringen «hvilke lokaliteter» i flertall, er det nærliggende å anta at en samdrift mellom to eller flere aktører skjer på flere lokaliteter samtidig. En slik tolkning av reglene vil imidlertid stå i klar motstrid til den alminnelige definisjonen av en «lokalitet», som nettopp henspiller på ett bestemt oppdrettsanlegg. I praksis er det slik at partene må etablere én samdriftsordning per lokalitet.

I tillegg til dette skal det ved samdrift utarbeides en felles drifts- og beredskapsplan, jf. akvakulturdriftsforskriften § 7 første ledd og § 40 første ledd andre punktum. Forskriften stiller også nærmere krav til felles journalføring på lokalitetsnivå i § 41.

2.4.3 Fravær av nærmere regulering for samlokalisering

I verken lov eller forskrift finnes det en tilsvarende regulering for samlokalisering som det finnes for samdrift i akvakulturdriftsforskriften § 49. Alt overveiende innebærer dette at reglene for samlokalisering følger de ordinære regler som gjelder for enhver oppdretter som driver for seg selv.

I tråd med akvakulturdriftsforskriften § 8 tredje ledd skal «hver produksjonsenhet være merket med navnet på den som eier akvakulturdyrene i produksjonsenheten», slik at partene må merke hver merd med navnet på den som eier biomassen.

Det stilles heller ikke stilles krav om at produksjonen må knytte seg til «matfisk av samme art og av samme type tillatelse», jf. akvakulturdrifts-

---

¹²¹ Smh. også fraværet av en slik regel for samlokalisering, jf. pkt. 2.4.3.

forskriften § 49 første ledd motsetningsvis. I praksis er det likevel bare muligheten til å benytte ulike typer tillatelser, som er av betydning for oppdretterne. Partene kan dermed benytte både kommersielle tillatelser og tillatelser til særlige formål på samme lokalitet.

2.4.4 Felles ansvar overfor myndighetene

2.4.4.1 Solidaransvar ved overskridelse av lokalitetsbiomasse

Oppdretterne må holde seg innenfor de biomassebegrensninger som gjelder etter både selskaps- og lokalitetstillatelsen, jf. akvakulturdriftsforskriften § 47 første og tredje ledd. Når det gjelder biomassetaket knyttet til *selskapstillatelsene*, vil det i *samdriftstilfellene* henføres en ideell andel av biomassen til hver av oppdretterne, mens biomassen i den enkelte merd vil henføres til en bestemt oppdretter i *samlokaliseringstilfellene*.¹²² Hver oppdretter vil derfor bare være ansvarlig overfor myndighetene for eventuell overskridelse av biomassetaket knyttet til sine *egne* selskapstillatelser.

I lys av at partenes respektive selskapstillatelser inngår i «ett biomasse-tak», jf. akvakulturdriftsforskriften § 47 andre ledd, fremstår løsningen fornuftig, idet overskridelsen ikke trenger å være tilknyttet partenes felles produksjon der de er samlokalisert.

I motsetning til tilfellet for selskapstillatelsen, er det for *lokalitetstillatelsens* vedkommende forskriftsfestet et *solidaransvar* ved overskridelse av MTB-taket på lokaliteten. Med dette er ansvaret overfor myndighetene definert ut fra en *kontraktsrettslig* ansvarsregel.¹²³ I akvakulturdriftsforskriften § 47 femte ledd første punktum heter det:

«Ved samdrift og samlokalisering er de ulike innehaverne solidarisk ansvarlige for overskridelse av lokalitetsbiomasse.»

Begrepet «lokalitetsbiomasse» refererer til den maksimalt tillatte biomassen på lokaliteten. Alle oppdretterne som tar del i en samdrifts-

---

¹²² For *samdrift* følger dette av akvakulturdriftsforskriften § 47 andre ledd siste punktum. For *samlokalisering* følger dette av det alminnelige kravet i § 44 første ledd bokstav d smh. § 8 tredje ledd.

¹²³ Bergsåker (2020) s. 133.

eller samlokaliseringsordning vil derfor være ansvarlig for eventuell overskridelse av lokalitetsbiomasse, altså den MTB som er fastsatt i partenes lokalitetstillatelse. Ettersom alle deltagerne i en samdrift eller samlokalisering har fått klarert produksjon på den samme lokaliteten og må forholde seg til den samme grensen i lokalitetstillatelsen, synes det hensiktsmessig at partene også er ilagt et solidaransvar for det tilfelle at deres felles produksjon overstiger den fastsatte MTB-grensen.

Myndighetene kan altså holde hver og en deltager i en samlokalisering eller samdrift «solidarisk ansvarlig» for den totale overskridelsen, etter prinsippet om én for alle og alle for én – et såkalt *sideordnet solidaransvar*.¹²⁴ Myndighetene trenger derfor ikke ta stilling til et eventuelt innbyrdes ansvar, og hvem som eventuelt har skyld i overskridelsen, idet partene i og med samarbeidet har akseptert et solidarisk ansvar. På denne måten er hensynet til effektiv inndrivelse ivaretatt. Kravet vil antakelig også virke preventiv, da alle partene får et incentiv til å holde øye med at MTB-taket overholdes.

2.4.4.2 Solidaransvar ved samdrift for overtredelser av matloven, dyrevelferdsloven og akvakulturloven

I *samdriftstilfeller* følger det av akvakulturdriftsforskriften § 49 femte ledd at deltakerne er «solidarisk ansvarlige» for overtredelser av bestemmelser i eller med hjemmel i matloven, dyrevelferdsloven og akvakulturloven, med mindre annet fremgår av den enkelte bestemmelse. Myndighetene har også her forbeholdt seg retten til å gå på hvilken av deltakerne de ønsker.

Begrunnelsen er i all hovedsak sammenfallende med hvorfor solidaransvaret er etablert ved overskridelse av lokalitetsbiomasse. Det heter i høringsnotatet:

«Innføring av solidaransvar vil i visse tilfelle letta arbeidet for tilsynsstyresmaktene, som vil ha fleire ansvarlege å kunne forholde seg til ved brot på regelverket og treng dermed ikkje å gå i detalj og undersøkje kven som er skuld i eit brot som skjer på ein lokalitet med fleire aktørar.»¹²⁵

---

¹²⁴ Bergsåker (2020) s. 133.

¹²⁵ Høringsnotat (2005).

Det finnes en rekke ulike sanksjonsmuligheter i matloven, dyrevelferdsloven og akvakulturloven.¹²⁶ I denne forbindelse er det tilstrekkelig å påpeke at ansvaret kan bli betydelig, både i faktisk og økonomisk forstand; det kan gis pålegg om tvangsmulkt, skje inndragning av utbytte og tillatelser, partene kan pålegges overtredelsesgebyrer og ulike strafferettslige og forvaltningsrettslige sanksjoner kan iverksettes.

2.5 Opphørsfasen

2.5.1 Hva skal til for å bringe samarbeidet til opphør?

Akvakulturlovgivningen har ikke regler om opphør eller om hvor lenge et samarbeid kan vare, og tillatelsene gis normalt ikke med tidsbegrensninger. Dette betyr at opphør av samarbeid alt overveiende er opp til partene selv; det er altså et rent privatrettslig forhold.

Det kan oppstå en situasjon der en innehaver av en lokalitetstillatelse både faktisk og privatrettslig har trukket seg ut av en samlokalisering eller samdrift. For det tilfelle at vedkommende *ikke* har kommunisert til myndighetene at samarbeidet har kommet til opphør, oppstår spørsmålet om vedkommende likevel kan være ansvarlig for samdriften eller samlokaliseringen ved brudd på akvakulturlovgivningen som om vedkommende fortsatt var aktiv. I bekreftende fall vil det være viktig for partene å oppgi tillatelsen sin når samarbeidet er avsluttet, slik at man ikke risikerer å komme i ansvar for noe en tidligere samarbeidspartner gjør etter at samarbeidet er avsluttet.

I forarbeidene til akvakulturdriftsforskriften synes departementet å ha inntatt det standpunkt at oppdretterne bærer risikoen for å glemme å gi beskjed. Bakgrunnen for dette er «at forvaltninga ikkje på noko tidspunkt skal måtta venta på ei avklaring av private avtaler for å kunne setja i verk naudsynte tiltak».¹²⁷

---

¹²⁶ Se matloven kapittel V, dyrevelferdsloven kapittel III og akvakulturloven kapittel VII. For en innføring i kontroll og sanksjonsmuligheter se Mellbye (2018) s. 193–217.

¹²⁷ Høringsnotat (2005).

Det samme resonnementet tilsier at en part som kjøper en tillatelse som er tilknyttet en *samdrift*, vil være bundet av den samdriften som er registrert på tillatelsen.¹²⁸ Ifølge forarbeidene er begrunnelsen at «ei melding om samdrift knytter offentligrettslege plikter til konsesjonen, som berre kan endrast ved ny melding til styresmaktene».¹²⁹ Ettersom etablering av en samdriftsordning må gjøres ved melding i henhold til akvakulturdriftsforskriften § 49, må også et eventuelt *opphør* skje ved slik melding. På samme måte vil heller ikke nye tillatelser kunne inkluderes i samdriften uten at dette er meldt til Fiskeridirektoratet.

Tilsvarende må antas å gjelde for *samlokalisering*. Ønsker en part som deltar i en samlokalisering å sikre seg at han ikke holdes ansvarlig for overskridelse av lokalitetsbiomasse, må vedkommende oppgi sin lokalitets-tillatelse slik at partene ikke lenger er samlokalisert. På denne måten har ikke myndighetene lenger hjemmel i akvakulturdriftsforskriften § 47 femte ledd første punktum. Slikt *opphør* må skje ved å underrette den aktuelle fylkeskommune.

For det tilfelle at tillatelser overdras, vil erververen – offentligrettslig – være bundet av de samlokaliserings- og samdriftsordningene som er registrert på tillatelsene. Dette har sammenheng med utgangspunktet om at det er innholdet i tillatelsen, med de til enhver tid gjeldende bestemmelser gitt i eller i medhold av lov, som er det juridiske grunnlaget for driften.

En tillatelse er, slik uttrykt i proposisjonen, «i sin helhet gjenstand for skiftende reguleringer og ikke en rettighet som er unntatt fra videre regulering etter tildelingen».¹³⁰ Det vil altså ikke skje *opphør* av verken samdrift eller samlokalisering som følge av at en tillatelse overdras fra et selskap til et annet.

---

¹²⁸ Se akvakulturloven § 19 andre ledd. Overdragelse kan derfor ikke benyttes som et virkemiddel for å unngå eventuelle etablerte krav mot, eller vilkår stilt for driften til, avhender av tillatelsen.

¹²⁹ Høringsnotat (2005) s. 4–5.

¹³⁰ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 68.

2.5.2 Opprydningsansvaret

Problemet med at oppdrettere ikke ønsker eller evner å rydde opp etter seg ved å fjerne anlegg, utstyr mv. som ikke lenger blir brukt, er ikke ukjent i praksis.¹³¹ Akvakulturlovgivningen inneholder derfor regler som pålegger oppdrettere et opprydningsansvar.¹³² Det heter i akvakulturloven § 13 første ledd:¹³³

«Den som driver akvakultur skal ved helt eller delvis opphør av produksjonen foreta opprydding på lokaliteten og tilstøtende områder, herunder fjerning av organismer, innretninger og utstyr mv.»

Alle partene i en samdrift eller samlokalisering vil være *pliktsubjekt* etter bestemmelsen, og med utgangspunkt i ordlyden kan derfor alle kunne bli pålagt et opprydningsansvar for *hele lokaliteten*. I den forbindelse kan det spørres om etablering av solidaransvar for overtredelser av akvakulturloven for *samdriftstilfellene*, i motsetning til *samlokaliseringstilfellene*, får betydning for de plikter som kan pålegges med hjemmel i eksempelvis akvakulturloven § 13.

Forfølger man den samme grensedragningen som i akvakulturdriftsforskriften § 49, er løsningen at myndighetene kun i *samdriftstilfellene* kan pålegge hver og en av deltakerne å rydde opp alt. I *samlokaliseringstilfellene* blir løsningen at partene bare kan bli pålagt et opprydningsansvar tilsvarende deres omfang i samlokaliseringen, eksempelvis begrenset til de merdene som er merket med partenes eget navn. At en part i en *samlokalisering* skulle blitt pålagt et opprydningsansvar for alle i samlokaliseringen, står i en viss spenning til den begrensning som ligger i det økonomiske ansvaret for samlokalisering, jf. § 49 motsetningsvis.

---

¹³¹ Problemstillingen har vært utbredt særlig ved skjelloppdrett, jf. bl.a. Stortinget (2007) og Regjeringen (2007).

¹³² Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 66–67.

¹³³ Tilsvarende regel finnes i akvakulturdriftsforskriften § 17 andre ledd, der det i andre punktum er presisert at opprydding «skal være fullført senest innen 6 måneder etter opphør».

Regelen om opprydningsplikt i akvakulturloven § 13 er plassert i kapittel III om miljøhensyn, og akvakulturdrift skal skje «innenfor rammene av en bærekraftig utvikling», jf. lovens § 1. I forarbeidene er det presisert at miljøhensynet er «vidt og dekker både forurensning og økologiske effekter».¹³⁴ En begrensning i opprydningsansvaret etter løsningen i akvakulturdriftsforskriften § 49 vil neppe være i tråd med en miljømessig forsvarlig og bærekraftig næring. Dessuten åpner en slik grensedragning for usikkerhet og i ytterste konsekvens misbruk, da eierskapet til fisken i merdene også i samlokaliseringstilfellene kan endre seg med korte intervaller. Helst bør man derfor se det slik at samlokalisering ikke begrenserplikten til å rydde opp etter samtlige parter.¹³⁵

---

¹³⁴ Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 53.

¹³⁵ Dette vil også være et *inngrep*, men her er vi godt innenfor ordlyden, smh. mer tvilsomt pkt. 2.4.1, note 111.

3 Det privatrettslige forholdet: samarbeidsavtalene

3.1 Rettslig plassering av samarbeidsavtalene

I det følgende vil jeg se nærmere på det privatrettslige forholdet mellom partene. Det er ikke utviklet standardkontrakter for samdrift og samlokalisering, og det eksisterer heller ingen fast bransjestandard. Avhandlingens tredje del vil derfor bygge på det innsamlede kontraktsmaterialet, som teller 20 i antallet.¹³⁶ Partene har avtalt *norsk rett* skal regulere forholdet dem imellom, og dette vil også være forutsetningen videre.

Et sentralt trekk ved kontraktsmaterialet er at avtalene er knappe og til dels vage. Dette betyr at vi må lete utenfor kontrakten selv for å finne svar på mange av de rettslige spørsmål som oppstår i forbindelse med samarbeidene. I hvilken grad vi finner veiledning utenfor kontrakten, beror i første omgang på om det finnes relevant *bakgrunnsrett*.

Med bakgrunnsrett sikter jeg her til *deklaratoriske regler* som finnes *utenfor* kontrakten, og som kan tenkes å få en betydning i det konkrete kontraktsforholdet.¹³⁷ Dette kan være både lov- og ulovfestede regler.¹³⁸ Bakgrunnsretten vil fungere som en rettesnor for avtalen, i den forstand at en taus eller uklar avtale vil *gravitere* mot bakgrunnsretten gjennom tolknings- og utfyllingsprosessen.

Et sentralt spørsmål er derfor å avklare hva som utgjør bakgrunnsrett for samdrifts- og samlokaliseringsavtalene. I denne forbindelse er det hensiktsmessig å ta stilling til om avtalene kan innpasses i eller ligner på en kjent *kontraktstype*.

Ifølge *Andenæs* er en kontraktstype «et sett av rettsregler som gjelder for en viss gruppe kontrakter».¹³⁹ Poenget med grupperingen er å identi-

---

¹³⁶ Hvorav 8 samdriftsavtaler og 12 samlokaliseringsavtaler. Det er så klare likhetstrekk at jeg har funnet det hensiktsmessig å behandle dem samlet.

¹³⁷ Askheim mfl. (1991) s. 18; Alvik (2017) s. 379; og Monsen (2010) s. 385.

¹³⁸ Selvig (2002) s. 705.

¹³⁹ *Andenæs* (1989) s. 10.

fisere de regler som gjør seg gjeldende for den avtaletypen vi har foran oss. På denne måten finner vi ut av, slik *Lilleholt* påpeker, hvorvidt «rettspraksis, kontraktspraksis og oppfatninger som gjeld den eine typen, gjev særlig rettleiing for dei andre typane».¹⁴⁰

En inndeling i kontraktstyper gjør det ikke bare enklere å identifisere bakgrunnretten, slik at avtalen, dersom den er taus eller uklar, kan suppleres gjennom utfylling eller tolkning.¹⁴¹ Det avklarer også hvorvidt *preseptoriske* regler gjør seg gjeldende.

I det følgende vil jeg derfor si noe om hva slags rettslige karakteristikk som gjør seg gjeldende for samarbeidene. Formålet med dette er å kunne fastlegge hva slags kontraktstype samdrifts- og samlokaliseringssavtaler er. Det er tre hovedtrekk ved avtalene som ikke bare får betydning for hvordan vi må tilnærme oss avtalene *metodisk*, men som også får betydning for det *materielle* innholdet i avtalene.

For det første fremstår samarbeidsavtalene dels som en selskapsavtale og dels som en leie- og tjenestekontrakt, med et privatrettslig innhold og virkninger. Noen ganger inngår også klausuler med et kjøpsrettslig innhold. På denne måten kan avtalens elementer deles i to overordnede kategorier: de *organisasjonsrettslige* elementene, som vi typisk finner i selskaps- og sameieavtaler, og de *kontraktsrettslige* elementene, som vi normalt finner i tjeneste-, leie- og kjøpskontrakter.

Hvorvidt samarbeidsavtalene helt eller delvis er omfattet av regler som i alminnelighet gjelder slike samarbeid eller kontraktstyper, må derfor analyseres nærmere. Jeg tar først stilling til det organisasjonsrettslige spørsmålet om samarbeidsformene faller inn under selskapsloven, fordi denne som utgangspunkt er *preseptorisk*.¹⁴² Deretter vil jeg forsøke å fastlegge den kontraktsrettslige bakgrunnsretten, både for de tilfeller som faller innenfor og utenfor selskapsloven.

Det kan tenkes å oppstå et spenningsforhold mellom den organisasjons- og kontraktsrettslige bakgrunnsretten. Motstrid mellom ulike kontrakts-

---

¹⁴⁰ Lilleholt (2017) s. 116.

¹⁴¹ Lilleholt (2017) s. 24.

¹⁴² Spørsmålet kommer derfor ikke på spissen i slike tilfeller. Selskapsloven er imidlertid, og til tross for lovens *utgangspunkt* om ufravikelighet jf. § 1-4, langt på vei *deklaratorisk*.

rettslige regler kan også tenkes. Tilsvarende vil det kunne oppstå motstrid mellom forskjellige organisasjonsrettslige regler. Hvorvidt den ene eller andre løsning må velges, kan ikke sies helt generelt. Motstridsspørsmål vil måtte avgjøres konkret i det enkelte avtaleklausultilfellet.

I de fleste tilfeller vil det riktignok ikke være motstrid. Dels fordi regelsettene langt på vei omfatter forskjellige forhold, dels fordi begge regelsettene langt på vei bygger på de samme grunnleggende prinsippene.

For det andre er samarbeidsavtalene en kontraktstype med ett formål. Partene inngår inngår samarbeidene med et felles prosjekt om å få fisk til å vokse, slik at den deretter kan slaktes ut og selges. Det er slik partene tjener penger. På denne måten er samarbeidet *klart og funksjonelt avgrenset*.

For det tredje er det et særtrekk at avtalene er inngått på et område hvor det kreves en tillatelse, og hvor det offentlige regelverket setter klare føringer for den virksomhet som kan drives. Den hovedytelsen som presteres – oppdrettsvirksomhet – er gjennomregulert. På denne måten får avtalene en *regulatorisk overbygning*. Hvordan dette samspillet mellom offentligrettslig reguleringslovgivning og privatrettslige kontraktsvilkår slår ut i avtalene, må derfor også undersøkes nærmere.

3.2 Tolkning av samarbeidsavtalene. Enkelte forbehold

I tråd med Høyesteretts praksis må klarlegging av partenes privatrettslige rettigheter og plikter i første omgang søkes gjennom en *tolkning* av samarbeidsavtalene.¹⁴³ Der en tolkning av avtalen ikke løser spørsmålet, vil partenes rettigheter og plikter måtte fastlegges gjennom *utfylling*.¹⁴⁴

Samarbeidskontraktene vil i tråd med utgangspunktet og det sentrale tolkningsprinsippet fortolkes *objektivt*.¹⁴⁵ Jeg har heller ikke grunnlag for en annen tilnærming til avtalene.¹⁴⁶ Tolkningen av avtalene må derfor skje

---

¹⁴³ Rt-2010-24 (Hanekleiv) avs. 61.

¹⁴⁴ Grensedragningen mellom tolkning og utfylling er ofte uklar. Se Huser (1983) s. 127 og Monsen (2010) s. 404.

¹⁴⁵ Giertsen (2014) s. 115–116.

¹⁴⁶ Jeg ikke har grunnlag for å fastlegge en *subjektiv felles forståelse* eller gjøre bruk av *god tro-standard*.

i tråd med den naturlige språklige forståelsen av ordlyden.¹⁴⁷ En objektiv tilnærming til avtalene ivaretar i størst grad de bærende hensynene til *klarhet og forutberegnelighet*, som står særlig sterkt i kommersielle avtaleforhold.¹⁴⁸

I alminnelighet vil derfor avtalens ordlyd måtte vektlegges i særlig grad ved tolkningen av avtalene, særlig om denne gir et klart og entydig svar på det konkrete spørsmålet.¹⁴⁹ Ettersom samarbeidsavtalene til dels fremstår som lite gjennomtenkt, kan det spørres om det ikke burde anlegges en noe annen tolkningsnorm enn hva som gjelder for tolkning av kommersielle avtaler generelt.¹⁵⁰ Ved slike avtaler som her burde man kanskje være forsiktig med å tillegge avtalens ordlyd *for* mye vekt.

Det er i juridisk teori skrevet mye om avtaletolkning,¹⁵¹ og en operativ tilnærming til tolknings- og utfyllingsprosessen i kommersielle avtaleforhold er særlig behandlet av *Tørum*.¹⁵² Idet avhandlingen tar for seg reelle avtaler, synes det hensiktsmessig å ha en slik tilnærming til kontraktene. Som *Tørum* påpeker, innebærer en objektiv tilnærming at kontraktens ordlyd må forstås «ut i fra konteksten, herunder formålet med avtalen, og hvilket tolkningsresultat som gir en kommersielt forstandig løsning».¹⁵³

Hvis ikke en objektiv tolkning umiddelbart gir et klart svar, har Høyesterett gitt anvisning på at «løsningen må søkes i systembetragtninger og i bakgrunnsretten».¹⁵⁴ Med dette må det, ifølge *Tørum*, undersøkes om «en *dypere* og bredere tolkning av de andre bestemmelsene i kontrakten og kontraktens struktur, kan gi noe bidrag til tolkningsspørsmålet».¹⁵⁵

---

¹⁴⁷ Tørum (2019b) s. 199 og Giertsen (2014) s. 120.

¹⁴⁸ Rt-1994-581 s. 587 og Rt-2002-1155 (Hansa Borg) s. 1159. Se også Tørum (2019b) s. 207 og Giertsen (2014) s. 127–130.

¹⁴⁹ Tørum (2019b) s. 214.

¹⁵⁰ Selv om oppdretterne er bistått av advokater, er ikke dette ensbetydende med oppdretterne har kommet til en enighet om advokatenes anbefalinger. At partene er «uprofesjonelle» rekker bare så langt som avtalene dem imellom reflekterer dette.

¹⁵¹ Sentrale verk: Huser (1983); Høgberg (2006); Haaskjold (2013); Giertsen (2014); og Woxholth (2017).

¹⁵² Tørum (2019b).

¹⁵³ Tørum (2019a) s. 21.

¹⁵⁴ Rt-2000-1049 s. 1054, jf. Tørum (2019b) s. 219.

¹⁵⁵ Tørum (2019b) s. 219 (uthevet der) og tilsvarende s. 201.

At løsningen kan finnes i avtalens system, er først og fremst myntet på tilfeller der kontaktene er omfattende og detaljerte, og ment å utgjøre et hele. Samdrifts- og samlokaliseringsavtalene er derimot knappe, og klausulene synes – i innhold, rekkefølge og oppbygging – i liten grad å utgjøre en del av et system.¹⁵⁶ Systembetragtninger synes derfor å få en mer underordnet betydning i denne sammenheng. Dette gjør også at bakgrunnsretten får en mer sentral rolle enn ellers. Der verken bakgrunnsrett eller avtalepraksis gir et entydig svar, må vi ta stilling til hva som generelt sett er en god løsning på det aktuelle spørsmålet.¹⁵⁷

Ettersom det ikke eksisterer en bransjestandard og kontraktsgrunlaget for denne oppgaven ikke nødvendigvis er dekkende, må det tas forbehold om at jeg leser for mye eller for lite inn i avtalens ordlyd. Da jeg heller ikke er kjent med partene eller deres forhold og overveielser forut for avtaleinngåelsen, kan det tenkes at avtalens ordlyd gir uttrykk for mindre enn det som reelt sett er avtalt. Dette vil kunne få konsekvenser, og kunne føre til uriktigheter, for det tilfelle at jeg tolker en avtale i motsatt retning av, eller utfyller en avtale på et punkt der partene har, en omforent forståelse som ikke fremgår av kontraktens ordlyd.¹⁵⁸

Min gjennomgang og analyse må dessuten leses med det forbehold at tolkningene av samarbeidsavtalene bygger på et moderat teknisk og faglig kunnskapsnivå om oppdriftsvirksomhet i praksis.

3.3 Organisasjonsrettslig plassering: kontraktsforhold, sameie eller selskap?

3.3.1 Problemstillingen: Er samdrift og samlokalisering omfattet av selskapsloven?

Selskapsloven er i utgangspunktet *preseptorisk*, «med mindre det motsatte er særskilt fastsatt i loven eller følger av sammenhengen», jf. lovens § 1-4.

---

¹⁵⁶ Tørum (2019b) s. 199 og 219.

¹⁵⁷ Tørum (2019b) s. 224, med henvisning til Rt-2000-1049.

¹⁵⁸ Se Tjora (2021) s. 196, som påpeker viktigheten av å sette innsamlet dokumentmateriale i en kontekst.

Med dette vil loven kunne sette ufravikelige rammer for den virksomhet som omfattes. Derfor må det vurderes om og når samarbeidsavtalene faller inn under selskapslovens virkeområde.

Der selskapsloven er deklarasjonsloven, oppstår spørsmålet om partene ved avtale har fraveket loven. Hvor sikre holdepunkter som her kreves, vil måtte vurderes konkret ut fra den enkelte regel. Spørsmålet er særlig interessant hvis partene ikke har tatt sikte på å danne et selskap, men avtaleforholdet likevel oppfyller lovens definisjon.¹⁵⁹ For det tilfelle at loven ikke gjelder direkte, kan loven likevel inngå som én av flere rettskildedefaktorer i fastleggelsen av partenes rettigheter og plikter.

Poenget i denne forbindelse er at det på en rekke spørsmål kan tenkes avvikende løsninger mellom selskapsloven og den øvrige bakgrunnsretten, slik at det er nødvendig å være kjent med hvorvidt selskapsloven gjelder direkte.

I samsvar med *samdriftsdefinisjonen* i akvakulturdriftsforskriften, vil partene danne et *sameie* i fisken når de inngår en samdriftsavtale. De deklarasjonsreglene i *sameigelova* gjelder derfor så fremt ikke samarbeidet omfattes av selskapsloven, som i så fall vil gjelde *lex specialis*,¹⁶⁰ eller partene har avtalt noe annet.¹⁶¹ Spørsmålet er derfor om *samdriftsavtalene* skal betraktes som et kontraktsforhold *eller* et *sameie* eller selskap.

Fordi *samløsningsdefinisjonen* i akvakulturdriftsforskriften forutsetter at fisken eies separat og ikke i *sameie*, er spørsmålet i *samløsningsstilfellene* om *samløsningsavtalene* er et kontraktsforhold *eller* et selskap.

---

¹⁵⁹ Alt tyder på dette, idet partene ikke angir en spesifikk selskapsform. Vanlige selskapsformer er ansvarlig selskap (ANS), delt ansvar (DA) og indre selskap, jf. Bråthen (2019) s. 26–31.

¹⁶⁰ Se Ot.prp. 47 (1984–1985) s. 15, som presiserer at prinsippet «om forrang for *lex specialis* må ... anvendes på hele lovene, ikke på de enkelte bestemmelser i de respektive lover».

¹⁶¹ *Sameigelova* er fravikelig, jf. lovens § 1 andre ledd.

3.3.2 Selskapslovens anvendelsesområde – hva er et selskap?

Selskapslovens regler «gjelder når en økonomisk virksomhet utøves for to eller flere deltakeres felles regning og risiko, og minst en av deltakerne har et ubegrenset, personlig ansvar for virksomhetens samlede forpliktelser», jf. lovens § 1-1 første ledd. Så fremt det drives slik virksomhet, vil det foreligge et «selskap» i selskapslovens forstand, jf. lovens § 1-2 første ledd bokstav a.¹⁶²

Selskapsdefinisjonen har vært gjenstand for omfattende behandling i Høyesteretts praksis og juridisk teori,¹⁶³ og i denne sammenheng vil det bare rettes noen kortfattede kommentarer til de ulike vilkårene som må være oppfylt.

For det første må «minst en av deltakerne ha et ubegrenset, personlig ansvar for virksomhetens samlede forpliktelser». Formuleringen tydeliggjør at både ansvarlige selskaper, hvor deltakerne har et ubegrenset ansvar, og kommandittselskapene, hvor minst én av deltakerne har et ubegrenset ansvar, er omfattet av definisjonen.¹⁶⁴ Passusen har ingen direkte betydning for om samarbeidsformene faller innenfor eller utenfor selskapsbegrepet.

Selskapsloven § 1-1 krever *for det andre* at det foreligger en form for «virksomhet». Vilkåret stiller etter sin ordlyd et nærmere krav til aktivitetens omfang og varighet.¹⁶⁵ Forarbeidene fremhever særlig tidsfaktoren, i den forstand at virksomheten må strekke seg over noe tid.¹⁶⁶ Hvorvidt samarbeidsavtalene oppfyller kravene som er oppstilt i høyesterettspraksis, beror på en konkret vurdering av avtalene samt de faktiske forhold, jf. eksempelvis Rt. 1989 s. 296 (SAFE Drilling). Ettersom

---

¹⁶² Hvilken type selskap som i så fall er dannet beror på en nærmere vurdering i henhold til definisjonene i bestemmelsens bokstav b, c og e.

¹⁶³ Se Bråthen (2019) s. 286 ff.; Woxholth (2018) s. 27–28 og 32–37; og Woxholth (1995) s. 31–58.

¹⁶⁴ Selskapsloven § 1-2 (1).

¹⁶⁵ Nordtveit (1992b) s. 128–136.

¹⁶⁶ Ot.prp. nr. 47 (1984–1985) s. 14.

samarbeidene iallfall strekker seg over ett utsett, altså 12–18 måneder, legges det til grunn at både samdrift og samlokalisering oppfyller vilkåret.

Denne virksomheten må *for det tredje* ha en «økonomisk» karakter. Kravet til økonomisk karakter avskjærer rettsforhold som regulerer aktiviteter med et ideelt eller annet ikke-økonomisk formål. Det er imidlertid ikke noe krav til at rettsforholdet faktisk må generere et overskudd; det er tilstrekkelig at aktivitetene som drives objektivt sett er *egnet* til å gi deltakerne dette, jf. Rt. 1985 s. 319 (Ringnes). Oppdrettsvirksomheten trenger ikke nødvendigvis å ha positive utsikter til å skape et overskudd, men må i hvert fall innebære en mulighet for å skape verdier for deltakerne. I lys av næringens gjennomsnittlige resultatmargin de siste årene er samarbeidsformene klart nok *egnet* til å generere et overskudd, og dermed også av økonomisk karakter.

For det fjerde må det være minst to deltakere. I dette ligger altså et krav til at man går sammen med én eller flere andre for å drive den aktuelle virksomheten. Akvakulturdriftsforskriften § 4 bokstav v og w krever, for begge driftsformene, at det er «to eller flere deltakere» som samarbeider, og vilkåret er derfor klart nok oppfylt.

Deltakerne må *for det femte* drive for «felles regning og risiko». Av ordlyden fremgår det to krav. Formuleringen «regning og risiko» hen-spiller på at deltakerne må bære kostnadene for virksomheten, og at de i og med virksomheten har utsatt seg for en reell mulighet for økonomisk tap. At det denne virksomheten må være «felles», innebærer at det bare er virksomhet som drives *sammen* som omfattes. Vilkåret avgrenser mot eventuell virksomhet deltakerne måtte ha *utenfor* selskapet, hver for seg.

Forarbeidene presiserer at kravet innebærer at deltakerne må ha krav på *sin del* av et eventuelt overskudd, og være forpliktet til å dekke sin del av et eventuelt underskudd.¹⁶⁷ Selskapslovutvalget sammenfattet kravet treffende slik:

«Karakteristisk for selskapsdeltakere er altså at de sitter igjen med 'resten' til fordeling, enten resten er positiv eller negativ.»¹⁶⁸

---

¹⁶⁷ NOU 1980: 19 s. 107.

¹⁶⁸ NOU 1980: 19 s. 107.

I kravet til *felles* regning og risiko ligger også en forutsetning om at den felles aktiviteten «i en ikke uvesentlig grad [vil] være integrert til én aktivitet», gjennom eksempelvis et sameie eller en tjeneste som ytes i fellesskap.¹⁶⁹ Med andre ord må deltakernes aktivitetsutøvelse være knyttet sammen på en slik måte at det er *naturlig* å se det som en enhet. Hvorvidt det drives for «felles regning og risiko», beror på en konkret og skjønnsmessig vurdering.¹⁷⁰

Ettersom selskapsdefinisjonen forutsetter en konkret vurdering av hver enkelt avtale, er det begrenset hvor langt man kan komme på det generelle plan. Det er riktignok mulig å komme et visst stykke videre, både ved å vise til relevante offentligrettslige regler og ved å vise til konkrete eksempler fra den innsamlede kontraktspraksisen.

Spørsmålet i det videre er om avtaler om samlokalisering og samdrift alltid, eller i de fleste tilfeller, vil oppfylle kravet til «felles regning og risiko», jf. selskapsloven § 1-1. Fordi både det offentligrettslige regelverket og særlig det privatrettslige forholdet er ulikt for de to samarbeidsformene, vil jeg vurdere samarbeidsformene hver for seg.

Både Skatteetaten og Skattedirektoratet har uttalt seg om samdrift og samlokalisering innebærer at det er dannet et selskap i *skattelovens forstand*. Ettersom praksisen knytter seg til det skatterettslige selskapsbegrepet, har ikke praksisen uten videre relevans for vurderingen etter selskapsloven. Jeg vil derfor komme tilbake til praksisen og den betydningen den kan ha etter at jeg har vurdert samarbeidsformene etter de sentrale selskapsrettslige kildene.

3.3.3 Drives det virksomhet for «felles regning og risiko»?

3.3.3.1 Samlokalisering

I samlokaliseringstilfellene vil partene være begrenset til å ta risikoen for sin egen fisk, i sine egne merder. I den foreliggende kontraktspraksis

---

¹⁶⁹ NOU 1980: 19 s. 107. Uttalelsen er ikke knyttet til «felles»-vilkåret, idet begrepet ikke var benyttet i utkastet. Endringen fra utkastet innebar ingen realitetsendring, jf. Ot.prp. nr. 47 (1984–1985) s. 32.

¹⁷⁰ Woxholth (2021), med henvisning til Rt-1960-948.

etableres det heller ikke noen rett på et overskudd, ei heller en forpliktelse til å dekke et underskudd, fra en felles drift. Dette betyr at partene ikke driver for *felles*, men *egen*, regning og risiko. At partene står i et kontraktsforhold, og sånn sett har en faktisk fellesinteresse i at samarbeidet resulterer i et økonomisk overskudd for hver enkelt, innebærer ikke at vilkåret er oppfylt.¹⁷¹

Heller ikke det at partene i en samlokalisering er solidarisk ansvarlige for overtredelser av lokalitetsbiomasse, kan rokke ved dette.¹⁷² Et solidar-skyldnerforhold, som for så vidt er begrenset til en mindre del av driften, betyr at myndighetene kan forholde seg til flere ansvarlige – ikke at partenes har tatt en *felles risiko*.

Hver part har riktignok påtatt seg risikoen for et større *potensielt tap*, i og med at partene løper risikoen for at dem man samarbeider med ikke er betalingsdyktige. Privatrettslig innebærer imidlertid ikke solidaransvaret at partene pådrar seg en større forpliktelse overfor de øvrige i samarbeidet. At partene hver for seg i slike tilfeller har et regresskrav i behold, tilsier at risikoen *ikke* er felles, men gjenstand for *nærmere fordeling*.¹⁷³ Noe selskap kan dermed ikke være dannet på dette grunnlag alene.

Ettersom samlokaliseringsavtalene ikke innebærer noen deling av overskudd eller underskudd, og avtaleforholdene for øvrig gir uttrykk for rettsforhold der partene har hver sin isolerte, og klart definerte, risiko, legger jeg til grunn at vilkåret «felles regning og risiko» normalt ikke vil være oppfylt. Idet selskapsbegrepet legger opp til en konkret vurdering, kan det imidlertid tenkes samlokaliseringsordninger som faller innenfor definisjonen. Partene står for så vidt fritt til å innordne driften sin på en slik måte at selskapsdefinisjonen *er* oppfylt.

---

¹⁷¹ Om skillet mellom samarbeidsavtaler og avtaler om utveksling av ytelser, se Nordtveit (1992b) s. 17–21.

¹⁷² Akvakulturdriftsforskriften § 47 femte ledd.

¹⁷³ I samme retning Nordtveit (1992b) s. 138.

3.3.3.2 Samdrift

For *samdriftstilfellene* synes umiddelbart vurderingen å stille seg annerledes. Partene i en samdrift har et *felles eierskap* i et formuesgode – biomassen. De vil derfor måtte bære et eventuelt tap, for eksempel som følge av hendelig undergang av fisken, *sammen*, riktignok i henhold til sine respektive eierandeler.

Etter forarbeidene gjelder for *det første* en retningslinje om at partene skal ta felles økonomisk risiko, i den forstand at deltakerne sitter igjen med «resten» – enten denne er positiv eller negativ – til fordeling mellom seg.¹⁷⁴ Det må med andre ord være tale om et fellesskap på inntekts- og utgiftssiden.

I denne forbindelse er det særlig partenes ideelle eierandel i biomassen som er av interesse. Partenes samarbeid innebærer at partene får en *nettoposisjon* i fisken. Går det godt, får hver part mye fisk hver, og går det dårlig, får partene lite fisk hver. De følger hverandre – i gode og dårlige tider – relativt til hverandres eierandeler. Sånn sett har samarbeidet et tydelig preg av *felles risiko*.

I forlengelsen av dette, kan det spørres om vilkåret «felles regning og risiko» – når det ses i sammenheng med kravet til «økonomisk» virksomhet – forutsetter at partene har et rettsforhold som i større grad baserer seg på transaksjoner av, eller risiko oppgjort i, monetære midler. Partene har i henhold til avtalene eierskapet til fisken i merdene, og ikke noe annet. Slik sett er det man får ut av samarbeidet fisk, og ikke penger.

Det er imidlertid ikke støtte i rettskildene for å legge en så snever forståelse til grunn. Til sammenligning uttaler *Woxholth*, for interessentskapsavtalens vedkommende, at selv om utbyttet kommer i form av petroleum og ikke i form av monetære midler, kan dette «selvsagt ikke gi grunnlag for å si at samarbeidsforholdet faller utenfor selskapsdefinisjonen».¹⁷⁵ En slik avgrensning av lovens virkeområde er det altså ikke holdepunkter for.

I det foreliggende kontraktsmaterialet er det likevel to motstykker det er verdt å dvele et øyeblikk ved. På den ene siden det tilfellet der én av

---

¹⁷⁴ NOU 1980: 19 s. 107. Se nærmere punkt 3.3.2.

¹⁷⁵ Woxholth (1995) s. 54. Jeg kommer tilbake til denne særskilte avtalen nedenfor.

partene selger alles fisk, og på den andre siden tilfellet der partene selger sin fisk hver for seg. *Førstnevnte* tilfelle vil være et opplagt argument i retning selskapsdannelse, idet partene selger fisken til samme pris, og derfor også tar den samme økonomiske risikoen hva gjelder salgsleddet.

I *sistnevnte* tilfelle derimot, der partene hver for seg selger sin fisk, kan eksempelvis den ene parten selge all sin fisk på spot, mens den andre kan ha bundet seg til langsiktige salgskontrakter. Hvorvidt partene velger det ene eller andre, beror på hvilken risiko partene er villige til å ta med hensyn til utviklingen i lakseprisen. Poenget i denne forbindelse er at partene i et slikt tilfelle har tatt diametralt forskjellig risiko. Gitt at spotprisen på laks flytter seg, vil den ene parten kunne tjene penger, mens den andre parten tape penger, og vice versa. At partene skal anses å drive *felles* økonomisk virksomhet, når de ikke tar en *tilsvarende* økonomisk risiko, kan derfor diskuteres.

Dersom partene velger å selge fisken hver for seg, gjennom egne kontrakter der den enkelte deltaker er selger, er samarbeidet først og fremst et slags *utgiftsfellskap*.¹⁷⁶ Oppdelingen av salgsfunksjonen rokker i betydelig grad ved samarbeidets preg av *felles* risiko, slik at partene ikke uten videre kan anses å være i samme båt i økonomisk forstand. På denne måten er det tvilsomt om det, slikt uttrykt i forarbeidene, er snakk om et samarbeid som har «til formål å oppnå *gevinst* til fordeling mellom deltakerne». ¹⁷⁷ Samarbeidsforholdet vil i slike tilfeller mangle enkelte av de karakteristika som man normalt forbinder med et selskap.

Hva gjelder *kostnadssiden*, er kontraktsmaterialet også forskjellig. Der partene har avtalt et fast vederlag, uten justering for faktiske kostnader, vil samarbeidet ligne mer på et gjensidig bebyrdende kontraktsforhold enn drift for felles regning. I motsatt retning vil en avtale om regningsarbeid, der den ene parten utfører drifts- og røktertjenester og tar betalt for dette i form av kostpris pluss et påslag, være et tegn på at partene driver for *felles* regning.

Det samme poenget gjør seg antakeligvis gjeldende med hensyn til et eventuelt kontraktsrettslig erstatningsansvar dem imellom. Dersom den

---

¹⁷⁶ Woxholth (1995) s. 36.

¹⁷⁷ Ot.prp. nr. 47 (1984–1985) s. 15 (uthevet her).

aktive parten i stor grad forplikter seg til et vidtrekkende eneansvar for driften, med ulike misligholdsbeføyelser som kan utøves av den eller de andre partene, vil dette også trekke i retning av et *kontraktsforhold* – ikke et selskapsforhold.

Det offentligrettslige solidaransvaret er for samdrift også betydelig utvidet, og omfatter vesentlige flere og potensielt økonomisk mer vidtrekkende ansvarsforhold.¹⁷⁸ Selv om dette isolert sett ikke innebærer at det drives for *felles* regning og risiko, sier det noe om det økonomiske ansvaret partene potensielt påtar seg for hverandre overfor myndighetene.

For det andre er spørsmålet om det er grunn til å betrakte samarbeidsforholdene som én *enhet*. Som påpekt i forarbeidene, er det blant annet gjennom et *sameie* at den felles aktiviteten kommer til uttrykk som én aktivitet.¹⁷⁹

I tilfelle der flere næringsdrivende eier en ting sammen, er det i forarbeidene uttalt at det først er når «deltakerne begynner å drive virksomhet med den tingen de eier ... , med sikte på å oppnå gevinst til felles fordeling», at det kan bli aktuelt å anse samarbeidet som et selskapsforhold.¹⁸⁰ At partene eier fisken i sameie, er dermed ikke nok i seg selv. Men det at partene røkter fisken, nettopp «med sikte på å oppnå gevinst til felles fordeling», trekker i retning av å bedømme samdriftstilfellene som selskapsforhold.

I forlengelsen av dette presiseres det også at det at én av deltakerne eier alle driftsmidler, ikke avskjærer et selskapsforhold i seg selv.¹⁸¹ Det samme gjelder også dersom alle arbeidstakerne skulle være ansatt hos én av deltakerne.¹⁸² At én av partene i samdriften normalt forestår all drift, og stiller med alt av nødvendig mannskap, utstyr og anlegg, vil dermed ikke «uten videre være avgjørende» for hvorvidt samdriften skal bedømmes som et selskapsforhold.¹⁸³

---

¹⁷⁸ Akvakulturdriftsforskriften § 47 femte ledd og § 49 femte ledd.

¹⁷⁹ Ot.prp. nr. 47 (1984–1985) pkt. 2.2.

¹⁸⁰ Ot.prp. nr. 47 (1984–1985) pkt. 2.2.

¹⁸¹ Ot.prp. nr. 47 (1984–1985) s. 16.

¹⁸² Ot.prp. nr. 47 (1984–1985) s. 16.

¹⁸³ Ot.prp. nr. 47 (1984–1985) s. 16.

Forarbeidenes formulering antyder likevel at dette, generelt sett, vil være et argument i retning av at partene driver sammen som et selskap. Dette synes for så vidt fornuftig: Jo større integrasjon det er mellom partene, både med hensyn til drift og eierskap til driftsmidler, desto større grunn er det til å betrakte partene som én enhet – altså som ett *selskap*.

Grensedragningen mellom et sameie og selskap har vært gjenstand for grundig behandling i den juridiske litteraturen.¹⁸⁴ Det er fremholdt i juridisk teori at sameigelova kun gjelder det *frie* sameiet, altså sameier der partene fritt kan disponere over sin ideelle andel av sameietingen.¹⁸⁵

Normalt har partene avtalt at de har det fulle herredømme over *sin* biomasse, noe som antakeligvis skyldes det offentligrettslige kravet til myndighet og kontroll. Utgangspunktet må derfor være at partene fritt, i både et rettslig og faktisk henseende, kan disponere over sin andel av biomassen. Etter mitt syn er det derfor mest nærliggende å legge til grunn at samdrift innebærer et *fritt* sameie i biomassen.

Poenget i denne forbindelse er at et selskap normalt har vært regnet som et *bundet* sameie.¹⁸⁶ En vetorett over egen biomasse står derfor i et visst spenn til det alminnelige selskapsforhold; reglene i selskapsloven gir normalt en styringsgruppe rett til å disponere over selskapets eiendeler, altså *på vegne av* de andre deltakerne.

Nordtveit fremholder at et tilfelle der en sameieting settes inn som et driftsmiddel i felles virksomhet, burde betraktes som et selskapsforhold.¹⁸⁷ Han viser til et eksempel der to sameiere i en gravemaskin starter en entreprenørvirksomhet, der gravemaskinen inngår som et driftsmiddel. Ifølge *Nordtveit* vil dette «vera eit selskap og gravemaskina vil vera ein del av selskapsformuen, dersom det er *eigedomsretten* til gravemaskina som er sett inn i selskapet».¹⁸⁸ På samme måte kan det hevdes at et sameie

---

¹⁸⁴ Se Andenæs (1977), særlig s. 595–601. Se også Aarbakke (2010); Falkanger (1975) s. 56–58 og 77–78; og JDLOV-1988-1334.

¹⁸⁵ Stavang (2009).

¹⁸⁶ Det er ikke nødvendigvis en motsetning her. Se Falkanger (1990) s. 79–80 og Aarbakke (2010) s. 89–90.

¹⁸⁷ Nordtveit (1992a) s. 716.

¹⁸⁸ Nordtveit (1992a) s. 716 (uthevet der).

i biomasse, som innsatsfaktor i oppdrettsvirksomheten, også burde føre til en tilsvarende konklusjon.

Et annet «viktig moment» i vurderingen er hvorvidt «deltakerne opptrer som et selskapsforhold utad».¹⁸⁹ I samdriftstilfellene er det normalt ingen som opptrår utad på vegne av samdriften som sådan; den parten som forestår den daglige driften og røktertjenestene opptrer alt overveiende i *eget* navn. I den foreliggende kontraktspraksis er mulighetene en part har til å forplikte de andre overfor tredjemann heller små, og stort sett er det kun adgang til dette ved salg av fisk.

Dette er, slik også påpekt i forarbeidene, ikke nødvendigvis av avgjørende betydning idet selskapsbegrepet også favner om såkalte *indre selskap*.¹⁹⁰ Et indre selskap opptrer «ikke ... som sådant overfor tredjemann», jf. lovens § 1-2 bokstav c. Det dreier seg derfor, slik påpekt i HR-2019-1969-A, først og fremst «om et rettsforhold mellom deltakerne i selskapet».¹⁹¹

Opptrer samdriften *utad*, vil det derimot være et ansvarlig selskap, eventuelt et kommandittselskap, jf. selskapsloven § 1-2 første ledd bokstav b og e. En utad representasjon, som normalt ikke foreligger i samdriftstilfellene, vil like fullt være et viktig moment når et samarbeid skal vurderes etter lovens selskapsbegrep.

Forarbeidene fremhever også noen andre momenter som kan være av betydning i vurderingen. Hvis samarbeidsforholdet er «begrenset til en kortere tidsperiode eller begrenset til gjennomføringen av et enkeltstående oppdrag, trekker dette i retning av at det ikke dreier seg om et selskapsforhold».¹⁹² At samdriftsavtalene normalt er løpende og varer minst ett utsett av fisk, tilsvarende 12–18 måneder, trekker derfor i retning av at partenes samarbeid oppfyller selskapsdefinisjonen.

Selv om selskapsdefinisjonen hviler på objektive kriterier, «må det også kunne legges en viss vekt på hvordan deltakerne selv betegner

---

¹⁸⁹ Ot.prp. nr. 47 (1984-1985) s. 16. Hvorvidt partene er forpliktet overfor tredjemann er fremhevet som et sentralt moment for å avgjøre om det foreligger et sameie eller selskap, jf. bl.a. Brækhus og Hærem (1964) s. 353–354.

¹⁹⁰ Ot.prp. nr. 47 (1984-1985) s. 16.

¹⁹¹ HR-2019-1969-A avs. 33. Tilsvarende Rt-2009-105 avs. 2.

¹⁹² Ot.prp. nr. 47 (1984-1985) s. 15.

samarbeidet».¹⁹³ Vanligvis vil altså partenes terminologi vektlegges i vurderingen. Hensett til at partene gjennomgående ikke velger å kommentere forholdet til selskapsloven i sine samarbeidsavtaler, kan det spørres om partenes taushet skal tolkes antitetisk.

Etter mitt syn er det mest nærliggende å forstå fraværet av selskapsrettslig terminologi som et uttrykk for at partene *ikke* anser seg underlagt selskapslovens regler, og at partene ikke har ønsket å bringe samarbeidet inn i preseptoriske former. Dette er i seg selv et argument i retning av at samdriftstilfellene *ikke* oppfyller vilkårene i loven.

Selskapsloven § 1-1 fjerde ledd andre punktum unntar samarbeidsavtaler i petroleumsnæringen – såkalte *interessentskapsavtaler*.¹⁹⁴ Disse avtalene, som regulerer rettsforholdet mellom rettighetshaverne i rettighetshavergruppen, er en del av konsesjonsvilkårene, slik at myndighetene har innflytelse på innholdet i avtalene.¹⁹⁵ Poenget i denne forbindelse er at det har vært hevet over tvil at interessentskapene ville oppfylt selskapsdefinisjonen, dersom avtalene ikke var særskilt unntatt.¹⁹⁶

Samdrifts- og interessentskapsavtalene har betydelige likheter: Begge driftes som én enhet; partene har et felles kostnadsansvar, som riktignok for interessentskapene er proratarisk, og subsidiært solidarisk; partene har rett til henholdsvis fisk og petroleum *in natura*; og partene kan stå for transport og salg hver for seg fra et oppdrettsanlegg eller løftepunkt. Hensett til disse likhetene, herunder også at interessentskapets formål ikke er å gi størst mulig økonomisk avkastning på kapitalen, men gi størst mulig tilgang på petroleum, er dette et argument i retning av at samdriftsavtalene også oppfyller selskapsdefinisjonen.¹⁹⁷

---

¹⁹³ Ot.prp. nr. 47 (1984–1985) s. 15–16. Se også Nordtveit (1992b) s. 139–140.

¹⁹⁴ Se nærmere Nordtveit (1992b) s. 126–127, 147, 154 og 215–216.

¹⁹⁵ Hammer mfl. (2009) s. 135 og Ot.prp. nr. 47 (1984–1985) s. 18.

¹⁹⁶ Hammer mfl. (2009) s. 135 og Woxholth (1995) s. 54.

¹⁹⁷ De hensyn som begrunner et unntak for interessentskapsavtalen, herunder et fungerende olje- og gassmarked og at myndighetene har betydelig innflytelse på avtalene, gjør seg ikke gjeldene for samdrifts- og samlokaliseringsavtalene. I alle tilfeller må det være en lovgiveroppgave å unnta enkelte samarbeid fra selskapslovens regler.

3.3.4 Skattemyndighetenes praksis

På skatterettens område foreligger det noe forvaltningspraksis, som for så vidt har vekket interessen for problemstillingen i det praktiske liv.¹⁹⁸ Uttalelsene fra skattemyndighetene tar utgangspunkt i virksomhetsbegrepet slik dette er kommet til uttrykk i Høyesteretts praksis på *skatterettens* område. Poenget i denne forbindelse er at vurderingen der omfatter de samme sentrale momenter som etter selskapsloven.¹⁹⁹

Som fremholdt av *Nordtveit*, «må fastlegginga av 'virksomhetsbegrepet' i selskapsretten skje på grunnlag av ei tolking av selskapslova, ut frå dei særlege omsyna som gjer seg gjeldande på dette rettsområdet».²⁰⁰ I dette ligger at praksis fra skatterettens område ikke uten videre kan tas til inntekt for forståelsen av selskapsloven.²⁰¹

Dette skyldes blant annet de særlige hensyn som gjør seg gjeldende på skatterettens område. Ofte vil hensynet til praktikable og enkle regler for skattemyndighetene, samt innslaget av andre offentligrettslige hensyn, gjøre seg gjeldende med ulik styrke på skatterettens og selskapsrettens område.²⁰²

For det første avgav skattemyndighetene en prinsipputtalelse i 2019, der det ble konkludert med at samdrift normalt innebærer «slik integrert aktivitet at aktiviteten som utøves i samdriften må vurderes separat fra partenes eventuelle øvrige havbruksvirksomhet».²⁰³ Samdrift ville dermed normalt oppfylle den *skatterettslige* selskapsdefinisjonen.²⁰⁴

---

¹⁹⁸ Leite mfl. (2020) og Nordbø og Berge (2020).

¹⁹⁹ Rt-2015-628 avs. 27.

²⁰⁰ Nordtveit (1992b) s. 133.

²⁰¹ I motsatt retning er det «en klar presumsjon for at registrerte selskaper oppfylle de materielle vilkårene for å være selskap, slik at «deltakermodellen vil bli benyttet på alle registrerte deltakerlignede selskaper, uten nærmere overprøving av om de materielle selskapsvilkårene er oppfylt», jf. Ot.prp. nr. 92 (2004–2005) pkt. 1.6.3.

²⁰² Nordtveit (1992b) s. 133 i note 56.

²⁰³ Skatteetaten (2019a). Uttalelsen er basert på generelle rettsregler, og ikke utløst av noen endring i rettsstilstanden.

²⁰⁴ I henhold til skattemyndighetenes uttalelser, er det spørsmål om samarbeidet innebærer at det er dannet et *indre selskap*. Dette skyldes at samarbeidene ikke er registrert, noe som er et krav for lovens utgangspunkt, *ansvarlige selskap*. Ettersom indre selskap ikke kan registreres, er dette en pragmatisk innfallsvinkel.

I tilknytning til spørsmålet som drøftes her, nøyer Skatteetaten seg med å uttale:

«Det er videre opplyst at kostnader og inntekter ofte fordeles mellom partene ut fra en avtalt fordelingsnøkkel. Dette kan tilsi at kravet til ‘felles regning og risiko’ må anses oppfylt.»²⁰⁵

Utover dette pekes det på at «fisken i samdriften eies i sameie mellom partene», og at partene vil være «solidarisk ansvarlig overfor fiskerimyndighetene». Konklusjonen står derfor etter mitt syn på et tynt og vagt angitt grunnlag. Selv om begrunnelsen er svak, fremstår Skatteetatens *konklusjon* klar nok: Samdrift vil normalt innebære at det er dannet et selskap.²⁰⁶

Prinsipputtalelsen ble fulgt opp i et veiledningsbrev fra Skatteetaten, der synspunktene underbygges noe mer utførlig, riktignok slik at drøftelsen av kravet til felles regning og risiko er identisk.²⁰⁷

Spørsmålet er videre belyst gjennom en bindende forhåndsuttalelse, der Skattedirektoratet tok stilling til om en konkret samdriftsavtale etablerte et selskap med deltakerfastsetting, jf. skatteloven § 10-40.²⁰⁸ Det springende punktet for vurderingen knyttet seg til om samarbeidspartene – *skatterettslig* sett – kunne anses å utøve næringsvirksomhet for *felles regning og risiko*.

Til tross for Skatteetatens generelle antakelse om at samdrift faller inn under virksomhetsbegrepet, kom Skattedirektoratet til at det konkrete avtaleforholdet *ikke* oppfylte definisjonen. Partene i samdriften var altså ikke å anse som deltakere i et selskap med deltakerfastsetting.

Skattedirektoratet la særlig vekt på at avtalen innebar selvstendige og kvalitativt ulike rettsposisjoner. Den aktive parten i samarbeidet drev dels egen virksomhet rettet mot egen ideell andel av fisken, men også tjenesteytelse overfor den andre parten. Skattedirektoratet la også vekt på at den aktive parten hadde påtatt seg en *resultatforpliktelse* når det

---

²⁰⁵ Skatteetaten (2019a).

²⁰⁶ I *skatterettslig* forstand. Normalt et ANS eller indre selskap.

²⁰⁷ Skatteetaten (2019b).

²⁰⁸ BFU 14/2020.

gjaldt driftstjenestene, samt at vederlaget for dette baserte seg på en fast sum, som ikke ble justert for faktiske kostnader. Dessuten ble det vektlagt at partene hadde ulike inntekter: Fisken ble solgt i separate kanaler, gjennom egne kjøpekontrakter, som hver part hadde fremforhandlet selv. Skattedirektoratet kom derfor til at avtalen var å anse som et gjensidig bebyrdende avtaleforhold, og at det *ikke* ble drevet virksomhet for felles regning og risiko.

Etter mitt syn er imidlertid uttalelsen svakt fundert. Jeg nøyer meg med å ta opp to forhold: Vurderingen av resultatforpliktelse og den betydning dette har for samarbeidsforholdet, og betydningen av at regressomgangen skal følge alminnelige kontraktsrettslige prinsipper.

Om *førstnevnte* uttaler Skattedirektoratet:

«Videre vil Avtalen mellom A og B etter Skattedirektoratets oppfatning etablere en betydelig innbyrdes motpartsrisiko for avtalepartene. Dette taler mot å se forholdet som en fellesaktivitet som kjennetegner en selskapsdannelse. Skattedirektoratet viser særlig til at A har resultatansvar for driftstjenestene, da det etter Avtalen 'anses som mislighold dersom A ikke ivaretar drift av Lokalitetene i henhold til god faglig praksis'.»²⁰⁹

Part A har altså et «resultatansvar», men akkurat hva som menes med dette er uklart. I lys av at det er avtalens innhold som beskrives, og sett i sammenheng med at avtaleklausulen som siteres er en angivelse av hva som utgjør et mislighold, siktes det formodentlig til at part A har påtatt seg en såkalt *resultatforpliktelse*. Dette til forskjell fra en *innsatsforpliktelse*.

Grensedragningen mellom en resultat- og innsatsforpliktelse beror, ifølge Hagstrøm, på «hvorvidt realdebitor plikter å frembringe et bestemt resultat, eller hvorvidt det er tilstrekkelig at han gjør en faglig god innsats». ²¹⁰ Begrepene benyttes *ikke* i norske kontraktslover, og sontringen er i norsk rett *ikke* forbundet med noen rettsvirkninger. Det er heller ikke slik at ytelsene entydig kan deles inn i den ene eller andre kategorien. ²¹¹

---

²⁰⁹ BFU 14/2020.

²¹⁰ Hagstrøm (2011) s. 126.

²¹¹ Lilleholt (2017) s. 137.

Begrepene kan dessuten lett lede tankene bort fra hva som er det sentrale siktemålet, nemlig hva som er det faktiske *innholdet* i forpliktelsene.²¹² Når A etter kontrakten har påtatt seg å utføre driftsoppgavene «i henhold til god faglig praksis», er ikke dette en beskrivelse av et nærmere bestemt *resultat*, men en angivelse av normen for hvilken *innsats* som skal presteres. Med andre ord er avtaleklausulen uttrykk for en *innsatsforpliktelse*. Formuleringen som er brukt i avtalen, er så likt det alminnelige kravet til «fagmessig utførelse» i håndverkertjenesteloven § 5 første ledd at det er påfallende at Skattedirektoratet har kommet til at det er en resultatforpliktelse.²¹³

Etter Skattedirektoratets argumentasjon, skulle man trodd at dette i så fall ville være et argument i retning av det *ble* drevet for felles regning og risiko. Jeg finner imidlertid ikke støtte i rettskildene for at sondringen mellom en resultat- og innstasforpliktelse skal få betydning for hvorvidt et selskap er dannet eller ei. Argumentasjonen synes derfor lite treffende på dette punkt.

Om betydningen av *sistnevnte* – at regressomgangen skal følge alminnelige kontraktsrettslige prinsipper – kan følgende hitsettes:

«Innsender opplyser imidlertid at eventuelle omkostninger eller tap knyttet til biomassen skal dekkes individuelt av partene i samsvar med hver sin ideelle andel. Eventuelt solidaransvar etter akvakulturdriftforskriftens regler vil etter det opplyste bli fordelt mellom partene basert på alminnelige kontraktsrettslige prinsipper. Skattedirektoratet er enig i at en slik avtalebaseret ansvarsfordeling til en viss grad reduserer graden av fellesrisiko på dette punktet.»²¹⁴

For det første: At partene skal bære kostnadene knyttet til sin andel av samarbeidsforholdet, tilsier *ikke* at risikoen ikke er felles, men at partene nærmere har *fordelt* den felles risikoen mellom seg. *For det andre* kan det spørres hvilke «alminnelige kontraktsrettslige prinsipper» Skatte-

---

²¹² Kritisk til bruken Lilleholt og Mikelsen (2009) s. 578–579.

²¹³ Hagstrøm (2011) s. 127.

²¹⁴ BFU 14/2020.

direktoratet har hatt for øye. Den alminnelige regelen i norsk rett er *solidaransvar*. Når flere er skyldnere i fellesskap etter kontrakt, svarer de derfor én for alle og alle for én, med mindre det er holdepunkter for annet.²¹⁵ Dette gjelder i rettsforholdet *utad*. Når regressomgangen skal foretas *innad*, er forutsetningen at samskyldnerne bærer en like stor andel hver, med mindre det er særlige holdepunkter for at en annen løsning er avtalt.²¹⁶ Poenget er altså at partene *kan* ha avtalt en annen fordeling, men dette beror på en tolkning av den *enkelte avtale*. En generell slutning fra «alminnelige kontraktsrettslige prinsipper» i denne forbindelse, er det altså *ikke* grunnlag for.

Samlet sett er det derfor tvilsomt om det finnes noe veiledning i skattemyndighetenes uttalelser, selv på skatterettens område.²¹⁷ Særlig skattedirektoratets argumentasjon i BFU 14/2020 fremstår tvilsum. Som Høyesterett har lagt til grunn ved flere anledninger, har uansett ikke forvaltningen kompetanse til å fastlegge med bindende virkning hva som er gjeldende rett.²¹⁸

Selv om uttalelsene ikke tilfører nevneverdig til tolkningen av selskapsloven § 1-1, er det like fullt viktig å være kjent med skattemyndighetenes praksis da denne formodentlig vil fortsette i samme spor.

3.3.5 Konklusjon: samdrift er selskap – samlokalisering er kontrakt

Den offentligrettslige reguleringslovgivningen setter så klare rammer for den virksomheten som drives, at samdrift normalt oppfyller virksomhetsbegrepet i selskapsloven. Samdriftsreglene i akvakulturlovgivningen, herunder særlig kravet til eierform – *sameie* – og solidaransvar, innebærer

---

²¹⁵ Se gjeldsbrevloven § 39, selskapsloven § 2-4 første ledd, og sjøloven § 102.

²¹⁶ Prop. 92 LS (2019–2020) s. 324

²¹⁷ Se også BFU 14/2020 som uttrykkelig presiserer at «den bindende forhåndsuttalelsen ikke tar stilling til selskapsrettslige spørsmål», jf. punkt 2.1.1. I hvilken grad selskapsbegrepet i selskaps- og skatteretten er forskjellig, er også uklart. Antakelig har det gode grunner for seg at grensdragningene er de samme.

²¹⁸ Se generelt HR-2017-2248-A avs. 32, og om bindende forhåndsuttalelser spesielt Rt-2015-628 avs. 39. Tilsvarende Skoghøy (2018) s. 233.

i praksis at partene langt på vei driver for *felles regning og risiko*. Innenfor de preseptoriske rammene akvakulturlovgivningen setter, er det vanskelig å innordne virksomheten på en slik måte at selskapsdefinisjonen *ikke* er oppfylt.

Samdrifts- og samlokaliseringsavtalene er samarbeid med ett enkelt formål; partene driver felles oppdrettsvirksomhet. På denne måten er samarbeidet klart og funksjonelt avgrenset, i motsetning til vanlige selskapsforhold, der selskapet normalt opptrer i alle relasjoner og forestår langt flere funksjoner.²¹⁹ Dette tilsier at integrasjonen mellom partene er mindre, og at de derfor kanskje også har behov for færre selskapsrettslige reguleringer.

Selv om selskapsdefinisjonen etter gjeldende rett er så rommelig at samdriftstilfellene må antas å være omfattet av loven, tilsier samarbeidets snevre og klart definerte formål, samt de funksjonelt avgrensede oppgavene, at det skal mindre til for å fravike de deklarasjonene selskapsloven gir anvisning på. I dette henseende kan det kanskje finnes veiledning i andre kontraktsrettslige prinsipper, bransjepraksis og kanskje også sameiegelova.²²⁰

3.4 Kontraktsrettslig plassering: tjeneste, leie eller begge deler?

3.4.1 Sammensatte avtaler – forpliktelesanalyse

Elementene i samarbeidsavtalene kunne overordnet deles i to: de organisasjonsrettslige og de kontraktsrettslige. Med de organisasjonsrettslige utgangspunkter fastlagt, tar jeg så fatt på de *kontraktsrettslige* elementene i partenes samarbeidsavtaler.

Samdrifts- og samlokaliseringsavtalene er *sammensatte avtaler*, i den forstand av at de består av en rekke ulike ytelseelementer. Den metodiske

---

²¹⁹ Sånn sett ligner samarbeidene mer på det som undertiden omtales som et prosjektselskap eller «single purpose»-selskap.

²²⁰ Selskapslovens regler vil antakeligvis passer bedre ettersom partene driver utpreget kommersiell virksomhet, jf. Nordtveit (1992a) s. 717.

innfallsvinkelen jeg har til den kontraktsrettslige plasseringen er derfor en form for *forpliktelsesanalyse*; omdreiningspunktet i det følgende er de forpliktelser som ligger i avtalen.

Samarbeidsavtalene inneholder elementer av tjeneste-, kjøps- og leierettslig karakter. En part påtar seg å stille med et fungerende oppdrettsanlegg, med alt av nødvendig utstyr mv. I tillegg forplikter denne parten seg til å besørge den daglige driften av oppdrettsanlegget, samt å røkte alle partenes fisk gjennom føring, vaksinerings, avlusning, utslakting mv. Normalt forestår den aktive parten også salg av fisken til tredjemann. Noen ganger inngår partene som ledd i samarbeidet også avtaler om kjøp og salg av fisk seg imellom. Dette er de mest fremtredende naturalforpliktelsene i samarbeidskontraktene.

Slike sammensatte avtaler har ingen klart definert bakgrunnsrett. Før jeg ser nærmere på hvordan man metodisk skal klarlegge bakgrunnsretten i et tilfelle der det ikke umiddelbart finnes veiledning i lov- og ulovfestet rett,²²¹ vil jeg se på om sontringen mellom resultat- og innsatsforpliktelser kan gi bidrag. Dette skyldes at enhver kontraktsrettslig grensedrøgning i *prinsippet* kan gi veiledning til spørsmålet.

3.4.2 Kan sontringen mellom innsats- og resultatforpliktelser være til hjelp?

I juridisk teori er det tradisjon for å sondre mellom *innsats-* og *resultatforpliktelser*.²²² For samdrifts- og samlokaliseringssavtalenes vedkommende kommer skillet til syne ved en funksjonsfordeling av kontrakten: Kjøpsytelsen – fisk – og leieytelsen – oppdrettsanlegget – vil typisk langt på vei være *resultatforpliktelser*, mens tjenesteelementene, eksempelvis deler

---

²²¹ Samarbeidsavtalene hører ikke under anvendelsesområdet til kjøpsloven, fordi en overveiende del av avtalen gjelder tjenesteytelser, jf. lovens § 2 andre ledd; vi har ingen lovfestede regler om tjenestekontrakter inngått mellom næringsdrivende; ikke lovfestede regler om leie av løsøre; og heller ingen klart definerte ulovfestede regler som gjelder for sammensatte avtaler.

²²² Se grunnleggende om begrepene under pkt. 3.3.4.

av røkteroppdraget, normalt vil være å anse som *innsatsforpliktelser*, idet røkteren kun er forpliktet til en god faglig innsats eller lignende.²²³

Et sammensatt avtaleforhold som jeg analyserer her, vil ha både elementer av resultat- og innsatsforpliktelser, i den forstand at partenes forpliktelser vil måtte fastsettes ut fra både et resultat- og innsatsperspektiv. Den aktive part – røkteren – har både forpliktet seg til at den andre parten skal få tilgang til oppdrettsanlegget på et bestemt tidspunkt, men også at røktertjenestene skal presteres i henhold til en fagmessig norm. Det kan også tenkes at røktertjenestene etter kontrakten skal presteres etter nærmere kriterier, slik at deler av tjenesteelementet får karakter av en resultatforpliktelse.

Hvorvidt en part har forpliktet seg til et gitt resultat, eller bare til å yte en viss innsats, beror på en *tolkning* av samarbeidsavtalene. Poenget er altså at det ikke er sondringen i seg selv, men avtalen som sådan, eventuelt tolket i lys av eller utfylt med bakgrunnsretten, som fastsetter omfanget av forpliktelsene. Hensett til at ethvert ytelseselement i avtalen må tolkes særskilt, er det etter mitt syn mer fornuftig å spørre i hvilken utstrekning samarbeidet er *resultatorientert*.²²⁴

Som *Lilleholt* påpeker, er «inndelinga eit namn på den løysinga vi finn fram til på anna grunnlag». ²²⁵ Etersom kontraktene er sammensatte, og hver forpliktelseskategori inneholder både elementer av både innstas- og resultatforpliktelser, vil grensedragningen etter mitt syn *ikke* være egnet til særlig klargjøring i det foreliggende tilfellet. Den vil derfor heller ikke brukes aktivt videre.

3.4.3 Hva utgjør kontraktsrettslig bakgrunnsrett?

3.4.3.1 Fastlegging av bakgrunnsrett i sammensatte avtaler

Det kan tenkes ulike metodiske innfallsvinkler når bakgrunnsretten skal fastlegges. *Lilleholt* og *Tørum* har vist til tre ulike løsninger for fast-

---

²²³ Føring vil typisk være en resultatforpliktelse, mens omfanget av tilsyn med fisken antakeligvis vil være en innsatsforpliktelse.

²²⁴ Slik *Dæhlin* (1986) s. 21, som påpeker at spørsmålet ikke er «et enten eller».

²²⁵ *Lilleholt* (2017) s. 137.

leggingen av bakgrunnsretten for *sammensatte avtaler*.²²⁶ Valget mellom *hvordan* bakgrunnsretten skal fastlegges, vil kunne være av avgjørende betydning for hvilke rettigheter og plikter samarbeidspartene får etter kontrakten.

For det første kan det spørres om avtalene har et dominerende ytelsesaspekt – den såkalte «uniform approach». Dette er løsningen i blant annet kjøpsloven § 2 andre ledd, der det heter at loven ikke gjelder sammensatte kjøp, dersom tjenstedelen av kjøpet «utgjør den overveiende del av hans forpliktelser».

Samarbeidsavtalene består av en rekke ulike ytelselementer, herunder leieytelser, tjenesteytelser og ofte også kjøp og salg av fisk.²²⁷ Avtalene har altså elementer som hører hjemme i ulike kontraktstyper.²²⁸ Det er normalt ikke slik at det kan gjenfinnes ett dominerende ytelseelement, som gjør det naturlig å underlegge avtalen – i all vesentlighet – én bestemt kontraktslov.²²⁹

I forlengelsen av dette kan det spørres om et tilsvarende resonnement kan gjøres gjeldende i lys av *formålet* bak avtalen.²³⁰ Hensett til at det sentrale formålet bak samarbeidet knytter seg til *driften* av oppdrettsanlegget, fremstår kanskje *tjenesteelementet* i avtalene som mest fremtredende. Ut fra et *regulatorisk perspektiv* derimot, er det tilgangen på en annen parts lokalitet som er det motiverende for inngåelsen av samarbeidet. I denne utstrekning fremstår tilgangen til lokaliteten og oppdrettsanlegget – *leieytelsen* – som det mest fremtredende elementet i avtalene.

For leieavtalers vedkommende er det særlig husleieloven som kan være relevant lovfestet bakgrunnsrett.²³¹ Husleieloven gjelder «avtaler

---

²²⁶ Lilleholt (2017) s. 117–118 og Tørum (2018) s. 168–171.

²²⁷ Antakeligvis er det mer treffende å omtale kjøpsklausulene som elementer av rammeavtaler, som på forhånd fikserer sentrale kommersielle parametere som f.eks. pris.

²²⁸ Lilleholt (2017) s. 117. Se også generelt om sammenhengen mellom fabrikkasjon, entreprise og alminnelig kontraktsrett i Tørum (2010).

²²⁹ Se Prop. 92 LS (2019–2020) kap. 22.

²³⁰ Se nærmere om hvorfor partene samarbeider i punkt 1.5.

²³¹ Tomtefestelova, som gjelder «feste (leige) av grunn til hus som festaren (leigaren) har eller får på tomta» jf. lovens § 1, kan også trekkes frem i denne forbindelse. Men idet blant annet eieren av oppdrettsanlegget ikke har eiendomsretten til lokaliteten, er tomtefestelova en enda mindre nærliggende rettesnor enn husleieloven.

om bruksrett til husrom mot vederlag», jf. lovens § 1-1.²³² Loven gjelder mellom næringsdrivende, men da samarbeidsavtalene ikke gjelder avtaler om husrom, vil husleieloven ikke kunne anvendes direkte. Det kan imidlertid spørres om reglene kan anvendes analogt på samarbeidsavtalene, idet det umiddelbart synes å være enkelte likheter.

Et *grunnvilkår* for å analogisere er at de reelle hensyn i det vesentlige er de samme.²³³ Likheten mellom husleieavtaler og samdrifts- og samlokaliseringssavtaler er begrenset. Selv om begge avtaletypene gjelder en midlertidig bruksrett mot et vederlag, er det tale om vidt forskjellige leieobjekter – husrom og oppdrettsanlegg. Denne forskjellen gjør utslag i de interesser som søkes ivaretatt etter husleieloven, og de interesser oppdretterne søker å ivareta gjennom sine samarbeidsavtaler.

Et av hovedformålene bak husleieloven er i første omgang sosial- og boligpolitiske hensyn, herunder å treffe en rimelig balanse i forholdet mellom utleier og leietaker.²³⁴ I noen grad er imidlertid kommersielle og økonomiske interesser ivaretatt.²³⁵ Avtaler om samdrift og samlokalisering er derimot utpreget kommersielle, og oppdrettsvirksomheten er underlagt omfattende offentligrettslig reguleringslovgivning. Som følge av at kontraktstypene ivaretar – iallfall til dels – fundamentalt forskjellige hensyn, vil det *ikke* være grunnlag for en analogisk anvendelse av husleieloven.

For det andre kan det tenkes at avtaler med ulike ytelsesaspekter må tolkes og utfylles etter forskjellige sett med regler. I slike tilfeller vil kjøpsmomentet i avtalen reguleres av eksempelvis kjøpsloven, tjenestelementet i avtalen reguleres av håndverkertjenesteloven, og leieytelsen reguleres av husleieloven. Denne løsningen kommer til uttrykk i blant annet DCFR II.–1:108 om «mixed contracts», den såkalte *mixed approach*.

Hensett til at samarbeidsavtalene inneholder en rekke ulike ytelser, vil avtalen raskt bli innbyrdes motstridende med en slik metodisk inn-

---

²³² Begrepet «husrom» er ikke definert i loven, men er utførlig beskrevet i Ot.prp. nr. 82 (1997–1998) s. 147.

²³³ Se f.eks. Rt-2013-1560 avs. 48.

²³⁴ Se NOU 1993: 4 s. 8 og 12–13; Lilleholt (1986) s. 1–3 og 17–18; Rt-1990-500 på s. 509; og Rt-1991-147 på s. 152.

²³⁵ Se f.eks. husleieloven § 5-1 fjerde ledd.

fallsvinkel. Som Lilleholt påpeker, «går regelsetta dårleg saman, må ein leite etter andre løysingar». ²³⁶

Tørum konkluderer, etter en analyse av offshorekontrakter, at «often only a mixed approach – applying the relevant background law for each of the elements in the contract – will provide any real guidance». ²³⁷ Offshorekontraktene er, i likhet med samdrifts- og samlokaliseringsavtalene, kommersielle avtaleforhold der partene skal prestere en rekke ulike ytelser.

Det er imidlertid en viktig forskjell på offshorekontraktene Tørum analyserer og samdrifts- og samlokaliseringsavtalene; sistnevnte er knappere og mindre gjennomarbeidet. Jo knappere og mindre gjennomarbeidet en avtale fremtrer, desto mer tvilsomt er det etter mitt syn å dele den opp etter ytelseelementer. Det vil da ikke være snakk om å tolke eller utfylle en avtale på ett eller to punkter, men å fylle en mer eller mindre tom avtale med omfattende bakgrunnsrett. I denne utstrekning er det neppe kontroversielt å hevde at partene, dersom de ønsket en så detaljert og ulik oppdeling, simpelthen ville inntatt dette i avtalen selv. En konstruert partsvilje ville etter mitt syn strekkes *for* langt i et slikt tilfelle som her. ²³⁸

Avtalenes særtrekk nødvendiggjør altså at ulike regler vurderes opp mot, og tilpasses til, hverandre. Derfor faller man raskt tilbake på en særegen tilnærming til avtalene, der hver avtaleklausul må vurderes spesifikt. Ettersom hvert enkelt spørsmål og avtaleklausul må vurderes konkret, bringer ikke en *mixed approach* til avtalen nevneverdig klarhet.

For det tredje kan det derfor spørres om avtaleforholdene heller bør anses som en egen kontraktstype – *sui generis*. I et slikt tilfelle vil man måtte lene seg på alminnelige kontraktsrettslige prinsipper og rimelighet, snarere enn konkrete løsninger i én lov, som følge av et dominerende ytelseelement, eller flere ulike kontraktslover, som hver for seg regulerer avtalens ulike elementer. Etter mitt syn er det imidlertid *ikke* slik at

---

²³⁶ Lilleholt (1986) s. 21.

²³⁷ Tørum (2018) s. 171.

²³⁸ Se Lilleholt (2017) s. 102, som påpeker at siktemålet med tolkningen er å finne ut hva partene har ment.

samdrifts- og samlokaliseringsavtaler er så særegne at de utgjør en *egen* kontraktstype.

På denne måten kan man kanskje heller snakke om en «svak» *sui generis*-avtale, der tolkning og utfylling må skje med en «mixed contracts»-tilnærming. Med dette sikter jeg først og fremst til at en direkte anvendelse av en *uniform* eller *mixed approach* ikke fungerer, men likevel slik at avtalens ulike elementer langt på vei er kjent kontraktsrettslig materie.

Etter mitt syn blir det derfor mer treffende å si at avtalens særtrekk, herunder de organisasjons- og kontraktsrettslige elementene, innslaget av flere ytelseelementer, det klart og funksjonelt avgrensede formålet, samt det regulatoriske regelverket avtalen er underlagt i særlig grad må hensyntas i tolknings- og utfyllingsprosessen.

En slik metodisk innfallsvinkel gjør at det er vanskelig å trekke opp klare linjer for hva som utgjør relevant bakgrunnsrett. Det er kort og godt ikke gitt hvilke kontraktsrettslige regler samarbeidsavtalene må tolkes i lys av og utfylles med. Bakgrunnsretten fremstår etter dette uklar.

Konsekvensen av en uklar løsning åpner i prinsippet for større innslag av reelle hensyn i tolknings- og utfyllingsprosessen. Dette er ikke nødvendigvis noe negativt. På denne måten kan antakeligvis hensynet til kommersielt fornuftige løsninger og samarbeidenes særegenheter i større grad ivaretas. Sann sett åpner den metodiske tilnærmingen for nødvendig fleksibilitet.

Til tross for større innslag av reelle hensyn, vil alminnelige kontraktsrettslige prinsipper utgjøre vektige momenter. Dette skyldes dels at de gir uttrykk for balanserte og rettferdige løsninger, og dels, slik Tørum påpeker, at prinsippene, og særlig dem som har kommet til uttrykk i positiv rett, vil «tjene som en kjærkommen *objektiv* referanse for hva som generelt er en god løsning».²³⁹ Vi må derfor først og fremst lete etter *objektive holdepunkter*. Så fremt holdepunktene fremstår kommersielt fornuftige, er det av underordnet betydning om de finnes i den ene eller andre loven, eller i ulovfestet rett.

---

²³⁹ Tørum (2019b) s. 225 (uthevet der).

3.4.3.2 Offentligrettslig reguleringslovgivning som kontraktsrettslig bakgrunnsrett?

Samarbeidsavtalene har en *konsesjonsrettslig overbygning*.²⁴⁰ Når samarbeidsavtalene skal tolkes, vil partenes tillatelser og den offentligrettslige reguleringslovgivningen utgjøre rammer for den virksomheten som drives i fellesskap. Offentligrettslig følger dette av akvakulturlovgivningen, men i alle samarbeidsavtaler jeg har sett, er dette også eksplisitt inntatt som et vilkår. Ytelseelementene en part skal prestere er dermed nærmere definert ut fra offentligrettslig bestemte kriterier. Med dette har også partene selv bragt den offentligrettslige reguleringen inn i det privatrettslige avtaleforholdet.

På denne måten må også avtalens elementer forstås i samsvar med, eller i lys av, det offentligrettslige regelverket. I forlengelsen av dette oppstår spørsmålet om akvakulturloven med tilhørende forskrifter er relevant når partenes *privatrettslige* forhold skal klarlegges, for eksempel ved at ord og uttrykk som er brukt i partenes avtaler vil måtte forstås i samsvar med definisjoner som følger av det offentligrettslige regelverket.

Det klare utgangspunktet må være at akvakulturloven og de tilhørende forskrifter ikke gjelder direkte, og heller ikke er myntet på, de privatrettslige samarbeidsavtalene. Dette betyr imidlertid ikke at samarbeidene må forstås løst fra lov- og forskriftsverket for øvrig. Akvakulturlovgivningen har relevans, og en viss vekt, ved fastleggningen av partenes rettigheter og plikter. *Hvilken* betydning akvakulturlovgivningen får, skal jeg forsøke å konkretisere nærmere i det følgende.

Hvorvidt en offentligrettslig regel kan danne grunnlag for en privatrettslig misligholdssanksjon, kan ikke besvares kategorisk. Det finnes en viss støtte i juridisk litteratur for at det ikke kan opereres med et strengt rettsystematisk skille mellom offentligrettslige og privatrettslige regler.²⁴¹ Spørsmålet om brudd på offentligrettslige regler kan få privatrettslige konsekvenser, er imidlertid i liten grad analysert.²⁴²

---

²⁴⁰ Slik Krohn mfl. (1977) s. 3-10 (pkt. 1.31).

²⁴¹ Se Lilleholt (2016) s. 293–294, jf. Prop. 92 LS (2019–2020) s. 214.

²⁴² Slik påpekt av Skoghøy (2016) s. 211.

Som *Selvig* er inne på, vil et bekreftende svar på dette føre til at offentligrettslige hensyn får gjennomslag i privatrettslige kontraktsforhold.²⁴³ Umiddelbart kan det mot et slikt syn innvendes at partene, så fremt de holder seg innenfor de offentligrettslige preseptoriske rammene, står fritt til å avtale det de selv ønsker, og at offentligrettslige regler ikke er myntet på privatrettslige forhold. Det kan hevdes, som *Askheim mfl.*, at partene da er «over i et privatrettslig forhold hvor det offentligrettslige rammeverk er bakgrunnsmusikk fra et tilbakelagt stadium».²⁴⁴

I alle tilfeller kan ikke ethvert brudd med akvakulturregelverket danne grunnlag for en misligholdssanksjon. Spørsmålet må ta utgangspunkt i en tolkning av avtalen. Når partene mer generelt i avtalen har forutsatt at samarbeidet skjer i tråd med offentligrettslige krav, kan likevel ikke dette tas til inntekt for at ethvert brudd med en offentligrettslig regel utgjør et privatrettslig mislighold.

Det er gjennomgående i de fleste kontraktslovene at en ytelse som ikke er i samsvar med offentligrettslige krav, kan utgjøre et *mislighold*. Dette kommer til uttrykk i blant annet håndverkertjenestelova § 6, som sier at «tjenesten skal utføres i samsvar med sikkerhetskrav fastsatt i lov eller i medhold av lov», og husleielova § 2-17, der det heter at reglene om mangler «gjelder tilsvarende dersom den avtalte bruk hindres av bestemmelser i lovgivningen eller offentlig vedtak i medhold av lov».²⁴⁵

Reglene synes å kreve en nærmere bestemt sammenheng mellom den ytelsen som presteres. For håndverkertjenestekontraktene er det «tjenesten» som skal være i samsvar med sikkerhetskrav, og for husleieavtaler er det den «avtalte bruk» som må bli forhindret.

En retningslinje og et minimumskrav til hvorvidt et offentligrettslig pliktbrudd utgjør et privatrettslig mislighold, kan i lys av dette være at den offentligrettslige regelen må danne en plikt som er *relevant* for innholdet i de tjenestene som presteres.²⁴⁶ Med et slikt innvirknings- eller

---

²⁴³ Selvig (2002).

²⁴⁴ Askheim mfl. (1983) s. 57.

²⁴⁵ Tilsvarende i bl.a. fkl. § 15 andre ledd bokstav f, avhl. § 3-2 andre ledd og buofl. § 25 andre ledd. Det finnes ingen tilsvarende regel i kjøpsloven.

²⁴⁶ Jf. også Prop. 92 LS (2019–2020) s. 86.

relevanskrav, vil det også være mulig å skille ut mislighold av en mer bagatellmessig art, som det ikke skal være kurant å påberope seg. Som følge av dette innvirkningskravet er det først og fremst offentligrettslige regler av *driftsmessig karakter* som vil være kurant å påberope seg som et mislighold etter samarbeidsavtalene.

Er de offentligrettslige kravene derimot overholdt, har det formodningen for seg at det er prestert i henhold til en god faglig standard, og dermed forsvarlig. Motsetningsvis kan heller ikke en prestasjon i samsvar med offentligrettslige krav avskjære ethvert misligholdskrav om brudd på en faglig eller forsvarlig norm.²⁴⁷

Høyesterett har også lagt vekt på offentligrettslig reguleringslovgivning når privatrettslige avtaler skal *tolkes*. Et nyere eksempel er HR-2020-475-A, som gjaldt tolkningen av en avtale om fondsforvaltning inngått mellom en næringsdrivende og flere forbrukere. Ved tolkningen av avtalen måtte det anlegges et objektivt perspektiv, der blant annet «[l]ovreguleringen av forvaltningsselskapets rolle og funksjon og de hensyn loven mer generelt skal ivareta, ... måtte få betydning».²⁴⁸

Hvorvidt dette også kan tas til inntekt for at en avtale kan *utfylles* med reguleringslovgivning, er mer usikkert. At det velges et tolkningsalternativ som harmonerer best med offentligrettslige regler, er prinsipielt sett mindre betenkelig enn utfylling, idet partsviljen i større grad er ivaretatt i tolkningstilfellene. Likevel, og hensett til den uskarpe grensdragningen mellom tolkning og utfylling er det antakelig mulig å ta dommen til inntekt for et generelt utgangspunkt om at reguleringslovgivning er velkommen som en relevant tolknings- og utfyllingsfaktor i privatrettslige avtaleforhold.

Etter mitt syn fremstår det fornuftig at også offentligrettslig – og presumtivist allmennyttig – regulering i prinsippet skal kunne utfylle et privatrettslig kontraktsforhold, så lenge partene ikke har avtalt noe annet seg imellom. På et så gjennomregulert område som fiskeoppdrett,

---

²⁴⁷ Se til eksempel NJA 1997 s. 290, der det *ikke* var nok at byggetekniske krav var fulgt.

²⁴⁸ Se HR-2020-475-A avs. 78 og 79 generelt, og den konkrete betydningen av verdipapirfondloven § 2-15 i avs. 117 flg. Merk at tolkningsbidraget fra verdipapirfondloven ikke nødvendigvis gikk lenger enn hva som allerede fulgte av en tolkning av avtalen, jf. avs. 122.

der myndighetene allerede er tungt innblandet i partenes drift og øvrige virke, er det etter mitt syn mindre betenkkelig at offentligrettslige hensyn smitter over også i det privatrettslige avtaleforholdet.²⁴⁹

Reguleringslovgivningen er ikke ukjent for partene, noe som skulle tilsi at hensynet til *forutberegnelighet* ikke er tilsidesatt i for stor grad ved at reguleringslovgivningen slår igjennom i det private avtaleforholdet. Når partene selv har valgt en form på avtalen som gjør det nødvendig å tolke og utfylle den i lys av bakgrunnsretten, synes heller ikke hensynet til *klarhet* å være tilsidesatt i nevneverdig grad. Synspunktet harmonerer dessuten godt med, som *Lilleholt* fremholder, at «vi bør kunne ta som utgangspunkt at medkontrahenten med rette kan vente at ytinga skjer i samsvar med lovfesta normer».²⁵⁰

Det viktige er kanskje heller, slik *Selvig* uttrykker det, at man ikke «slår inn på en ny og uprøvet vei».²⁵¹ Siktemålet burde etter mitt syn være å ha tilstrekkelige *objektive* holdepunkter til at man ikke famler *for* mye i blinde, slik at hensynet til forutberegnelighet i tilstrekkelig grad er ivaretatt. Hvorvidt forutberegneligheten, og de objektive holdepunktene, har sitt grunnlag i *regulatorisk* bakgrunnsrett, synes i denne sammenheng å være av mer underordnet betydning.

Konklusjonen må etter dette være at det prinsipielt sett er grunnlag for å utfylle samarbeidsavtalene med offentligrettslig reguleringslovgivning. Metodisk må vi forholde oss til de rammer som følger av partenes avtale, likevel slik at denne kan utfylles på to måter.²⁵² *Dels* kan vi lese offentligrettslige krav inn i tjenesteytelsen, idet denne må presteres i henhold til god faglig standard. *Dels* kan det tenkes at et brudd på en offentligrettslig regel *i seg selv* er et pliktbrudd, slik at en part som ikke overholder kravet uten videre har misligholdt avtalen. Hvorvidt den ene

---

²⁴⁹ Spørsmålet har visse likhetstrekk med Høyesteretts argumentasjon i Rt-2006-179 (støvletthæl), der hensynet til miljø, med mindre klare holdepunkter i forbrukerkjøpslovens forarbeider, ble vektlagt i et forbrukerkjøp. Mosen (2007) kritisk til dommens premisser.

²⁵⁰ Lilleholt (2017) s. 201.

²⁵¹ Selvig (2002) s. 704, jf. også Tørum (2019a) s. 34.

²⁵² Skillet mellom innats- og resultatforpliktelse kommer altså til syne her, uten at merkelappene gjør den konkrete fastleggelsen av plikter sikrere.

eller andre løsning velges, avhenger av et samspill mellom avtalen og de relevante offentligrettslige reglene.

3.5 Hovedlinjer i samarbeidsavtalene

3.5.1 Standardklausuler

3.5.1.1 Partene, tillatelser og lokalitet

Partene i samarbeidsavtalen angis innledningsvis. Det er en forutsetning for avtalen at alle partene har tillatelse til å drive oppdrett; partene må inneha en selskapstillatelse.²⁵³ Samtlige parter har også hver sin lokalitets-tillatelse, som gjelder for den samme lokaliteten. Dersom en part allerede er etablert på lokaliteten, forutsetter samarbeidsavtalen derfor at denne parten samtykker til samlokalisering i de øvrige partenes søknader.²⁵⁴

Lokaliteten som partene har tillatelse til å drive på, angis ved det navnet lokaliteten har i akvakulturregisteret, der lokaliteten er definert med koordinater. I tilknytning til angivelsen av lokalitet, kan det tenkes å oppstå spørsmål dersom myndighetene pålegger flytting av, eller legger andre begrensninger på, lokaliteten.

Hvorvidt det dreier seg om samme lokalitet, dersom denne er gjenstand for flytting eller kapasiteten begrenses, må i prinsippet bero på en tolkning av avtalen. Dersom partene ikke har regulert hva som skal skje ved et eventuelt pålegg om flytting eller lignende, må utgangspunktet være at partene har rett og plikt til å drive videre på det stedet lokaliteten er flyttet til.

3.5.1.2 Samarbeidets formål og bakgrunn

Dersom avtalen har inntatt en særskilt formålsbestemmelse, må den tillegges særlig vekt ved tolkningen av avtalen for øvrig.²⁵⁵ Der det *ikke* foreligger en særskilt formålsbestemmelse, må det i tråd med Høyesteretts

---

²⁵³ Dette innebærer at de må være registrert i akvakulturregisteret, jf. akvakulturloven §§ 4 og 18 smh. Aregisterforskriften § 4 b. Både fysiske og juridiske personer kan være registrert der.

²⁵⁴ Se pkt. 1.5.1.

²⁵⁵ Skoghøy (2018) s. 96.

praksis undersøkes om formålet bak avtalen på annen måte har kommet til uttrykk mellom partene.²⁵⁶ Som nevnt innledningsvis, er partenes motivasjon for inngåelse av samarbeidsavtalene ulik.²⁵⁷

Der partene har et ønske om *effektivisering*, enten gjennom å oppnå stordriftsfordeler eller ved kjøp og salg av MTB, heter det eksempelvis om bakgrunnen for samarbeidet at partene «ønsker å koordinere og effektivisere driften gjennom samlokalisering for å bidra til best mulig utnyttelse av konsesjonene innenfor rammene av akvakulturregelverket», eller at partene i samdriften har en «felles intensjon om å utvikle akvakulturaktivitet i [regionen]». I slike tilfeller er det først og fremst samarbeid av hensyn til å utnytte hverandres biomassetak eller av hensyn til å øke volumet i produksjonen, slik at kostnadene per produserte kilo fisk blir lavere, som er det sentrale formålet bak samarbeidet.

Der *risikospredning og forebyggelse av sykdom* er hovedformålet, heter det eksempelvis:

«Partene ønsker å sikre sin produksjon. Produksjon forutsetter at [fisken] er sikret på minst to geografisk adskilte lokaliteter, slik at sykdom, smitte eller andre uønskede hendelser i besetningen på en lokalitet ikke innebærer tap ..., som er nødvendig for å drive ... forsvarlig og fremtidsrettet [oppdrettsvirksomhet].»

Eller at:

«B har erfart sykdom på lokalitetene i [regionen] og er dermed forhindret fra å sette ut fisk på sine egne lokaliteter (frem til [dato]). A har ledig kapasitet og har derfor til hensikt å legge til rette for at B kan drive sine konsesjoner videre på A sine lokaliteter/oppdrettsanlegg, og tilby røktertjenester for drift av Bs biomasse for B. A stiller lokaliteter disponible og vil tilby B å kjøpe biomasse fra A for at B skal kunne drifte sine konsesjoner. B ønsker å leie røktertjenester fra A for dag til dag føringsarbeid og overvåking av biomassen.»

---

²⁵⁶ Se Rt-1998-613 og Rt-2006-690.

²⁵⁷ Se pkt. 1.5.3.

Slike samarbeid har naturlig nok et vesentlig annet formål enn de førstnevnte. Hvorvidt dette får en avgjørende betydning for tolkningen av den enkelte avtaleklausul, vil måtte avgjøres konkret. Helt generelt kan det likevel antydes at samarbeidstanken, og hensynet til balanse og rimelighet, trer mer i forgrunnen der risikospredning er hovedformålet bak samarbeidet.

Uansett hvilket hovedformål som avtalen kan underlegges, er det en forutsetning – om enn implisitt – at det drives en form for samarbeid som økonomisk sett fremstår rasjonell i en eller annen forstand. Med dette menes at partene må anses å ta sikte på å drive et samarbeid som totalt sett er egnet til å gi positivt tilskudd til den enkelte parts drift, i større grad enn om partene hadde drevet hver for seg. Fører et tolkningsalternativ til en kommersielt ufornuftig løsning for én eller flere av partene, vil dette være et tungtveiende moment i retning av at et annet tolkningsalternativ må velges.

Dersom man står mellom ulike tolkningsalternativer, vil det være nærliggende å velge det resultatet som best samsvarer med avtalens formål.²⁵⁸ Når avtalene er så knappe som her, vil formålet kunne utgjøre et spesielt viktig tolknings- og utfyllingsmoment.

3.5.1.3 Avtalens begynnelse og varighet. Utslakting

En av hovedforpliktelsene er å stille lokaliteten til disposisjon for de øvrige partene. Ettersom partene skal få tilgang til en lokalitet og få eierskap til fisken der, er det sentralt for partene å være kjent med *når* avtaleforholdet begynner. På hvilket tidspunkt oppdrettsanlegget må stilles til disposisjon for de andre partene, beror på en tolkning av samarbeidsavtalen. Jeg vil komme tilbake til dette spørsmålet under gjennomgangen av leieytelsen like nedenfor. Inntil videre holder det å vise til at det i avtalene gjenomgående er enighet om at avtaleforholdet begynner fra signering, og noen ganger fra tidspunktet hvor partene har fått godkjent søknad om samlokalisering fra fylkeskommunen.

Når det gjelder avtalens varighet, er det en viss variasjon i kontraktsmaterialet. Typisk vil partenes avtaler være løpende, men i noen tilfeller

---

²⁵⁸ HR-2018-1721-A avs. 30.

er samarbeidets varighet bestemt for en viss periode eller et nærmere bestemt antall utsett av smolt.²⁵⁹

Avtaleforholdet vil uansett fortsette så lenge alle partene har biomasse på lokaliteten. Det presiseres eksempelvis at «dersom begge parter har biomasse på en lokalitet, skal samlokalisering fortsette til biomassen er utslaktet eller den ene part har kjøpt biomasse av den andre part», eller at «når B ikke lenger har biomasse på Lokaliteten, skal samlokalisering opphøre».

Dette må *dels* ses i sammenheng med det regulatoriske regelverket. Samarbeidet mellom partene vil offentligrettslig enten være samdrift eller samlokalisering, så lenge flere enn én oppdretter har sine tillatelser registrert og sin fisk der. Sånn sett kan ikke partene offentligrettslig bringe samarbeidet til opphør før all fisken er slaktet ut, eventuelt ved at én av partene kjøper opp all fisken på lokaliteten.

Dels må det også ses i sammenheng med de faktiske driftsvilkårene næringen opererer i. Det kan være svært vanskelig å estimere hvor stor fisken vil være på en gitt dato, da dette påvirkes av mange eksterne faktorer som partene ikke har herredømme over. Laksefisk er utslaktingsklar når den har en vekt mellom 4–6 kilo, og hvor raskt den når dette avhenger av vekstvilkårene – dagslys, vanntemperatur, fôrtype, vannstrømninger, eventuelle sykdommer mv.²⁶⁰ Samarbeidenes opphør er derfor ikke angitt som en bestemt dato, slik at partene risikerer å måtte slakte ut fisken før den er slakteklar. På denne måten ivaretas også hensynet til en kommersielt fornuftig løsning i avtalen.

3.5.1.4 Konfidensialitet

I enkelte avtaler er det også egne konfidensialitetsklausuler. Det heter eksempelvis at «innholdet i avtalen og de opplysninger Partene får om hverandres virksomhet skal holdes konfidensielt» eller at «Partene skal

---

²⁵⁹ Leite mfl. (2020) s. 62. Partene plikter å lage en driftsplan for de neste to årene, slik at de er avhengige av å ha en enighet om utslaktingstidspunkt og varighet som iallfall strekker seg to år, jf. akvakulturdriftsforskriften § 40.

²⁶⁰ Representantforslag 105 S (2019–2020) s. 2–3.

holde all info om den andre part og deres virksomhet gjort kjent gjennom samarbeidet konfidensielt».

Slike klausuler må ses i sammenheng med at partene får betydelig innsyn i den aktive parts – røkterens – alminnelige drift og operasjoner. Dette skyldes at de øvrige partene vil kunne følge med løpende på produksjonen, både fordi partene må samarbeide om rapportering mv., men også fordi alle partene får adgang til lokaliteten.

3.5.1.5 Lovvalg og verneting

Da det normalt er norske parter i disse avtalene, følger det uttrykkelig at det er norsk rett som skal gjelde for avtalen, og antakelig derfor også all virksomhet i henhold til denne. Partene fastsetter også gjennomgående at verneting er ved de alminnelige domstoler.

Hvorvidt domstolene er benyttet i noen særlig grad til å løse konflikter, er imidlertid mer usikkert. Det synes som at de fleste tvister løses utenfor rettsapparatet, og idet heller ikke voldgift anvendes som tvisteløsningsmekanisme, er det formodentlig slik at de fleste uenigheter som oppstår løses i minnelighet.²⁶¹

3.5.2 Eierskap til oppdrettsanlegg, produksjonsutstyr og biomasse

Kontraktene er tydelige på eierforholdene til både innretningene som utgjør oppdrettsanlegget og produksjonsutstyret som benyttes i produksjonen. I det kontraktsmaterialet jeg har innsamlet, har partene stort sett beholdt eierskapet til både utstyr og innretninger på oppdrettsanlegget på én hånd. En måte å regulere dette på er:

«Hver av Partene eier de eiendeler og aktiva som benyttes i samdriften.»

Eller at:

---

²⁶¹ Pr. medio juni 2021 er det ingen relevante treff på Lovdata.

«A vil være eier av anlegg, innretninger og utstyr som A har anskaffet i sjø.»

En eventuell endring i eierforholdene krever en særskilt hjemmel. Der avtalene ikke fastsetter at eiendomsretten deles mellom partene i et sameie, eller blir overført til et eventuelt driftsselskap eller lignende, er løsningen av partene bevarer eierskapet til sine eiendeler, uavhengig av samarbeidet.

I *samløkaliseringstilfellene*, vil *fisken* i hver merd på anlegget være eiet av én av partene. Dersom det skjer endringer i dette, for eksempel ved at fisken selges fra den ene oppdretteren til den andre, vil dette normalt inntas som et vedlegg til avtalen.

For *samdriftsavtalene*, er det nærmere angitt en *ideell eierandel i fisken*:

«Fiskebeholdning i samdrifta tilhører B med 2/6 og A med 4/6.»

Fisken – biomassen – «tilhører» *begge* partene; det er tale om et tilfelle der «to eller fleire eig noko saman», jf. sameigelova § 1. Eierskapet til fisken er normalt angitt i brøk, altså i et «delings- eller høvetal», jf. samme bestemmelse. Sameiebrøken kan endres hver måned ved melding til myndighetene. Dersom eierandelen endres, er den normale praksis at det utarbeides et tillegg til den opprinnelige avtalen som vedlegges denne.

For det tilfelle at partene gjør endringer i samdriften, følger det av det offentligrettslige regelverket at meldingen «må underskrives av alle som deltar i samdriften».²⁶² Er det usikkerhet knyttet til de privatrettslige eierforholdene, kan formodentlig disse meldingene, som er signert av samtlige parter, være til hjelp i klarleggingen.

Som jeg kommer tilbake til, får partenes sameieandeler ikke bare påvirkning på hvor mye fisk partene har eiendomsretten til. Eierforholdene til fisken kan også få betydning for andre rettigheter og plikter i samarbeidet, for eksempel hvor stor del av utgiftene som partene må bære.

Ettersom samarbeidene etter omstendighetene innebærer at det er etablert et selskap, vil det kunne oppstå spørsmål om driftsmidler,

---

²⁶² Akvakulturdriftsforskriften § 49 fjerde ledd.

eksempelvis driftsutstyr og biomasse, er overført til dette selskapet. Dette reiser ikke bare spørsmål om det er foretatt en transaksjon mellom deltaker og selskap, herunder hvorvidt denne transaksjonen innebærer en realisasjon, men også spørsmålet om hvem som har rett på driftsmidlene eller verdien av dem ved opphør av samarbeidet.

3.5.3 Tjenesteelementet: oppdrettsvirksomheten – drifts- og røkteransvaret

3.5.3.1 Ansvar for driften. Røkteransvaret

Et av de sentrale og ofte mest detaljerte punktene i samarbeidsavtalene er angivelsen tjenesteytelsen. Normalt er det den som allerede er etablert på lokaliteten før samarbeidet begynner, som stiller med utstyr og infrastruktur, så som merder, fortøyninger, fôringsanlegg mv. Denne parten forestår normalt også, enten selv eller ved å inngå avtaler med en tredjeperson, røktertjenester, frakt med brønnbåt, slakting og bearbeiding av fisken på land. Utstyret som trengs i denne forbindelse eies, leies eller leases av vedkommende part.

I avtalene er det normalt angitt at:

«A skal ha det fulle og hele ansvaret for driften av tillatelsene på sjølokalitetene.»

Eller at:

«A skal levere utstyr, mannskap og infrastruktur for Bs disponering, i forbindelse med drift av B sine konsesjoner på Lokalitetene.»

Den utøvende funksjon tillegges avtalen altså én av deltakerne. Vedkommende defineres normalt som *den aktive part*, i den forstand at parten har *drifts- og røkteransvaret*. Ikke så ulikt en operatør i petroleumsbransjen.

3.5.3.2 Innholdet i drifts- og røkteransvaret. Overholdelse av offentligrettslige krav

I avtalene er drifts- og røkteransvarets innhold nærmere beskrevet. Det heter eksempelvis at ansvaret omfatter:

«... drifts- og røktertjenester, herunder føring, veterinærtjenester/ medisiner, sortering, planlegging og avsetning, merking og utvelgelse, landsetting, forberedelse til transport og slakting samt oppfølging/køordninger av aktivitetene på land. Driftsansvar innebærer også journalføring, driftsplaner og rapportering til myndighetene.»

Og videre at den ansvarlige også skal:

«... forestå all planlegging, koordinering, drift, investering og finansiering mm. som er nødvendig, herunder stille med alt nødvendig lov- og forskriftsmessig utstyr, anlegg o.l. for bruk ved sjø-lokalitetene og i driften for øvrig i sjø».

I tillegg til dette pålegges den aktive part også ansvaret for at anlegget blir drevet «i henhold til gjeldende godkjenninger, lovgivning og standarder» eller lignende. Selv om partene ikke har uttrykt et tilsvarende regulatorisk ansvar for den part som er tildelt driftsansvaret, er det nærliggende å innfortolke, eller utfylle, avtalen med en lignende klausul. Dette vil naturlig nok være i begge parter interesse.

Der det oppstår spørsmål om en *bestemt tjeneste* omfattes av det alminnelige driftsansvaret og avtalen ikke gir noe veiledning, *kan* det tenkes at avtalen må utfylles med de offentligrettslige driftskravene i akvakulturlovgivningen. Hvis ikke må vi se om det kan finnes veiledning i det alminnelige kravet til *fagmessig utførelse*, jf. eksempelvis prinsippet i håndverkertjenesteloven § 5 første ledd.²⁶³

Et spørsmål som reiser seg i denne forbindelse, er om de detaljerte kravene i akvakulturlovgivningen kan leses inn i avtalen ord for ord, slik at et avvik fra disse vil være et *mislighold*. Som påpekt tidligere må det

---

²⁶³ Snipsøy (2021).

oppstilles et *innvirkningskrav*; de offentligrettslige reglene må danne en plikt som er *relevant* for innholdet i de tjenestene som presteres.²⁶⁴ Som følge av dette innvirkningskravet er det først og fremst offentligrettslige regler av *driftsmessig karakter* som vil være kurant å påberope seg som et mislighold etter samarbeidsavtalene.

Et eksempel kan være akvakulturdriftsforskriften § 12, som fastsetter at tilsyn skal utføres minst én gang om dagen. Dersom den aktive part *ikke* fører daglig tilsyn, er spørsmålet om dette utgjør et *mislighold*. Hensett til at kravet gjelder *driften*, altså en tjeneste som den aktive parten har påtatt seg, er det nærliggende å anse daglig tilsyn som en *relevant* plikt. En slik løsning harmonerer best med det alminnelige utgangspunktet om at en medkontrahent normalt kan forvente at en ytelse skjer i samsvar med lovfestede regler.²⁶⁵

Dersom partene i en *samdrift* ilegges et overtredelsesgebyr i medhold av akvakulturloven for at slikt tilsyn ikke er utført, kan myndighetene holde alle partene i samdriften *solidarisk ansvarlig*. Hvis myndighetene retter sitt krav mot en part som ikke hadde driftsansvaret etter kontrakten, er det grunnlag for et regresskrav mellom partene etter alminnelige regler. Hvor stort dette regresskravet er, beror på om plikten til daglig tilsyn utgjør et *mislighold* eller ei.

I forlengelsen av dette kan det spørres om myndighetenes sanksjon, eller mulighet for sanksjon, uten videre gjør den offentligrettslige regelen til en *relevant* plikt. Antakeligvis må løsningen vurderes konkret for den enkelte offentligrettslige regel, likevel slik at myndighetenes sanksjonsmuligheter etter mitt syn vil utgjøre et argument i retning av at den offentligrettslige regelen er *relevant*.²⁶⁶

I et tilfelle der partene pålegges et økonomisk ansvar overfor myndighetene, er det enkelt å utmåle et økonomisk tap som kan kreves dekket under henvisning til alminnelige prinsipper om erstatning i kontrakt.

---

²⁶⁴ Se punkt 3.4.3.2.

²⁶⁵ Lilleholt (2017) s. 201.

²⁶⁶ I motsatt fall vil man i solidaransvarstilfellene kunne få tilfeller der en part blir pålagt et økonomisk ansvar for handlinger eller unnlater som vedkommende ikke har hatt noen innflytelse på.

Men også der et økonomisk tap ikke kan påvises, kan det være grunnlag for et prisavslagskrav.

Dersom den aktive parten har unnlatt daglig tilsyn, slik han er pålagt etter akvakulturdriftsforskriften § 12, og i den forbindelse har spart kostnader, kan et slikt prisavslagskrav utmåles til *besparelsen* den aktive part har fått ved å unnlate daglig tilsyn. Hvis prisavslaget må utmåles *skjønnsmessig*, er uansett ikke dette til hinder for bruken av prisavslag som misligholdsbeføyelse.²⁶⁷

I forbindelse med den nærmere beskrivelsen av innholdet i drifts- og røkteransvaret, presiseres det som regel også at produksjonsplanlegging, herunder tidspunkt for utsett og utslakting, skjer i *samråd* med den eller de passive partene. At partene i samråd blir enige om en hensiktsmessig produksjonsplanlegging, samsvarer godt med forutsetningen om at partene ønsker å utnytte sine tillatelser på en slik måte at driften blir mer lønnsom for *alle*.

Fiskens vekst avhenger blant annet av fôr kvalitet og bruk av avlusningsmidler, vaksiner mv. Normalt stilles det ikke nærmere krav til hva slags type fôr, avlusningsform, vaksiner mv. som skal benyttes i produksjonen. Dette må ses i sammenheng med at partene, både i samdrifts- og samlokaliseringstilfellene, stort sett benytter seg av de *samme* innsatsfaktorene. Parten med drifts- og røkteransvaret vil gi sin egen fisk den samme behandling som de andres.

Spørsmålet kommer på spissen der den aktive parten i en *samlokalisering* har benyttet en annen fôrtype på de andre partenes fisk enn sin egen. I et slikt tilfelle må avtalen, gitt at den er taus med hensyn til kvaliteten på fôrtype, utfylles med et krav om at de innsatsfaktorer som brukes er av «vanlig god kvalitet», slik håndverkertjenesteloven § 5 andre ledd bestemmer for bruk av «materialer».

Partene kan selvfølgelig avtale lavere kvalitet på fôr mv., så fremt dette ikke kommer i strid med de offentligrettslige kravene. Konsekvensen av dette blir at dersom den parten som har påtatt seg røkteransvaret ønsker å benytte en lavere kvalitet *enn vanlig* på innsatsfaktorene i produksjonen, må dette tydeliggjøres overfor motparten. Tilsvarende resonnement vil

---

²⁶⁷ Jf. f.eks. HR-2018-392-A og Simonsen (2019) s. 98–102.

gjøre seg gjeldende for medkontrahenten, dersom vedkommende ønsker en *særlig høy kvalitet*.

I noen avtaler er det presisert at det er en forskjell på driftsansvaret som knytter seg til røktertjenester og det overordnede administrative driftsansvaret. Det presiseres for eksempel i en samlokaliseringsavtale at:

«... røktertjenestene omfatter ikke det overordnede administrative driftsansvar. B som eier biomassen skal ha full og reell kontroll og instruksjonsmyndighet over egen biomasse og produksjonen. B skal f.eks. alltid bestemme sortering, slaktetidspunkt og andre vesentlige spørsmål knyttet til produksjon av egen biomasse, selv om fisken står på As lokalitet. Hvis A er usikker, skal B konsulteres.»

Formuleringene som er brukt her ligner på hva som er skrevet i forarbeidene om hva som utgjør et ulovlig utleieforhold.²⁶⁸ Rettslig sett vil den passive parten i slike tilfeller ha betydelig adgang til å bestemme over driften. Tilsvarende formuleringer benyttet i forarbeidene, gjenfinnes også i andre avtaler, der det eksempelvis presiseres at alle partene i samarbeidet har påtatt seg «kommersiell og driftsmessig risiko».

3.5.4 Leieytelsen: leie av lokalitetskapasitet og tilgang til oppdrettsanlegg

3.5.4.1 Utleiers forpliktelser

Leieytelsen kan i prinsippet anses todelt. *For det første* leier den ene parten seg plass på lokaliteten, idet parten som allerede er etablert må samtykke til samlokalisering. *For det andre* har den allerede etablerte parten et oppdrettsanlegg, herunder utstyr som nøter, bur, fôringsanlegg mv., som de andre partene får tilgang til. Avtalene mellom partene skiller normalt ikke mellom disse.

Plikten til å stille oppdrettsanlegget til rådighet for medkontrahentene er åpenbar, men like fullt viktig å definere. Dette skyldes blant annet at fraværet av en slik plikt ville forhindret at leieytelsen kunne blitt krevet etter reglene om naturaloppfyllelse, dersom innehaveren av

---

²⁶⁸ Se pkt. 2.3.5.

oppdrettsanlegget plutselig nektet å gi medkontrahentene tilgang. Det rettslige grunnlaget for denne plikten vil følge allerede av at avtaler har bindende virkning, og dersom plikten forsømmes, vil dette stride mot prinsippet om at avtaler skal holdes slik de er inngått.²⁶⁹ Et enkeltstående uttrykk for denne plikten finnes i husleieloven § 5-1 første ledd, der det heter at «[u]tleieren plikter i leietiden å stille husrommet til leierens disposisjon i samsvar med avtalen».

Leieforpliktelsen i samarbeidstilfellene er altså at partene til avtalt tid skal få tilgang til å bruke oppdrettsanlegget.²⁷⁰ Partene får plassere fisken sin i én eller flere merder på oppdrettsanlegget. Et sentralt spørsmål i denne forbindelse er *når* partene kan ta i bruk merdene, altså gjøre bruk av leieytelsen sin. Som nevnt ovenfor, er det normalt angitt at avtaleforholdene løper fra inngåelse, eventuelt fra tidspunktet partene får klarert lokaliteten for samlokalisering.

Dette løser imidlertid ikke spørsmålet om når lokaliteten og oppdrettsanlegget skal stilles til disposisjon for drift med alle partenes fisk. Dersom partene ikke har avtalt dette eksplisitt i avtalen, vil det være naturlig å se hen til eventuelle driftsplaner som er oversendt myndighetene.²⁷¹

For det tilfelle at det ikke kan utledes en enighet på dette grunnlaget, kan det alminnelige obligasjonsrettslige prinsippet om påkrav, som kommer til uttrykk i blant annet kjøpsloven § 9 første ledd og CISG artikkel 33 være til hjelp. I et slikt tilfelle må innehaver av oppdrettsanlegget stille dette disponibel for den andre parten *innen rimelig tid* etter påkrav.

Et gjennomgående trekk ved avtalene er at oppdrettsanleggets tilstand og kvalitet heller ikke er beskrevet i noen særlig grad. Dette kan skyldes at partene er kjent med hvilket drifts- og anleggsutstyr som er på lokaliteten. Eventuelt kan det tenkes at de offentligrettslige kravene, og de sanksjoner oppdretterne kan møtes med ved rømming, forurensning mv., gjør at anlegget og utstyret uten videre må holde et tilstrekkelig godt nivå. For det tilfelle at det ikke kan utledes noe konkret av avtalen, vil man måtte

---

²⁶⁹ Jf. f.eks. NL 5-1-2.

²⁷⁰ Slik Falkanger (1969) s. 157.

²⁷¹ Se nærmere i akvakulturdriftsforskriften kap. 4.

tilfalle tilbake på kravet til *alminnelig god vare*, og den begrunnede normalforventning en oppdretter kan ha til slike anlegg.²⁷²

I denne forbindelse kan det vises til husleieloven § 2-2, som stiller generelle krav til husrommets tilstand. Viktigst – og utgangspunktet – er at husrommet, ved overlevering, «skal ... være i samsvar med de krav som følger av leieavtalen», jf. bestemmelsens første ledd første punktum. Dernest, hvis ikke annet er avtalt, følger det av andre punktum at husrommet skal være «i vanlig god stand». Hva som ligger i dette begrepet må nødvendigvis vurderes konkret i det enkelte tilfelle, men det ligger en forutsetning om leieobjektet holder et tilsvarende nivå som lignende objekter.

I alle tilfeller må altså vurderingen av hva en part kan forvente ta utgangspunkt i avtalen. Partene kan ha avtalt at oppdrettsanlegget er «slik det står» eller lignende, eller at anlegget har avvik fra bransjestandarden. Dersom avtalen ikke er klar, må den tolkes, eventuelt utfylles, med en objektiv norm som tilsvarer en *oppdretters begrunnede normalforventning*.

I denne forbindelse kan det ses hen til både lovgivning, for eksempel husleieloven og praksis der, samt hva som er alminnelig utbredt praksis i bransjen. En overordnet retningslinje kan være, slik angitt av *Mortensen* for avtaler om landbruksforpaktningens vedkommende, at «eieren skal give leieren adgang til det lejede i en stand svarende til det, som leieren har krav på efter retsforholdets beskaffenhed – dvs. som fastslået i aftalen, lovgivning og sædvane».²⁷³

Plikten til å gi medkontrahentene tilgang til oppdrettsanlegget varer så lenge partene har avtalt; det er altså en løpende kontraktsforpliktelse. Som nevnt innledningsvis vil dette avhenge av når fisken slaktes ut eller selges, slik at maksimalt én part har fisk på lokaliteten. I hvilket omfang lokaliteten må stilles til rådighet for de øvrige partene i samarbeidsavtalen, beror på hvorvidt partene har avtalt samlokalisering eller samdrift, og de respektive eierandelene i dette henseende.

Hvorvidt den parten som opprinnelig var etablert på lokaliteten også har en plikt til å holde oppdrettsanlegget i forsvarlig stand, beror på en

---

²⁷² Slik Rt-1998-774 (videospiller) s. 781, riktignok for et kjøpstilfelle.

²⁷³ Mortensen (1999) s. 299.

tolkning av avtalen. I alminnelighet vil også den som leier en eiendom eller gjenstand, være forpliktet til å føre tilbørlig tilsyn og i noen grad vedlikeholde denne i avtaleperioden. Utgangspunktet må likevel være at leietaker har krav på at oppdrettsanlegget holdes i forsvarlig stand gjennom hele avtaleperioden, og at dette er en forpliktelse som først og fremst hviler på den parten som *eier* anlegget og utstyret.

Et enkeltstående utslag av vedlikeholdsplikten i leieforhold finnes i husleieloven § 5-3. I bestemmelsens første ledd heter det at dersom annet ikke er avtalt, «plikter utleieren i leietiden å holde utleid husrom og eiendommen for øvrig i den stand som leieren har krav på etter reglene i lovens kapittel 2». Med andre ord blant annet i henhold til kravene i avtalen, og for det tilfelle avtalen er taus, «i vanlig god stand», jf. § 2-2 første ledd. I § 5-3 andre ledd er det presisert at leietaker plikter å vedlikeholde enkelte ting, samt å skifte ut ting som tilhører eier, så fremt ikke annet er avtalt. Likevel skal «[u]tbedring av tilfeldig skade» ikke medregnes som vedlikehold etter andre ledd, slik at utleieren bærer risikoen for dette.

Hvis bruksverdien forringes, for eksempel som følge av et hendelig uhell, er eieren altså pliktig til å utbedre skaden. Dersom eieren ikke gjør dette, vil han ha misligholdt sin vedlikeholdsplikt etter avtalen. Eieren vil også ha misligholdt sin plikt til å gi medkontrahentene avtalemessig tilgang til lokaliteten. Hvilken av disse forpliktelsene som anses misligholdt i denne forbindelse, er av underordnet betydning.

Uavhengig av hvilken vei som velges med hensyn til utfylling, vil eieren – iallfall som et utgangspunkt – bære risikoen for hendelige skader på oppdrettsanlegget. For det tilfelle at eieren av oppdrettsanlegget ikke har påtatt seg den daglige driften av oppdrettsanlegget, herunder røkteransvaret, kan kanskje konklusjonen stille seg annerledes.

3.5.4.2 Leietakers forpliktelser

I forlengelsen av at utleieren har en plikt til stille lokaliteten og oppdrettsanlegget til leietakerens disposisjon, oppstår spørsmålet om leietakeren også har en plikt til å tiltre bruken av anlegget på det tidspunktet som er avtalt, eventuelt etter påkrav fra utleier. Hensett til at

det er knapphet på gode lokaliteter, er dette først og fremst en øvelse på det teoretiske plan. Likevel kan det tenkes at det kan forekomme tilfeller der en medkontrahent ikke ønsker å få eierskap til fisken som er, eller skal settes ut, i merdene, eksempelvis på grunn av at de har beregnet feil med hensyn til sine egne biomassetak på selskapsnivå.

En slik situasjon kan være problematisk for utleier. *For det første* kan det som nevnt være et økonomisk incentiv for utleier å åpne for samdrift og samlokalisering. Vedkommende har typisk allerede et mannskap på oppdrettsanlegget, infrastrukturen på plass og betaler dessuten for utstyr mv. som står der. *For det andre* kan det tenkes at den aktive parten allerede har biomasse stående på lokaliteten, og har kalkulert med at han skal kunne fri seg fra en viss mengde av fisken sin. Eksempelvis kan han ligge tett oppunder sitt eget samlede biomassetak, og være avhengig av at en annen oppdretter kjøper og overtar noe av hans biomasse, for ikke å bli sanksjonert av myndighetene eller måtte slakte ut fisken på et ugunstig tidspunkt.

I tillegg til dette er det et selvstendig poeng at lokalitetstillatelser kan trekkes tilbake ved passivitet. Det gjelder som nevnt et aktivitetskrav; tillatelsen må benyttes tilsvarende én tredel av tillatt biomasse. Dersom utleieren hadde tatt høyde for at andre oppdrettere skulle tilfredsstille aktivitetskravene på lokaliteten, vil tillatelsen kunne trekkes tilbake for det tilfelle at han selv ikke har tilstrekkelig kapasitet på selskapsnivå til å allokere tilstrekkelig biomasse til lokaliteten. I ytterste konsekvens så åpner det også for misbruk, ved at en part privatrettslig kan blokkere for produksjon, slik at en konsesjon blir trukket tilbake som følge av passivitet. Dette kan det klart nok ikke være adgang til.

Dersom utleieren må spre sin produksjon på flere lokaliteter, der produksjonen jevnt over er lavere enn hva som ellers hadde vært tilfelle, er det rimelig å anta at vedkommende pådras økte gjennomsnittlige produksjonskostnader. Hvorvidt dette kan kreves erstattet av leietaker, beror antakeligvis på hvorvidt leietakeren har en plikt til å ta oppdrettsanlegget i bruk, altså en plikt til å ha eierskap til en nærmere bestemt mengde biomasse der.

Her må også avtalen partene imellom danne utgangspunkt for vurderingen. Dersom denne er taus om spørsmålet, må man ta utgangspunkt i bakgrunnsretten og kontraktspraksis. Utgangspunktet i alminnelige leieforhold er at det *ikke* eksisterer en plikt til å ta leieobjektet i bruk.²⁷⁴ I husleielovens forarbeider er dette alminnelige utgangspunktet omtalt slik:²⁷⁵

«Utvalget legger til grunn at det som hovedregel bør være opp til leieren selv om denne velger å la husrommet stå unyttet. Riktignok kan det innvendes at det er sløsing med ressurser om husrom står unyttet, men dette er i seg selv ikke tilstrekkelig til å pålegge leieren en regulær bruksplikt.»

Mer interessant i denne sammenheng er særreguleringen i husleieloven § 5-1 fjerde ledd, som fastsetter at «[l]eier av lokale for butikk eller serveringssted plikter å holde virksomheten åpen og i vanlig daglig drift». En leietaker vil altså i visse tilfeller være pliktig til å *bruke* leieobjektet.

På samme måte som hovedregelen om at leietaker står fritt til å benytte leieobjektet er et fragmentarisk utslag av et alminnelig prinsipp, kan det spørres om det også i andre særlige tilfeller, slik som i § 5-1 fjerde ledd, kan tenkes tilfeller der det må gjøres unntak fra hovedregelen. Det må derfor spørres om det kan gjøres et unntak fra hovedregelen i lys av samarbeidsforholdets særegenheter.

Som nevnt ovenfor, er det særlige hensyn som tilsier at leietaker tar oppdrettsanlegget i bruk, og allokere en nærmere bestemt mengde fisk der. Dette skyldes først og fremst at den allerede etablerte part formodentlig har en viss forventning om produksjon. En slik utfylling av avtalen i lys av partenes forutsetninger – eller formål – er det klart nok adgang til, men beror på en nærmere vurdering av det konkrete avtaleforholdet.²⁷⁶

I tillegg til dette, og i lys av aktivitetskravet som gjelder for lokalitets-tillatelser, er det antakelig rimelig å forvente at leietaker benytter sine merder i en samlokalisering eller sin eierandel i en samdrift iallfall svarende

---

²⁷⁴ Falkanger (1969) s. 228–229.

²⁷⁵ NOU 1993: 4 s. 59.

²⁷⁶ Se Rt-1981-611 på s. 613–614 og HR-2018-1721-A (Hustadkalk) avs. 30–32.

til én tredjedel av sin andel av det totale biomassetaket på lokaliteten, så fremt ikke annet er avtalt. Forutsetningen om en kommersielt fornuftig forståelse av avtalen, vil iallfall være at partene – i et normalt tilfelle – allokterer så mye biomasse på lokaliteten at innehaveren ikke står i fare for inndragelse på grunnlag av passivitet. En inndragelse vil føre til at grunnlaget for samarbeidet – lokalitetstillatelsen – bortfaller.

Konsekvensen av at medkontrahentene har en plikt til å eie biomasse på oppdrettsanlegget, er at en unnlattelse vil være et *mislighold*. Vedvarende ikke-bruk vil derfor være et mislighold av samarbeidsavtalen, som etter omstendighetene kan danne grunnlag for et erstatningskrav. For det tilfelle at avtalen *ikke* kan utfylles med en plikt til å ta oppdrettsanlegget i bruk, vil en unnlattelse være et tilfelle av *kreditormora*.²⁷⁷

Leieelementet i avtalen vil også etablere en plikt for leietakeren til å ta tilbørlig hensyn til utleieres interesser, som antakeligvis strekker seg lenger enn den alminnelige lojalitetsplikten i kontraktsforhold. Gitt at leietakeren selv skal forestå driften eller har befatning med anlegget eller utstyret som er på lokaliteten, må vedkommende utvise tilbørlig omsorg. Den alminnelige omsorgsplikten kan grovt sett inndeles i to.

For det første har leietakeren en alminnelig aktsomhetsplikt overfor eieren. Et enkeltstående utslag av denne plikten finnes i husleieloven § 5-1 andre ledd, der det heter at «[l]eieren plikter å behandle husrommet med tilbørlig aktsomhet».

For det andre har leietakeren en plikt til lojalt å ivareta eierens interesser. Et tilsvarende prinsipp finnes i husleieloven § 5-5 første ledd, som bestemmer at leietaker, dersom vedkommende oppdager en skade som må utbedres uten opphold, må gi beskjed til eier «straks». Andre skader enn dette skal utleier underrettes om «innen rimelig tid», jf. andre punktum. Oppdretterne må derfor si fra om for eksempel fisk som har rømt, forurensning og eventuelle andre skader. Særlig forhold som kan sanksjoneres fra myndighetshold, er det viktig å gi beskjed om.

I denne forbindelse plikter dessuten leieren «å gjøre det som med rimelighet kan kreves for å avverge økonomisk tap for utleieren som

---

²⁷⁷ Krüger (1989) s. 195 og Haaskjold (2017) s. 203. Se også Lilleholt (2017) s. 202 og 260–261, som *med grunn* er kritisk til begrepsbruken.

følge av skade», og for det tilfelle at leier ikke er ansvarlig for skaden, kan vedkommende få dekket sine rimelige utgifter av utleier, jf. husleieloven § 5-5 andre ledd.²⁷⁸

3.5.5 Kjøpselementet: kjøp og salg av fisk mellom partene

Reglene om samdrift og samlokalisering gir oppdretterne mulighet til å kjøpe og selge fisk mellom seg. Oppdretterne kan slik sett justere, og optimalisere utnyttelsen av, sine respektive biomassetak. Normalt gjør partene dette gjennom separate kjøpekontrakter, som inntas som vedlegg til samarbeidsavtalene. I disse avtalene angis det alt overveiende at «kjøpsloven utfyller bestemmelsene i denne avtale» eller lignende, slik at kjøpslovens regler vil utfylle avtalene så langt de måtte være tause.

I flere samarbeidsavtaler er det angitt at kjøp og salg av biomasse mellom partene skal skje «til markedsmessig pris på det tidspunkt salget finner sted». Slike bestemmelser gir partene verken *rett* eller *plikt* til å inngå kjøpekontrakter, og bør helst ses som elementer i en rammeavtale, der enkelte parametere er forhåndsbestemt. Dersom biomasse skal selges mellom partene, skal dette altså skje til «markedsmessig» pris.²⁷⁹

I vurderingen av hva som er *markedsmessig*, vil man finne veiledning i prinsippet om «gjengs pris» i kjøpsloven § 45. Dersom fisken ikke er slakteklar, slik at man kan benytte råvarepriser eller lignende, kan det imidlertid by på problemer å verdsette fisken. Dette skyldes *dels* at det er vanskelig å vite hvor raskt fisken vil vokse seg slakteklar, og *dels* at det er usikkert hvordan man skal verdsette den risikoen den gjenstående tiden representerer, for eksempel dersom det skjer et luseutbrudd eller fisken rømmer. Antakeligvis må dette bero på en nærmere vurdering under hensyn til vekstforhold, antatt risiko for ekstern påvirkning mv., slik også kjøpsloven § 45 siste punktum gir anvisning på. I praksis vil imidlertid neppe spørsmålet komme på spissen, ettersom det inngås

---

²⁷⁸ Se nærmere NOU 1993: 4 s. 58.

²⁷⁹ Smh. kravene i akvakulturloven § 19.

særskilte kjøpekontrakter som fastsetter en bestemt pris, som svarer til en bestemt mengde fisk, oppgitt i tonn.²⁸⁰

Når det gjelder *varens egenskaper* vil partene formodentlig, ettersom de allerede samarbeider, være kjent med fiskens kvalitet. Eventuelt er denne nærmere beskrevet i partenes avtale. For det tilfelle at det *ikke* foreligger noen konkrete holdepunkter i partenes avtale om kvaliteten, må en falle tilbake på en abstrakt vurdering av hva partene med rimelighet kunne forvente ut fra avtaleforholdet. Her vil en kunne ta utgangspunkt i kjøpsloven § 17 andre ledd, og dersom det er tatt forbehold om at fisken er solgt «som den er» eller lignende, kjøpsloven § 19.²⁸¹

Tidspunktet for oppgjør er også normalt avtalt mellom partene. Dersom partene tar sikte på få transaksjoner seg imellom, er det normalt at kjøper umiddelbart faktureres av selger. I tilfeller der kjøp og salg skjer med større hyppighet, er det vanlig at transaksjonene motregnes løpende eller gjøres opp etterskuddsvis. Dersom partene ikke har avtalt noe om oppgjør, må man falle tilbake på det alminnelige prinsippet om påkrav, som blant annet kommer til uttrykk i kjøpsloven § 49 første ledd og gjeldsbrevlova § 5 første ledd andre punktum.

Som en følge av utleieforbudet er det *ikke* adgang til å forhåndsavtale verken tidspunkt eller pris på kjøp og salg av fisk mellom partene. Transaksjonene må dessuten ha en realitet, ved at eiendomsretten – og dermed også *risikoen* for fiskens hendelige undergang – går over på kjøper ved salget. Kjøpekontaktene inneholder derfor normalt en nærmere beskrivelse av overtakelsen av fisken:

«Overtakelse skjer den [dato] («Overtakelsestidspunktet») ved at merd [1], [2] og [3] merkes med Kjøpers navn og Kjøper får fysisk kontroll over Biomassen. Kjøper har etter Overtakelsestidspunktet ansvaret for og instruksjonsmyndigheten over Biomassen, og videre oppdrett av Biomassen skjer for Kjøpers regning og risiko.

---

²⁸⁰ Kjøpekontraktene vil i et slikt tilfelle i første omgang måtte forstås løst fra samdrifts- eller samlokaliseringssavtalen, likevel slik at denne kan yte tolknings- og utfyllingsbidrag.

²⁸¹ I *samdriftstilfellene* blir dette praktisk umulig, idet man her har kjøpt en større eierandel i den totale mengden. I motsetning til *samlokaliseringstilfellene*, der fisken kan identifiseres.

Biomassen skal rapporteres på Kjøpers konsesjoner til Fiskeridirektoratet.»

For det tilfelle at en avtale *ikke* inneholder en tilsvarende regulering, kan det spørres om en lignende forpliktelse kan innfortolkes. Som en naturlig konsekvens av at kjøp og salg av fisk mellom partene har offentligrettslige konsekvenser, er det nærliggende å innfortolke eller utfylle kjøpsavtalene med en forpliktelse om korrekt rapportering overfor myndighetene, samt at merdene merkes i henhold til gjeldende regelverk. Dersom partene ikke rapporterer eller merker merdene slik avtalen forutsetter, vil risikoen likevel gå over på kjøper i tråd med det tidspunktet som er bestemt i avtalen.

3.5.6 Vederlaget

3.5.6.1 Kostnads- og inntektsfordelingen

Samarbeidsavtalene er i hovedsak en beskrivelse av det arbeidet som skal utføres, og *kostnad- og inntektsfordelingen* mellom partene er i mindre grad regulert. Utgangspunktet er i og for seg selvsagt: Partene skal fordele kostnadene og inntektene slik bestemt i avtalen. Selv om avtalen ikke uttrykkelig regulerer alle vederlagsspørsmål, kan det likevel tenkes at den setter noen rammer for hvilket vederlag som kan kreves.²⁸²

I det følgende vil jeg derfor gi en oversikt over økonomien, herunder kostands- og inntektsfordelingen, i avtaleforholdene, og hvordan uklare vederlagsbestemmelser kan suppleres. Deretter vil jeg gi en oversikt over de *prismodellene* partene benytter seg av, og avslutningsvis vil jeg ta stilling til om det avtalte vederlaget kan *justeres*.

Inntektene består av salg av fisk til tredjemann. Dette gjøres normalt på én av tre måter: gjennom salg på spotpriser, fastpriskontrakter eller kontrakter inngått på Fishpool. Partene selger enten fisken samlet eller hver for seg.

---

²⁸² For en grundig gjennomgang av vederlagsforhold i kontrakt anbefales Giertsen (2019) del VII.

Har partene ikke skrevet noe uttrykkelig om inntektsfordeling, vil *eierforholdene* være styrende. Partene må som et utgangspunkt ha retten til å selge sin egen fisk. Dette følger allerede av at en eier har den juridiske rådigheten over sitt løse.²⁸³ En oppdretter kan derfor utøve visse positive eierbeføyelser, deriblant selge fisken. I *samlokaliseringstilfellene* vil derfor partene ha krav på inntektene som måtte skrive seg fra fisken i *sine merder*. Der partene driver i *samdrift*, har hver av partene krav på inntektene svarende til sin *ideelle eierandel*.

I *sameieforhold* kommer dette alminnelige utgangspunktet til uttrykk i sameigelova § 9 andre ledd, som slår fast at «sams» – felles – inntekt skal deles etter partsforholdet. I dette ligger en forutsetning om at partene kan ha en organisering av sameieforholdet som gjør at inntekten *ikke* skal anses som felles.²⁸⁴ Innebærer *samdriften* at partene driver som et *selskap*, følger det av den deklatoriske hovedregelen i selskapsloven § 2-25 første ledd at underskudd og overskudd «skal deles likt mellom delteltakerne».

Som nevnt tidligere, er leie *bruk mot vederlag*.²⁸⁵ At det skal betales for leie av utstyr og tilgang til lokaliteten, er dermed en grunnleggende forutsetning for avtaleforholdet. Tilsvarende må gjelde for tjenesteytelsene som presteres, altså den daglige driften og røktertjenestene. Selv om partene *ikke* har avtalt et vederlag, er det likevel en klar formodning om at det *skal* betales vederlag. Dette harmonerer for så vidt også best med prinsippet om *gjensidighet* i avtaleforhold.

En vanlig klausul, både i samdrifts- og samlokaliseringstilfellene, er:

«Kostnader som gjelder flere parter fordeles forholdsmessig ut fra den biomasse hver enkelt Part eier.»

Det er bare kostnader som gjelder *flere* parter som skal deles forholdsmessig. Andre kostnader, som kan tilskrives én enkelt part, må bæres av vedkommende. *Hvilke* kostnader som er relevante å fordele, må nødvendigvis bero på en tolkning av partenes forpliktelser etter avtalen.

---

²⁸³ Falkanger og Falkanger (2016) s. 32.

²⁸⁴ Stavang (2009).

²⁸⁵ Lilleholt (1986) s. 65.

Formuleringen er bygget over samme lest som det alminnelige utgangspunktet for inntekter og utgifter i sameigeloVA § 9. Bestemmelsens første ledd skiller mellom tre ulike typer utgifter. Driftsuvhengige kostnader deles etter partsforholdet, jf. første punktum. Mens «andre vanlege utgifter og ytingar» skal deles etter partsforholdet, dersom partene har «like stort gagn av dei», og hvis ikke, skal utgiftene deles «etter nytta», jf. andre og tredje punktum.

Bestemmelsen er begrenset til utgifter «på tingen», altså sameieobjektet, jf. lovens § 1. Når partene har avtalt at det bare er sameie i *biomassen*, og ikke utstyr eller installasjoner, er det kun utgifter knyttet til biomassen som kan kreves dekket etter sameigelovas regler. Etter dette må for eksempel et innkjøp av fôr, som klart nok er en utgift på *sameietingen* – biomassen – kunne deles etter partsforholdet som en vanlig utgift, jf. § 9 første ledd andre punktum. Utstyr som blir ødelagt mv., vil som nevnt ovenfor under drøftelsen av leieytelsen, som utgangspunkt måtte dekkes av *eieren selv*. Sann sett oppstår det heller ingen kollisjon mellom reglene her.

Hensett til at kostnadene i den siterte avtaleklausulen er begrenset etter *avtalen*, og ikke til *sameieobjektet*, slik sameigeloVA § 9 bestemmer, er det antakeligvis flere typer kostnader som kan kreves dekket under henvisning til *kontrakten*.

For øvrig må avtalene, så langt de er tause om fastsetting av vederlaget, utfylles i lys av alminnelige kontraktsrettslige regler. Den klare hovedregelen for fastsettelse av vederlag i norsk rett, er *markedsmessig pris*.²⁸⁶ Prinsippet låser, i tråd med kontraktslovene og Høyesteretts praksis, prifastsettelsen til *avtaletidspunktet*.²⁸⁷

Hva som er *markedsmessig*, må nødvendigvis fastlegges konkret. I praksis er man henvist til å undersøke tilsvarende kontrakter i oppdrettsnæringen. Her vil det antakeligvis være stor variasjon, både med hensyn til partenes behov for økt kapasitet, forhandlingsstyrke, de nærværende biosikkerhetsforhold, formålet bak samarbeidet, lakse-

---

²⁸⁶ Se kjl. § 45, hvttj. § 32, husll. § 3-1 og fkjl. § 37, jf. også Ot.prp. nr. 80 (1986–1987) s. 98 og Giertsen (2019) s. 275–277.

²⁸⁷ Rt-1997-160 s. 166.

prisene, prisene på innsatsfaktorene og utstyr, partenes respektive biomassetak på selskapsnivå mv.

Giertsen tar til orde for at det må innfortolkes et krav til rasjonell drift, i den forstand at kriteriet *markedsmessig* henspiller på «den gode skikk blant næringsdrivende». ²⁸⁸ Kriteriet henviser derfor ikke til den gjennomsnittlige markedsprisen i bransjen som sådan, men prisnivået hos aktører som holder seg innenfor det nødvendige og rimelige. ²⁸⁹ Etter mitt syn skaper denne innblandingen av rimelighet i det markedsmessige kriteriet mindre forutberegnelighet i vederlagsspørsmålet. ²⁹⁰ I kjøpsloven § 45 er også prisfastsettelse ut fra «det som er rimelig» en *subsidiær løsning*.

Hva som er *rimelig* beror på en *sammensatt* og *skjønnsmessig* vurdering. ²⁹¹ At det kan være vanskelig å fastlegge en markedsmessig pris, gjør det ikke noe enklere å fastlegge en *rimelig* pris. Dette skyldes blant annet at bransjen – markedet – vil tjene som en objektiv målestokk i rimelighetsvurderingen. Om fastleggelsen av en rimelig pris heter det i bustadoppføringslovas forarbeider at man må:

«... nyttiggjøre seg den veiledning som markedet kan gi, for eksempel vanlige prisberegningsmåter. [...] Man må forsøke å finne holdepunkter for hva som vil være rimelig pris, ved å sammenligne med lignende arbeid både av art og omfang.» ²⁹²

Når det rimelige vederlag skal fastsettes, må det altså ses hen til vanlige beregningsmåter i bransjen. Gjennomgangen nedenfor kan derfor tenkes å gi bidrag til den konkrete utfyllingen.

---

²⁸⁸ *Giertsen* (2019) s. 276–277.

²⁸⁹ *Giertsen* (2019) s. 277–278.

²⁹⁰ Se NOU 1979: 42 s. 97, som påpeker at det ikke er noen «prinsipiell forskjell». At det ikke er en prinsipiell forskjell mellom dem, innebærer ikke at reglene burde sammenblandes. Høyesterett synes å innta en todelt tilnærming, jf. Rt-1997-160 på s. 166 (dissens, 3-2, gjaldt den konkrete tolkning av avtalen).

²⁹¹ Rt-1997-160 s. 166.

²⁹² NOU 1979: 42 s. 97.

3.5.6.2 Prismodellene i den foreliggende kontraktspraksis

Den foreliggende kontraktspraksis viser at reguleringen av *vederlagsspørsmålet*, og særlig partenes valg av *prismodell*, spriker. Med prismodell menes her valget om *hvordan* vederlaget skal beregnes.

Valget vil være bestemmende for hvem som må være risikoen for forhold som måtte endre seg etter avtaleinngåelsen. Er det avtalt en fast månedlig pris for røkteroppdraget, som inkluderer fôr, vaksiner, avlusning mv., vil dette som et klart utgangspunkt stenge for at røkteren kan kreve tilleggsvederlag for det tilfelle at for eksempel fôrprisene skulle stige. Vederlagsklausuler er dermed ofte styrende for *risikofordelingen* i kontraktene.

Noen avtaler bestemmer at vederlaget fastsettes månedlig i henhold til den mengde fisk partene har stående på lokaliteten. Den som forestår røktertjenestene tar dermed betalt svarende til en sats per måned per kilo fisk de andre partene har på lokaliteten. Ordninger med større innslag av fastpris forekommer også, ved at tilgang til et nærmere bestemt antall merder har en fast kostnad per måned.²⁹³

I andre tilfeller er sentrale kommersielle parametere, som for eksempel pris, forhåndsfiksert. Slike klausuler har elementer av det man normalt vil kalle for *rammeavtaler*:

«All fisken i samdrifta slaktes og selges av A. A vil også stå ansvarlige for brønnbåtfrakt. Kostnadene ved slakting er kr. 2,80 pr kg sløyd vekt, og brønnbåt kr. 0,80 pr. kg. Ved sanitær slakting eller høye lusetall som krever slakting over kai vil brønnbåt bli belastet til kostpris (intern timespris) samt et tillegg på slaktekost på kr 1,00 ved sanitærslakting.»

Det som de øvrige partene i denne samdriften vil sitte igjen med, er da oppnådd salgspris, fratrukket de oppgitte kostpriser. Klausulen gir parten en eksklusiv rammeavtale for salg, slakting og transport med brønnbåt.

Andre avtaler fastsetter prinsippet om *regningsarbeid*.²⁹⁴ Vederlaget fastsettes da ut fra kostnadene røkteren har, med et påslag. Det ligger i

---

²⁹³ Se nærmere Giertsen (2019) s. 261–266 om fast- og enhetsprising.

²⁹⁴ Giertsen (2019) s. 267.

oppdrettsnæringens natur, slik også i en del entrepriseforhold, at ytelsen som skal prestes – i dette tilfellet både tilgangen til oppdrettsanlegget og røktertjenestene – er utsatt for en rekke eksterne forhold. Både eksterne faktiske forhold, så som uvær, algeutbrudd, lakselus mv., og regulatoriske forhold kan få betydning for om og hvordan oppdrettsvirksomheten kan foregå.

I lys av dette kan regningsarbeid, der utgangspunktet er de faktiske påløpte kostnadene, være en hensiktsmessig løsning, iallfall for den parten som skal holde lokaliteten i drift og røkte fisken. Reguleringen vil imidlertid være en like trygg og forutsigbar ordning for den ene parten, som den er utrygg og vilkårlig for den andre parten. Hensett til at alle partene normalt har egen fisk på lokaliteten, vil også alle partene ha interesse av lavest mulig kostnader. Sann sett fremstår regningsarbeid mindre risikabelt enn i alminnelige entrepriseforhold.

3.5.6.3 Vederlagsjustering. Særlig om nye offentligrettslige krav etter kontraktsinngåelse

Endring i partenes kontraktsforpliktelser, herunder vederlagsregulering, krever en særlig revisjonshjemmel.²⁹⁵ Enkelte avtaler har inntatt eksplisitte *reforhandlingsklausuler*, som knytter seg til *endringer i offentligrettslige forhold*. Et eksempel på en slik klausul er:

«I den grad det kommer vesentlige innsigelser fra offentlig myndighet som innebærer at Samlokaliseringen ikke kan gjennomføres som forutsatt i denne avtalen skal avtalene reforhandle avtalen innenfor de prinsipper avtalen hviler på og innenfor de offentligrettslige krav.»

Såfremt det kommer en «vesentlig» innsigelse, som gjør at samarbeidet ikke kan gjennomføres slik forutsatt i avtalen, skal avtalen *reforhandles*. Hva som er en *vesentlig innsigelse* fra offentlig myndighet, er ikke nærmere definert i avtalen, men det må antakeligvis kreves at forutsetningene for avtalen forrykkes i en betydelig – «vesentlig» – grad.

---

²⁹⁵ Skoghøy (2018) s. 97.

Andre kontrakter inneholder tilsvarende formuleringer, riktignok uten et kvalifiserende element:

«A er imidlertid ikke ansvarlig for eventuelle lokalitetsspesifikke eller regionsmessige vedtak *fremover i tid* fra myndighetenes side, herunder som en følge av miljø eller fiskehelsemessige forhold på lokaliteten eller i området. Dersom Lokaliteten for eksempel får en midlertidig reduksjon av MTB som en følge av lusenivå eller andre fiskehelsemessige/miljømessige forhold ..., skal A ikke være erstatningsansvarlig overfor B. Det samme gjelder mulighetene for å få vekst på konsesjoner som er klarert på Lokaliteten.»²⁹⁶

I dette tilfellet har partene fiksert tiden for kravene til *avtaletidspunktet*. Der det ikke foreligger en fastsettelse av tidspunkt, vil en måtte falle tilbake på alminnelige tolkningsregler for å avklare hvorvidt en part har påtatt seg risikoen for nye myndighetskrav også *fremover i tid*.

En annen klausul retter seg kun mot *tillatelsene*:

«Dersom en av Partene mister en eller flere offentlige tillatelser (konsesjon, lokalitetstillatelse eller annet) som er en forutsetning for samdriften, skal Partene reforhandle denne Avtalen.»

Rettslig sett ligner dette på en avtalerettslig regulering av *forutsetningslæren*. Her er imidlertid regelen mer skarpskodd, idet det rettsvirkningen – reforhandling – etter avtalen krever at én av partenes tillatelser, som ligger til grunn for samarbeidet, har falt bort. Her vil det ikke være tilstrekkelig at man ser en nedjustering i kapasiteten på lokalitets- eller selskapsnivå.

Et generelt poeng i tilfeller der partene har regulert virkningen av forutsetningssvikt i avtale, er at det *ikke* er plass til ulovfestede revisjonsregler. Hvis partene eksplisitt har tatt stilling til virkningen av forutsetningssvikt, vil ethvert krav om omfordeling måtte avskjæres.²⁹⁷ I slike tilfeller er poenget at den særskilte reguleringen i avtalen avskjærer det

---

²⁹⁶ Uthevet i avtalen.

²⁹⁷ Slik i Rt-2010-1345 (Oslo Vei) avs. 65. Tørum (2019b) s. 126 kritisk til Høyesteretts norm.

tolkningsalternativ at avtalene kan utfylles med en regel om at risikoen skal fordeles. Konsekvensen av dette er kort og godt at avtalen *ikke* kan revideres på dette punktet.

Et særlig spørsmål oppstår der det innføres nye myndighetskrav, som får konsekvenser for omfanget av partenes forpliktelser etter avtalen. I et slikt tilfelle vil en felles forutsetning for avtalen falle bort, og dette kan etter omstendighetene få betydelige konsekvenser for den av partene som skal prestere tjeneste- og leieytelsen. Et eksempel på dette kan være et nye krav til slakting av fisk av hensyn til dyrevelferd, som øker kostnadene på de røktertjenestene som ytes.

I lys av den svært høye terskelen som gjelder ved revisjon av kommersielle avtaler mellom jevnbyrdige parter, er en moderat økning i produksjonskostnadene som følge av nye myndighetskrav neppe tilstrekkelig for revisjon. Så fremt ikke de nye myndighetskravene i vesentlig grad rokker ved forutsetningene for avtaleforholdene, slik at forutsetningslæren eller avtaleloven § 36 kan anvendes, vil en måtte lene seg på andre rettslige mekanismer for en eventuell omfordeling av kostnadene.

Gitt at avtalen ikke eksplisitt avskjærer adgangen til å justere vederlaget, oppstår spørsmålet om vederlaget kan justeres gjennom en tolkning eller utfylling av avtalen.²⁹⁸ Spørsmålet er om de særlige hensyn som ligger til grunn for samdrifts- og samlokaliseringsavtalene kan lede til en annen fordeling av risikoen for en endret utvikling, enn hva som generelt gjelder i kommersielle avtaleforhold.

I tråd med Høyesteretts praksis står langvarige kontraktsforhold som forutsetter et samarbeid basert på en nærmere bestemt utgiftsfordeling i en særstilling. Høyesterett har, både før og etter vedtakelsen av avtaleloven § 36, foretatt vederlagsjustering i langvarige, kommersielle avtaleforhold, der uventede begivenheter gjorde at vederlaget kom i et *klart misforhold* til ytelsen som ble prestert.²⁹⁹

---

²⁹⁸ Mestad (1991) s. 350 drøfter problemstillingen i en *force majeure*-kontekst, og påpeker at offentlige vedtak vil stå i en særstilling, idet «avgjerder er det råd å påverke på ein helt annan måte enn ved dei andre force majeure-tilfella». Mestads gjennomgang av rettspraksis på s. 350–357 kan tenkes å gi god veiledning også her.

²⁹⁹ Før vedtakelsen av avtl. § 36, jf. Rt-1935-122 (Falconbridge) og Rt-1951-371 (Vedbolag), og etter, jf. Rt-1991-220 (Solliia Borettslag).

Selv om utgangspunktet er at det er lite rom for vederlagsjustering av kommersielle avtaler, særlig der man etter en tolkning av avtalen er kommet til at vederlagsrisikoen i utgangspunktet er plassert hos den ene parten, er det ifølge Tørum grunn til å ta hensyn til det faktum at «long-term contracts are inevitably more vulnerable to unforeseen events».³⁰⁰

Høyesteretts argumentasjon i Rt. 1991 s. 220, som riktignok gjaldt en avtale mellom to borettslag, synes nettopp å åpne for at det i langvarige samarbeidsforhold kan være grunnlag for å justere vederlaget. I denne forbindelse fremholdt Høyesterett:

«Slik rettsforholdet mellom partene er fastlagt i kontrakten, må det etter min oppfatning være et overordnet hensyn å unngå at det oppstår skjevheter av betydning.»³⁰¹

Og videre at:

«Dette er helt i tråd med det overordnede hensyn kontrakten anviser, at ingen skulle tjene eller tape penger ved fordelingen.»³⁰²

Tilsvarende som i Rt. 1991 s. 220 bygger normalt samdrifts- og samlokaliseringsavtalene også på en balansert og kommersielt fornuftig inntekts- og utgiftsfordeling. I lys av dette kan det tenkes at veien til en konkret rimelighetstolkning, der avtaleklausulene fylles med et innhold som nærmer seg revisjon, ikke er så fjern. Høyesteretts praksis viser at det eksisterer et ikke ubetydelig spillerom gjennom tolkning.

Et enkeltstående fragment som kan trekke i samme retning er Høyesteretts argumentasjon i HR-2020-2478-A, som gjaldt tolkningen av en avtale om godtgjørelse av vervet som verge. Avtalen, tross sitt omfattende offentligrettslige islett, måtte «i utgangspunktet tolkes og utfylles på samme måte som andre avtaler».³⁰³ Vederlagsordningen i avtalen var klart nok bindende, men det hadde ifølge Høyesterett:

---

³⁰⁰ Tørum (2019b) s. 120.

³⁰¹ Rt-1991-220 s. 225.

³⁰² Rt-1991-220 s. 225.

³⁰³ HR-2020-2478-A avs. 41.

«... formodningen for seg at begge parter i et tidsubegrenset avtaleforhold av denne art med rimelig varsel må kunne kreve endringer i vederlagsordningen. Dette må være særlig klart når det som her dreier seg om en avtale hvor offentligrettslige regler, som kan bli endret fra tid til annen, setter skranke for hva avtalen kan gå ut på.»³⁰⁴

Etter mitt syn fremhever sitatet viktigheten av en mulighet for vederlagsjustering i langvarige avtaler med betydelige innslag av offentligrettslig preseptorisk lovgivning.

Problemstillingen med nye myndighetskrav er ikke en ukjent størrelse i entrepriseretten.³⁰⁵ Som påpekt av *Kaasen*, kan det i denne forbindelse tenkes mulige bidrag fra NTK15 artikkel 5.1, som lyder som følger:³⁰⁶

«Vedtas lover og forskrifter ... eller gis det krav og pålegg ... etter Kontraktens undertegning, og dette nødvendiggjør Endring av Arbeidet eller dets utførelse som påvirker Leverandørens kostnader eller fremdrift, kan hver av partene kreve endring av Kontraktsprisen eller Fremdriftsplanen som reflekterer virkningen av slike vedtak, krav eller pålegg.»

Regelen opprettholder gjensidigheten og balansen i avtaleforholdet, ved at hver av partene kan kreve endringer i både kontraktsprisen og fremdriftsplanen ved nye offentligrettslige krav. I samdrifts- og samlokaliseringssavtalene, der et hovedformål er å minimere den regulatoriske risikoen som følger av det offentligrettslige regelverket, vil det samsvare bedre om også risikoen for *endringer* i dette regelverket ble delt mellom partene.

Mitt syn er at derfor at det burde være rom for å justere vederlaget i løpende og langvarige kontraktsforhold i slike tilfeller, i særdeleshet når samarbeidstanken er så fremtredende som i samdrifts- og samlokaliseringstilfellene.³⁰⁷ Den omfattende verktøykassen myndighetene er utstyrt

---

³⁰⁴ HR-2020-2478-A avs. 41.

³⁰⁵ Kaasen (2018) s. 354–363. Se også RG 1992 s. 728.

³⁰⁶ Kaasen (2018) s. 356.

³⁰⁷ Tilsvarende for tilvirkningskontrakter Kaasen (2018) s. 357–358.

med til å fatte vedtak og endre forskrifter, og den hyppige bruken av denne, tilsier dessuten at det er et reelt behov for en slik justeringsadgang.

I praksis burde oppdretterne, inntil videre autoritativt avklaring foreligger, rådes til å innta en særskilt regulering av dette, for eksempel etter mønster av NTK15 art. 5.1, i sine avtaler.

3.5.7 Enkelte sideforpliktelser som forutsetning for oppdrettsvirksomheten

Det kan også tenkes en rekke forskjellige sideforpliktelser til den oppdrettsvirksomhet partene samarbeider om. I enkelte avtaler er det for eksempel angitt at alle partene «overfor myndighetene [har] ansvar for at det søkes om tillatelse til den samlokalisering og lokalitetsklarerer som samarbeidet mellom partene nødvendigjør», eller at partene «i fellesskap [skal] sende inn søknad om samlokalisering hvor B klarer sine konsesjoner i x og y på lokalitetene». Plikten til å medvirke til søknader, rapportering mv. til det offentlige, vil være en forpliktelse – og forutsetning – for at partene kan drive felles oppdrettsvirksomhet.

At én part er ansvarlig for drifts- og røktertjenestene, innebærer ikke at de andre partene er fritatt for enhver befatning med oppdrettsvirksomheten. I enkelte avtaler er dette særskilt presisert:

«B plikter å medvirke til at driften og nødvendig myndighetskontakt skjer i samsvar med de til enhver tid gjeldende regler, og vilkår i de ulike offentligrettslige tillatelser.»

Hvorvidt en slik klausul sier noe mer om hva som i alminnelighet kan forventes av en passiv part i en samdrift- eller samlokalisering, er mer usikkert. Hvis en avtale er taus, vil antakeligvis en slik forpliktelse uansett måtte leses inn i avtalen. Dette følger blant annet av at en slik forpliktelse er en forutsetning for at partene kan drive slik forutsatt i avtalen, og at det vil være i strid med den alminnelige lojalitetsplikten i kontraktsforhold ikke å være med å oppfylle de offentligrettslige kravene.³⁰⁸

---

³⁰⁸ Jf. til sml. kjøpsloven § 50, CISG art. 60, håndverkertjenestelova § 38 mv.

Enkelte avtaler regulerer også partenes regulatoriske forpliktelser ved et eventuelt opphør. Det heter for eksempel i en samarbeidsavtale at «B skal på As forespørsel medvirke til at B sine konsesjoner ikke lenger er klarert på Lokalitetene». Som nevnt ovenfor, er det nærliggende at slike plikter uansett innfortolkes i avtalen.

3.5.8 Styring og forvaltning av samarbeidet

Partene i en samdrift eller samlokalisering vil i henhold til avtalen alltid ha instruksjonsrett og myndighet over *egen* biomasse. I dette ligger også at partene har avtalt at eventuell *felles* styring og forvaltning av samarbeidet ikke gjør seg gjeldende for utslakting mv. Det heter for eksempel i en samdriftsavtale at partene:

«... har lik bestemmelsesrett i samdrifta uavhengig av antall konsesjoner hver av partene går inn med i samdrifta».

Klausulen må ses i sammenheng med det offentligrettslige kravet til at en innehaver av en akvakulturtillatelse må ha reell myndighet og kontroll over den produksjon og biomasse som knytter seg til ens egne tillatelser. I denne sammenheng kan det spørres om en tilsvarende *vetorett for biomassen*, som følge av at partene plikter å forholde seg til det offentligrettslige regelverket, må leses inn i avtalene dersom de er tause på dette punkt.

I bekreftende fall vil det regulatoriske kravet til myndighet og kontroll, som i praksis betyr at partene har en vetorett over egen biomasse, sette betydelige grenser for styring og organisering av driften. Reglene i selskapsloven og sameigelova må i så fall anvendes i samsvar med en slik vetorett. Løsningen er ikke sikker.

Ettersom sameigelova retter seg mot *sameietingen*, altså biomassen, jf. lovens § 1, vil ikke reglene om flertallsvedtak og oppretting av styre etter §§ 4–7 få betydning.³⁰⁹ Partene har i og med vetoretten avtalt at et flertall eller styre *ikke* kan fatte vedtak med bindende virkning for biomassen,

---

³⁰⁹ Se nærmere Falkanger og Falkanger (2016) s. 171–181.

jf. også sameielova § 1 andre ledd. I et slikt tilfelle vil ikke partene, heller ikke et flertall av dem, kunne bestemme over hverandres biomasse, for eksempel når fisken skal slaktes ut.

Tilsvarende er det flere eksempler på lignende klausuler som denne:

«Alle nyinvesteringer til samdrift skal godkjennes av Partene i felles-
skap.»

På denne måten etableres en vetorett for alle partene dersom det blir spørsmål om å foreta en *nyinvestering*. Hva som er en nyinvestering, og hva som for eksempel er vedlikehold som faller utenfor kravet til felles enighet, må vurderes konkret ut fra avtalens ordlyd og forholdene for øvrig.

I noen tilfeller etableres det formelt en *felles styringsgruppe*. Mandatet til denne gruppen er typisk å gjennomgå og fatte de mest vesentlige beslutninger knyttet til drift og administrasjon, herunder «utsetting og valg av lokaliteter, fordeling av antall bur som hvert selskap skal ha fisk på, valg av vesentlige innsatsfaktorer som fôr og vaksine, slaktetidspunkt og slakteplaner».

Normalt vil denne styringsgruppen være sammensatt av én representant fra hver part. Ved eventuell uenighet er det presisert at partene skal bestemme over egen biomasse, og styringsgruppen har derfor ikke kompetanse til å overstyre én eller flere av partene mot deres vilje.

Spørsmål om styring og organisering utover biomasse, og eventuelt andre særreguleringer i avtalen, må i første omgang skje etter de alminnelige prinsippene i sameigelova og selskapsloven, også selv om reglene ikke kommer direkte til anvendelse.³¹⁰ I denne forbindelse er det særlig adgangen til å opprette et styre for samarbeidet, som kan binde alle partene, som fremstår som en nærliggende løsning. Etter sameigelova er det antakeligvis adgang for et styre til å forplikte sameierne slik som i et ansvarlig selskap, altså med et solidarisk ansvar.³¹¹

---

³¹⁰ Nordtveit (1992b) s. 201 og Aarbakke (2010) s. 57–58 og 65–66.

³¹¹ Falkanger og Falkanger (2016) s. 184.

På denne måten vil det være mulig å sørge for at partene ikke havner i såkalte *deadlock*-situasjoner.³¹² Slike situasjoner ligger i dagen, idet en vetorett for begge partene betyr at ingen av partene kan få igjennom sin vilje. Til tross for en eventuell uenighet partene imellom, herunder legitim bruk av deres respektive vetorett etter avtalen, følger det av den alminnelige plikten til medvirkning og allmenne lojalitetsprinsipper at partene i en viss utstrekning må bidra til at samarbeidet holdes i gang.³¹³ På denne måten vil formålet bak samarbeidet ivaretas. Dersom en part bruker sin vetorett på en kommersielt ufornuftig måte, vil dette kunne føre til at vedkommende møtes med et erstatningsansvar lenger ned langs veien.

3.5.9 Forholdet til tredjeperson: representasjon, ansvarsregler og regress

3.5.9.1 Representasjon. Særlig om salg av fisk til tredjeperson

Avtalen gir altså normalt én av partene rett og plikt til å stå for den felles oppdrettsvirksomhet i flere sammenhenger. I den anledning gis den aktive parten i enkelte tilfeller også fullmakt til å binde de øvrige ved sine disposisjoner overfor tredjeperson, og han må antas også å ha en viss legitimasjon til det samme, likevel slik at dette kun gjelder ordinære driftsrelaterte disposisjoner. Overfor myndighetene er det for eksempel stort sett presisert at den aktive parten har fullmakt til å opptre på vegne av de andre partene ved korrespondanse og rapportering.

Andre og mer vidtgående disposisjoner må nødvendigvis skje i samråd eller etter avtale med de andre partene i samarbeidet. Her vil de nærmere angitte tjenestene som er angitt i avtalen danne et viktig tolkningsbidrag for den kompetansen den aktive parten er tildelt i henhold til avtalen, eventuelt med et rettsgrunnlag i selskapsrettslige eller alminnelige avtalerettslige representasjonsregler.

Dersom én av partene står for salg av fisk som den eller de øvrige partene i samarbeidet har eiendomsretten til, oppstår det spørsmål

---

³¹² Se nærmere Nordtveit (1992b) s. 222.

³¹³ Slik Nordtveit (1992b) s. 224.

om dette skal betraktes som et fullmakts- eller kommisjonsforhold.³¹⁴ Spørsmålet får betydning for hvilket ansvar selgeren får overfor kjøperen av fisken, og grensene for hva selgeren – altså fullmektigen eller kommisjonæren – kan binde sin prinsipal eller kommittent til.

Problemstillingen er omfattende drøftet i kontraktsrettslig litteratur, og jeg kan ikke se at det oppstår noen særlige problemstillinger for samdrift og samlokalisering.³¹⁵ I denne forbindelse er det tilstrekkelig å vise til at avtalene normalt, så fremt det *ikke* eksisterer et selskap som opptrer utad, er å anse som alminnelige fullmaktsforhold. Reglene i avtalelovens kapittel 2 vil i slike tilfeller være den kurante bakgrunnsrett å se hen til. Dersom partene selger fisk *hver for seg*, er spørsmålet naturlig nok ikke relevant.

3.5.9.2 Ansvarsregler

Partene er i enkelte tilfeller ilagt et lovfestet solidaransvar. Myndighetene kan i denne forbindelse forholde seg til hvilken av samarbeidspartene de ønsker, og kreve vedkommende for *hele* beløpet.³¹⁶ I andre tilfeller må det spørres om partene kan pådra seg et særskilt felles solidaransvar, slik at det må foretas et regressoppgjør partene imellom. Dersom partene har organisert seg som et ansvarlig eller indre selskap, kan deltakerne i selskapet etter hovedregelen pålegges et solidarisk ansvar. Tilsvarende solidaransvar kan også tenkes etter sameigelova.³¹⁷

I både samdrifts- og samlokaliseringstilfellene kan det også forekomme et felles ansvar basert på *kontrakt*. Det kan tenkes tilfeller der samarbeidspartene har signert en avtale sammen, eller at én av partene har opptrådt med grunnlag i en fullmakt. I slike tilfeller blir tolkningen av vedkommende kontrakt avgjørende.

Sameiere kan også holdes ansvarlig *utenfor* kontraktsforhold. Her vil de alminnelige erstatningsrettslige regler være styrende. Det samme kan

---

³¹⁴ Et lignende spørsmål kan tenkes å oppstå ved eventuelle innkjøp av innsatsfaktorer som får på vegne av de andre i samarbeidet.

³¹⁵ Se f.eks. Lilleholt (2017) s. 66–80.

³¹⁶ Se punkt 2.4.4.

³¹⁷ Falkanger og Falkanger (2016) s. 183–184.

selvfølgelig parter i en samlokalisering. Gitt at partene hefter for samme skade, følger det av det alminnelige prinsippet i skadeerstatningsloven § 5-3 nr. 1 at de «svarer en for alle og alle for en».

3.5.9.3 Regressomgangen

Under forutsetning av at forholdet utad overfor kreditor er klarlagt, oppstår spørsmålet om hvordan et det økonomiske ansvaret skal fordeles mellom samarbeidspartene innad, altså hvordan *regressomgangen* skal foregå. Det innbyrdes ansvarsforholdet beror i utgangspunktet på en tolkning av partenes avtale.

Det alminnelige utgangspunktet for regress er at «den som har dekket en annens forpliktelse, normalt og som utgangspunkt, har et regresskrav i behold», jf. Rt. 1997 s. 1029.³¹⁸ Er én av partene krevet for det fulle erstatningsbeløp, for eksempel som følge av en lov- eller ulovfestet regel om solidaransvar, vil vedkommende – som utgangspunkt – kunne kreve et beløp dekket av den eller de andre, svarende til partenes ansvarsbrøk.

En hyppig forekommende klausul er at alle partene:

«... har fullt ansvar overfor myndigheter og tredjemenn for at alle offentligrettslige regler og vilkår i offentligrettslige tillatelser etterleves, og at driften foregår på fiskehelsemessig og miljømessig forsvarlig måte».

At partene har *fullt* ansvar utad, sier strengt tatt ikke noe om forholdet dem imellom innad. Formuleringen kan neppe tas til inntekt for at partene har ment å dele et ansvar likt mellom seg i alle tilfeller. Dersom partene ikke har avtalt annet, er det nærliggende å se hen til det alminnelige prinsippet i gjeldsbrevlova § 2 andre ledd. Ifølge bestemmelsen skal ansvaret fordeles etter «rettshøvet mellom dei».

I *samdriftstilfellene* vil det være nærliggende å fordele ansvaret tilsvarende den *ideelle eierbrøken*. Dette vil gi en rimelig fordeling av kostnadene, relativt til den økonomiske interessen og eierskapet partene

---

³¹⁸ Rt-1997-1029 s. 1036. Tilsvarende Rt-2010-664 avs. 16. Se også Prop. 92 LS (2019–2020) s. 65 og Hagstrøm (2001) s. 288.

har i samarbeidet. En konkret tolkning av kontrakten, og den risikofordeling partene har valgt i så henseende, kan imidlertid føre til at den parten som forestår den daglige driften må svare for hele beløpet.³¹⁹

I *samløkaliseringstilfellene* kan det tenkes at ansvaret må fordeles etter antall merder hver part har, eller mengde biomasse de har relativt til hverandre. Har partene avtalt en utgiftsfordeling som sier at alle kostnadene skal fordeles i henhold til partenes respektive biomasse, er det nærliggende å la dette være styrende også her.

Gitt en fordeling ut fra biomasse kan det tenkes både i samdrifts- og samløkaliseringstilfellene at fordelingen kan slå vilkårlig ut, for eksempel der partene kjøper og selger biomasse mellom seg med hyppige mellomrom. Skal det være en realitet i transaksjonene, slik det offentligrettslige regelverket krever for at driften skal være lovlig, må imidlertid partene bære den tilsvarende risikoen som samsvarer med eiendomsretten.

3.5.10 Opphør av samarbeidet

De fleste avtalene kan normalt sies opp årlig, men opphøret av samarbeidet skjer ikke før fisken er slaktet ut. En vanlig måte å regulere dette på er:

«Avtalen evalueres årlig og begge parter har da mulighet til å si opp avtalen. Opphør av samdrift vil da skje så snart all fisken i samdrifta er slaktet ut.»

Klausulen har sammenheng med det offentligrettslige regelverket partene er underlagt. Dersom det ikke drives etter reglene om samdrift eller samløkalisering, er det kun tillatt at én oppdretter har biomasse på lokaliteten. Partene må dermed vente til avtalt utslaktingstidspunkt, eventuelt til fisken er kjøpt av én av dem og samlet på én hånd.

I andre avtaler er det angitt at avtalen kan sies opp med «24 måneders skriftlig varsel, likevel slik at oppsatt produksjonsplan uansett skal kunne fullføres». Dette innebærer altså at all fisken i sjøen skal kunne produseres til slakteklar vekt i henhold til normal syklus.

---

³¹⁹ Mellbye (2018) s. 192.

Dersom samarbeidsavtalen er *tidsbegrenset*, enten ut fra et bestemt antall utsett av smolt eller en nærmere angivelse av måneder eller år, og det ikke foreligger en oppsigelsesklausul, følger det av Høyesteretts praksis at avtalen *ikke* kan sies opp før utløp.³²⁰ I et slikt tilfelle kan formodentlig samdriftsavtalen ikke utfylles med en rett til oppløsning, for eksempel under henvisning til den alminnelige regelen i sameiegelova § 15 første ledd.

Er avtaletiden *løpende* stiller det seg annerledes. Det alminnelige utgangspunktet i norsk rett er at avtaler inngått på ubestemt tid kan sies opp.³²¹ I mangel på andre holdepunkter i kontrakten, må det derfor legges til grunn at hver av partene kan si opp avtalen. Oppsigelsesfristen, altså tidspunktet mellom oppsigelsen og opphørstidspunktet, må i tråd med Høyesteretts praksis være *rimelig*.³²²

Hva som er en *rimelig* frist, vil bero på en konkret vurdering ut fra avtaleforholdets art og omfang. I alle tilfeller vil man måtte forholde seg til partenes fastsatte produksjonssyklus, slik at opphør først kan skje *etter* utslakting. Noe annet ville neppe vært rimelig.

Selskapsdeltakere kan i medhold av selskapsloven § 2-37 andre ledd bokstav a kreve oppløsning når vedkommendes «rett er blitt krenket ved vesentlig mislighold av selskapsforholdet og henvisning til uttreden etter § 2-32 ikke ville være rimelig».³²³ Som et utgangspunkt er derfor oppløsning en subsidiær misligholdssanksjon, som er betinget av et vesentlig mislighold og at uttreden ikke vil være rimelig.

Oppløsning kan også skje etter bokstav b i samme bestemmelse, «når tungtveiende grunner ellers tilsier oppløsning». Formuleringen begrenser seg til tilfeller der noe annet enn oppløsning vil fremstå som en klart urimelig løsning.³²⁴ Forutsetningene for at en selskapsdeltakers oppløsningskrav kan tas til følge etter selskapsloven, er altså at det fore-

---

³²⁰ Rt-2005-268 (Pan Fish) og Haaskjold (2017) s. 95.

³²¹ Rt-1999-1672 s. 1680.

³²² Rt-1991-395.

³²³ Etter selskapsloven § 2-32 første ledd gjelder en deklarasjonsfrist på seks måneder, slik at partene etter «skriftlig varsel [kan] si opp sitt deltakerforhold og kreve seg utløst av selskapet».

³²⁴ Nordtveit (1992a) s. 747.

ligger et «vesentlig mislighold» eller at andre «tungtveiende grunner» taler for oppløsning.³²⁵

Tilsvarende prinsipp, med forankring i de fleste norske kontraktslover, gjør seg gjeldende for *kontraktsforhold*. I alminnelighet kreves det et *vesentlig mislighold* av en kontraktsforpliktelse for at en part kan kreve seg fritatt fra kontrakten.³²⁶

Etter sameigelova § 15 første ledd derimot, er utgangspunktet at enhver sameier «med rimeleg frist har ... rett til å få sameiga oppløyst». Etter ordlyden kreves det ingen nærmere begrunnelse for hvorfor et sameie skal oppløses. Tatt på ordet, og så fremt sameieren gir de øvrige sameierne en rimelig frist, er det en betingelsesløs rett til opphør.

Der sameiet er stiftet ved avtale eller for å ivareta et bestemt formål, kan det ifølge *Nordtveit* spørres om «ein skal krevja at oppløysingskravet har ein særskilt grunn som gjer at partane kan gå frå avtalen om å eiga tingen i sameige».³²⁷ I lys av avtaletypen og forholdene for øvrig kan det altså tenkes at partene må ha en nærmere bestemt grunn for oppløsning. Uansett vil det løpe en *rimelig* frist, slik at hver oppløsningssituasjon vil måtte vurderes konkret under hensyn til rimelighet. Som påpekt ovenfor, er det rimelig at samarbeidet opphører først etter utslakting i henhold til den fastsatte produksjonssyklus. Så fremt dette ivaretas er det ikke behov for å kreve av oppløsning skjer på grunn av et bestemt formål.

I de tilfeller der kontrakten eventuelt hjemler en *rett til forlengelse*, vil denne måtte gjøres gjeldende overfor motparten.³²⁸ Hvis ikke må partene bli enige om eventuell fortsettelse. Skjer dette mer underforstått, for eksempel ved at samarbeidet fortsetter utover den kontraktsfestede avtaleperioden, må det foretas en konkret vurdering av hvorvidt partene har begitt seg inn på et *nytt* avtaleforhold.³²⁹

---

³²⁵ Illustrerende LF-2019-38063, som gjaldt krav om oppløsning av samdrift i landbruket organisert som et ANS.

³²⁶ Kjøpsloven § 25 første ledd, § 39 første ledd og § 55 første ledd, og tilsvarende håndverkertjenesteloven § 15 første ledd, § 26 første ledd og § 43 første ledd bokstav a.

³²⁷ Nordtveit (1992a) s. 734.

³²⁸ Haaskjold (2017) s. 108.

³²⁹ Jf. f.eks. Rt-2010-836.

Dersom samarbeidsforholdet opphører, kan det oppstå spørsmål om hvem av partene som har rett til å drive videre på lokaliteten. Offentligrettslig har alle partene sin egen lokalitetstillatelse, som ikke forsvinner uten videre, slik at de *offentligrettslig* har en rett til å drive oppdrettsvirksomhet også etter at samarbeidet har opphørt *privatrettslig*. Som regel har partene derfor regulert at de partene som ikke var etablert på lokaliteten fra før, skal oppgi den aktuelle lokalitetstillatelsen når samarbeidet avsluttes.

For det tilfelle at partene ikke har avtalt noe om opphør, er det nærliggende å tolke partenes samarbeidsavtaler slik at den opprinnelige innehaveren av lokaliteten har rett til å drive videre alene etter at samarbeidet er slutt. Dette harmonerer best med at det ved søknad om etablering av samlokalisering kreves samtykke fra den som innehar lokalitetstillatelse.³³⁰ Gode grunner taler for at den opprinnelige innehaveren har en «bedre» rett enn dem som måtte komme til senere.³³¹

På den motsatte side kan det også hevdes at en part som tillater andre å drive på sin lokalitet, uten å samtidig forbeholde seg retten til å drive videre *alene* på et eller annet tidspunkt, har akseptert å miste sin rett til å kunne drive alene.³³²

3.5.11 Overdragelse av retten til samdrift eller samlokalisering

Normalt forbyr avtalene overdragelse av kontraktsposisjonen; rettighetene og pliktene som følger av avtalen kan ikke overdras – de er *personlige*. En slik klausul kan være utformet på denne måten:

«Avtalens rettigheter og plikter kan ikke overdras. Dette er ikke til hinder for at A kan bruke underleverandører eller andre tredje-

---

³³⁰ Mellbye (2018) s. 190.

³³¹ Dette harmonerer også best med at det normalt er den opprinnelige innehaver som eier, leier eller leaser, utstyret og infrastrukturen tilknyttet lokaliteten.

³³² Et slikt synspunkt kan finne en viss støtte i forarbeidsuttalelsen om at lokaliteter ikke er eksklusive.

parter i forbindelse med drift på lokalitetene, men dette fritar ikke for ansvar og de plikter som gjelder etter avtalen.»

For det tilfelle at partene ikke har avtalt noe, må en falle tilbake på bakgrunnsretten. Det alminnelige utgangspunktet er at et formuesgode fritt kan overføres til andre.³³³ Skal man imidlertid overdra en forpliktelse til noen andre, fordrer dette at den man er forpliktet overfor, samtykker til dette. Det *kontraksrettslige* synspunktet er derfor at man ikke kan overdra sin rettsposisjon i et gjensidig bebyrdende kontraktsforhold.

Etter den *selskapsrettslige* hovedregel i selskapsloven § 2-28 kan ikke en andel i et ansvarlig selskap overdras uten hjemmel i selskapsavtalen eller med samtykke fra de øvrige deltakerne.³³⁴ Begrunnelsen er ifølge selskapslovens forarbeider todelt: *Dels* vil det «personlige moment» normalt spille en stor rolle i slik virksomhet, *dels* vil «solidariteten i det ubegrensede ansvaret for selskapsforpliktelser» tale for at den enkelte deltaker ikke alene kan skifte ut seg selv.³³⁵

Den deklatoriske hovedregelen etter sameigeloVA § 11 er derimot at en part fritt kan overføres, likevel slik at de øvrige sameiere har forkjøpsrett.³³⁶ Nordtveit konkluderer, for oppdragssamarbeidets vedkommende, at regelen «utan tvil [må] vera at ein samarbeidsdeltakarar ikkje kan overføra deltakarposisjonen sin til andre».³³⁷ Den klare parallellen til samarbeid i oppdrettsnæringen, herunder det tydelige elementet av personlig oppfyllesesansvar, gjør etter mitt syn konklusjonen for samdrifts- og samlokaliseringsavtalene like sikker.

---

³³³ Nordtveit (1992b) s. 369.

³³⁴ NOU 1980: 19 s. 37.

³³⁵ NOU 1980: 19 s. 37.

³³⁶ SameigeloVA § 11 første og andre ledd.

³³⁷ Nordtveit (2019) s. 369–371.

4 Konklusjoner og refleksjoner

Samspillet mellom offentlig reguleringslovgivning og privatrettslige kontraktsvilkår kommer først og fremst til syne ved at de offentligrettslige reglene påvirker partenes privatrettslige forhold. Samarbeidsavtalene må ikke bare holde seg innenfor de preseptoriske rammene akvakulturlovgivningen setter, men også tolkes og utfylles i lys av den offentligrettslige virkeligheten de eksisterer i.

Betydningen av den offentligrettslige reguleringen strekker seg imidlertid lenger. Ved å definere forpliktelsene i avtalen ut fra offentligrettslige kriterier, bringer partene selv den offentligrettslige reguleringen inn i det privatrettslige forholdet. Enkelte offentligrettslige regler vil dessuten kunne utgjøre kontraktsrettslig bakgrunnsrett. Dette avhenger av hvorvidt den offentligrettslige regelen kan sies å være *relevant* for avtaleforholdet. Derfor er det først og fremst offentligrettslige regler av driftsmessig karakter som kan danne grunnlag for privatrettslige misligholdssanksjoner.

Den offentligrettslige reguleringslovgivningen får også betydning for hvorvidt partenes samarbeid er omfattet av selskapsloven. Kravet til *hvordan* driften skal skje i akvakulturlovgivningen gjør at partene i *samdriftstilfellene* langt på vei driver slik felles økonomisk virksomhet som omfattes av selskapsdefinisjonen.

I denne forbindelse er det interessant at akvakulturlovgivningen *ikke* tar høyde for at de fleste *samdriftsavtalene* omfattes av selskapsloven. Akvakulturloven § 4 andre ledd forutsetter at *alle* som driver oppdrettsvirksomhet innehar en akvakulturtillatelse. Fordi partene i en samdrift ikke overfører sine tillatelser til dette selskapet, drives oppdrettsvirksomheten av et selskap *uten* tillatelse.

En overføring av tillatelsene er uansett ikke en kurant løsning; dette vil gjøre reglene om samdrift overflødig ettersom det ikke lenger er to eller flere deltakere som driver sammen, men ett selskap.³³⁸ Derfor må akvakulturloven § 4 andre ledd leses med den presisering at kravet om

---

³³⁸ Akvakulturdriftsforskriften § 4 bokstav v.

tillatelse ikke gjelder for *samdriftstilfellene* der et ansvarlig eller indre selskap forestår driften for flere oppdrettere.

Den offentligrettslige reguleringslovgivningen blir også *påvirket* av partenes privatrettslige forhold. Blant annet må innholdet i akvakulturloven § 19 om utleie og grensdragningen mellom samdrift og samlokalisering – sameiespørsmålet – klarlegges i lys av partenes avtaler. Dette illustrerer at relasjonen mellom de privatrettslige kontraktsvilkårene og de offentligrettslige reglene er et *samspill*, ikke bare en ensidig påvirkning.

Da både samdrift og samlokalisering er omfattende og varige samarbeid, er det interessant at oppdretterne har valgt såpass løse former på sine samarbeidsavtaler. Slike samarbeid tilsier at partene har behov for en forholdsvis utførlig regulering av forholdet dem imellom. En måte å regulere mange av disse forholdene på er å bringe samarbeidet inn i en *selskapsrettslig form*.

Ettersom avtalene er knappe, må en rekke spørsmål søkes løst på grunnlag av forhold *utenfor* avtalen. Når bakgrunnsretten skal fastlegges, må dette skje på basis av en *sammensatt tilnærming*. Der det ikke er mulig å konkludere med at én eller flere lover gjelder helt eller delvis for avtalen, er det et mindre sikkert grunnlag for de løsningene som må velges. I stor grad vil utfyllingen måtte skje ved *gravitering* mot relevante organisasjonsrettslige og kontraktsrettslige regler, likevel slik at hensynet til kommersielt fornuftige løsninger vil kunne bli styrende for *hvilke* regler man velger å finne veiledning i.

I lys av at det er høyst uklart hva som generelt utgjør bakgrunnsretten, skulle man trodd at partene ville beskrevet sine rettigheter og plikter utførlig.³³⁹ Som kjent er det motsatte tilfelle; kontraktene er knappe i formen. På denne måten kan det hevdes at avtalene i liten grad ivaretar de to sentrale hensyn i kommersielle avtaleforhold: *forutberegnelighet* og *klarhet*.

At det er partene *selv* som, bevisst eller ubevisst, ikke har valgt å utnytte det spillerommet de har, er det verdt å dvele et øyeblikk ved.

---

³³⁹ Dette er et sentralt trekk ved blant annet kontrakter i oljenæringen, jf. Askheim mfl. (1983) s. 58–59.

Dels kan det tenkes at dette skyldes at næringen som sådan er gjen-
nomregulert, og at det offentligrettslige regelverket definerer ytelsene
og spillereglene i en slik grad at en omfattende privatrettslig regulering
synes overflødig. *Dels* kan det tenkes at lojalitetstanken og kjennskapet
partene imellom gjør at en omfattende rettsliggjøring av samarbeidet
ikke er ønskelig.

I et komparativt perspektiv ser man altså at samdrift- og samlokali-
seringsavtalene i havbruksnæringen ikke har blitt påvirket av *angloameri-
kansk kontraktstradisjon*, som dominerer i eksempelvis oljenæringen.³⁴⁰
Den generelle tendensen i internasjonale kommersielle kontraktsforhold,
der kontraktene utformes langt mer utførlig, har ennå ikke gjort sitt
inntog i havbruksnæringen.³⁴¹

En mulig forklaring kan være at oppdretterne generelt, og de av dem
som samarbeider spesielt, har et utpreget *norsk eierskap*. Oppdrettsnærin-
gen har hatt en norsk forankring og utvikling i motsetning til for ek-
sempel oljenæringen, som i alle år har hatt innslag av store amerikanske
selskaper.

Hvorvidt en økt detaljgrad i avtalene er ønskelig, er mer uklart.
Dersom det var et behov for mer utførlige avtaler, skulle man trodd
oppdretterne fikk utarbeidet dette. Samarbeidsformene har vært tillatt
i rundt 15 år, og avtaleforholdene har normalt vesentlig kortere varighet.
Etter hva jeg forstår fra samtaler med personer i næringen, går samar-
beidene forholdsvis sømløst for seg.

En detaljregulering av avtaleforholdet etter angloamerikansk kon-
traktstradisjon er uansett neppe hensiktsmessig. Slike avtaler inneholder
normalt en rekke bestemmelser som ikke sier mer enn det som allerede
følger av alminnelige kontraktsrettslige prinsipper.³⁴² Til tross for at
det antakeligvis kunne vært hensiktsmessig med en standardisering av
havbrukskontraktene på enkelte områder, er det ikke et poeng i seg selv
at avtalene gjøres lengre og mer detaljerte.

---

³⁴⁰ Kaasen (2009).

³⁴¹ Tørum (2019b) s. 199–200.

³⁴² Tørum (2019b) s. 200.

For at regjeringens mål om vekst i næringen kan oppnås, må oppdretterne i fremtiden drive mer *effektivt* innenfor det allerede tildelte arealet. En måte å gjøre dette er gjennom samarbeidsordninger. Hvorvidt samarbeid fremstår som et kurant alternativ for oppdretterne beror på om de offentligrettslige rammene er tilstrekkelig fleksible og kommersielt fornuftige. Som påpekt i avhandlingen kan det diskuteres om regelverket, slik det er utformet og praktiseres i dag, ivaretar disse hensyn i tilstrekkelig grad.

Etter mitt syn kan samdrift og samlokalisering være viktige faktorer i videreutviklingen av norsk havbruksnæring. Dette fordrer imidlertid at reglene ikke bare fremstår attraktive fra oppdretternes ståsted, men også at reglene er det sett fra et *samfunnsøkonomisk* perspektiv. Her er det også rom for forbedring. Om lovgiver i samråd med næringen adresserer disse utfordringene, vil man legge til rette for at samarbeidsordninger i enda større grad kan bidra til vekst i tiden fremover.

5 Registre

5.1 Lov- og forskriftsregister

5.1.1 Grunnlov

1814 Grunnloven (Grl.) Kongeriket Norges Grunnlov

5.1.2 Någjeldende lover

1687 Norske Lov (NL) Kong Christian Den Femtis
Norske Lov 15. april 1687

1939 Gjeldsbrevlova (gbl.) Lov 17. februar 1939 nr. 1 om
gjeldsbrev

1965 Sameigelova (saml.) Lov 18. juni 1965 nr. 6 om sameige

1985 Selskapsloven (sel.) Lov 21. juni 1985 nr. 83 om
ansvarlige selskaper og
kommandittselskaper

1988 Kjøpsloven (kjl.) Lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp

1989 Håndverkertjenesteloven (hvtjl.) Lov 16. juni 1989 nr. 63 om
håndverkertjenester m.m. for
forbrukere

1994 Sjøloven (sjøl.) Lov 24. juni 1994 nr. 34 om
sjøfarten

1996 Tomtefestelova (tfl.) Lov 20. desember 1996 nr. 106
om tomtefeste

1997 Bustadoppføringslova (buofl.) Lov 13. juni 1997 nr. 43 om
avtaler med forbrukar om
oppføring av ny bustad m.m.

1999	Husleieloven (husll.)	Lov 26. mars 1999 nr. 17 om husleieavtaler
2002	Forbrukerkjøpsloven (fkjl.)	Lov 21. juni 2002 nr. 34 om forbrukerkjøp
2003	Matloven	Lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv.
2005	Akvakulturloven	Lov 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur
2009	Dyrevelferdsloven	Lov 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd

5.1.3 Opphevede lover

1985	Fiskeoppdrettsloven	Lov 14. juni 1985 nr. 68 om oppdrett av fisk, skalldyr m.v.
2000	Havbeiteloven	Lov 21. desember 2000 nr. 118 om havbeite

5.1.4 Forskrifter

2004	Laksetildelingsforskriften	Forskrift om tillatelse til akvakultur for laks, ørret og regnbueørret (FOR-2004-12-22-1798)
2005	A-registerforskriften	Forskrift om Akvakulturregisteret (FOR-2005-12-28-1706)

2008	Akvakulturdrifts- forskriften	Forskrift om drift av akvakultur- anlegg (FOR-2008-06-17-822). Se også relevante endringer fra FOR-2005-03-04-199 til FOR2005-08-09-881.
2017	Produksjonsområde- forskriften	Forskrift om produksjons- områder for akvakultur av matfisk i sjø av laks, ørret og regnbueørret (FOR-2017-01-16- 61)
2020	Auksjonsforskriften	Forskrift om tildeling av produksjonskapasitet til akva- kultur med matfisk i sjø av laks, ørret og regnbueørret i 2020 gjennom auksjon (FOR-2020-05- 15-1012)

5.2 Forarbeider

Ot.prp. nr. 30 (1967–1968)	Om lov om hendelege eigedomshøve
NUT 1969: 4	Rådsegn 7 – Om hendelege eigedomshøve
NOU 1979: 42	Forbrukertjenester. Delinnstilling I
NOU 1980: 19	Lov om selskaper m.v.
Ot.prp. 47 (1984–1985)	Om lov om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (selskapsloven)
NOU 1993: 4	Lov om husleieavtaler
Ot.prp. nr. 61 (2004–2005)	Om lov om akvakultur (akvakulturloven)

Ot.prp. nr. 92 (2004–2005)	Om lov om endringer i skatte- og avgiftslovgivingen mv.
Høringsnotat (2005)	Høring – forslag til forskriftsendringer knytt til samdrift, selskapsnøytral regulering og auka MTB for aure. [Høringsbrev datert d. 15.06.05]. Tilgjengelig på: https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-forslag-til-forskriftsendringer-k/id421806/?expand=horingsbrev (sist sjekket d. 21.06.2021).
Prop.1 S tillegg 2 (2012–2013)	Endring av Prop. 1 S (2012–2013) om statsbudsjettet 2013 (grøne løyve til oppdrett av laks, aure og regnbogeaure).
Meld. St. 16 (2014–2015)	Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett (Meld. St. 16 (2014–2015), Innst. 361 S (2014–2015)).
Prop. 92 LS (2019–2020)	Finansavtaleloven, lovendr. og EØS-komiteens beslutning

5.3 Forslag, uttalelser og forvaltningspraksis

Fiskeri- direktoratet (2012)	Vedtak fra Fiskeridirektoratet 10.07.2012 (saksnr. 11/16882).
H-2018-6	Rundskriv fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet: «Lover og retningslinjer for planlegging og ressursutnytting i kystnære sjøområder» (2018). Tilgjengelig på: https://lovdata.no/static/RDEP/pdf/h-2018-0006.pdf?timestamp=1595602188000 (sist sjekket d. 21.06.2021).

- JDLOV-1988-1334   Justisdepartementets lovavdeling, «Forholdet mellom sameige og selskap, indre og ansvarleg selskap». Tilgjengelig på: <https://lovdata.no/pro/#document/JDLOV/avgjorelse/jdlov-1988-1334?from=NL/lov/1985-06-21-83/%C2%A71-1> (sist sjekket d. 21.06.2021).
- Representantforslag 105 S (2019–2020)   Representantforslag om innføring av rullerende gjennomsnittlig maksimal tillatt biomasse (MTB), for en mer fleksibel forvaltning av havbruksnæringen. Tilgjengelig på: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2019-2020/dok8-201920-105s/?all=true> (sist sjekket d. 21.06.2021).
- Representantforslag 122 S (2019–2020)   Representantforslag om utleie av oppdrettstillatelser til egenproduksjon i fiskeindustrien. Tilgjengelig på: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2019-2020/dok8-201920-122s/?all=true> (sist sjekket d. 21.06.2021).
- Skattedirektoratet (2020), BFU 14/2020   Skattedirektoratet, bindende forhåndsuttalelse – BFU 14/2020 (publisert: 25.11.2020, avgitt 03.11.2020). Tilgjengelig på: <https://www.skatteetaten.no/rettskilder/type/uttalelser/bfu/spm-om-samdrift-havbruksnaeringen/> (sist sjekket d. 21.06.2021).
- Skatteetaten (2019a)   Skatteetaten, Prinsipputtalelse av 4. april 2019. Tilgjengelig på: <https://www.skatteetaten.no/rettskilder/type/uttalelser/prinsipputtalelser/deltakerfastsetting-ved-samdrift-og-samlokalisering-i-havbruksnaringen/> (sist sjekket d. 21.06.2021).

- Skatteetaten (2019b) Skatteetaten, Veiledningsbrev av 21. mai 2019. Tilgjengelig på: <https://www.skatteetaten.no/globalassets/bedrift-og-organisasjon/starte-og-drive/skatteinfo/samdrift-veiledning.pdf> _ (sist sjekket d. 21.06.2021).
- Trøndelag fylkeskommune (2020) Vedtak fra Trøndelag fylkeskommune 14.05.2020 (saksnr. 202015633-2).

5.4 Rettsavgjørelser

5.4.1 Høyesterett

Rt. 1935 s. 122 A	<i>Falconbridge</i>	Rt. 2005 s. 1757 A	<i>Skyggekjennelsen</i>
Rt. 1960 s. 948 A		Rt. 2006 s. 179 A	<i>Støvletthæl</i>
Rt. 1981 s. 611 A		Rt. 2006 s. 690 A	
Rt. 1985 s. 319 A	<i>Ringnes</i>	Rt. 2009 s. 105 A	
Rt. 1989 s. 296 A	<i>SAFE Drilling</i>	Rt. 2010 s. 24 A	<i>Hanekleiv</i>
Rt. 1990 s. 500 A	<i>Periscopus</i>	Rt. 2010 s. 664 A	
Rt. 1991 s. 147 A		Rt. 2010 s. 836 A	
Rt. 1991 s. 220 A	<i>Sollia Borettslag</i>	Rt. 2010 s. 1345 A	<i>Oslo Vei</i>
Rt. 1991 s. 395 A		Rt. 2013 s. 1560 A	
Rt. 1994 s. 581 A		Rt. 2015 s. 628 A	
Rt. 1995 s. 530 A	<i>Fjordlaks</i>	HR-2017-265-U	
Rt. 1997 s. 160 A	<i>Dale</i>	HR-2017-2248-A	

Rt. 1997 s. 1029 A	<i>Mofrakt</i>	HR-2018-392-A	<i>Ringmur</i>
Rt. 1998 s. 613 A		HR-2018-1721-A	<i>Hustadkalk</i>
Rt. 1998 s. 774 A	<i>Videospiller</i>	HR-2019-781-A	
Rt. 1999 s. 1672 A		HR-2019-1969-A	
Rt. 2000 s. 1049 A	<i>Ideal</i>	HR-2020-475-A	
Rt. 2002 s. 1155 A	<i>Hansa Borg</i>	HR-2020-2478-A	
Rt. 2005 s. 268 A	<i>Pan Fish</i>		

5.4.2 Underrettspraksis

LB-2016-19821   LF-2019-38063

5.4.3 Svensk rettspraksis

NJA 1997 s. 290

5.4.4 Voldgift

Rt. 1951 s. 371   *Vedbolag*   RG 1992 s. 728   *Tirrannadom II*

5.5 Registre, statistikk, veiledere og rapporter

Fiskeri- Akvakulturregisteret. Tilgjengelig på: <https://register.fiskeridir.no/akvareg/>

Akvakulturstatistikk. Tilgjengelig på: <https://www.fiskeridir.no/Akvakultur/Tall-og-analyse/Akvakulturstatistikk-tidsserier/Laks-regnbueoerret-og-oerret/Matfiskproduksjon>

Auksjon august 2020, oversikt. Tilgjengelig på: <https://fiskeridir.no/Akvakultur/Tildeling-og-tillatelser/Auksjon-av-produksjonskapasitet/Auksjon-august-2020>

Lønnsomhetsundersøkelse («Lønnsomhetsundersøkelse for laks og regnbueørret: Matfiskproduksjon»).

Tilgjengelig på: <https://www.fiskeridir.no/Akvakultur/Tall-og-analyse/Loennsomhetsundersoekelse-for-laks-og-regnbueoerret/Matfiskproduksjon-laks-og-regnbueoerret>

Merknader FOR-2004-12-22-1799. Tilgjengelig på: <https://www.fiskeridir.no/Akvakultur/Akvakulturloven-og-forskrifter/Merknader-til-forskrift-om-tillatelse-til-akvakultur-av-andre-arter-enn-laks-oerret-og-regnbueoerret>

Organisasjonskart. Tilgjengelig på: <https://www.fiskeridir.no/Om-oss/Organisering/Organisasjonskart>

Veileder. Tilgjengelig på: <https://www.fiskeridir.no/Akvakultur/Dokumenter/Veiledere/Akvakulturforvaltning/4.-Ulike-typer-tillatelser/4.1.-Laksefisk-i-sjoevann/4.1.2.-Saerlige-formaal>

Søknadsskjema. Tilgjengelig på: <http://fiskeridirektoratet.no/Akvakultur/Registre-og-skjema/Skjema/Akvakultursoeknad>

[Alle sist sjekket d. 21.06.2021]

- Regjeringen (2007) Regjeringen, «Opprydding i akvakulturnæringen med spesiell vekt på blåskjellanlegg» (2007). Tilgjengelig på: <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/fkd/vedlegg/rapporter/2007/opprydningssrapport-endelig.pdf> (sist sjekket d. 21.06.2021).
- Stortinget (2007) Dokument nr. 15:468 (2006-2007). Tilgjengelig på: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=36227> (sist sjekket d. 21.06.2021).

5.6 Litteratur

- Aarbakke (2010) Aarbakke, Magnus, *Ansvarlige selskaper og indre selskaper*, 7. utg. ved Asle Aarbakke og Magnus Aarbakke, Universitetsforlaget 2010.
- Alsaker (2020) Alsaker, Lars, «Er utleieforbudet for akvakultur-tillatelser modent for revurdering?», Norskfisk.no 2020. Tilgjengelig på: <https://norskfisk.no/2020/11/30/utleieforbud-modent-for-revurdering/> (sist sjekket d. 21.06.2021).
- Alvik (2017) Alvik, Ivar, «Alminnelige kontraktsrettslige prinsipper og kontraktstyper i norsk rett» *Jussens Venner* 2017, s. 378–405.
- Andenæs (1977) Andenæs, Mads Henry, *Sameier og selskaper*, Bedriftsøkonomens Forlag AS 1977.
- Andenæs (1989) Andenæs, Mads Henry, *Kontraktsvilkår*, Sjørettsfondet 1989.
- Askheim mfl. (1983) Askheim, Lars Olav, Marius Gisvold og Jan Kaare Tapper, *Kontrakter i petroleumsvirksomheten*, Sjørettsfondet 1983.

- Askheim mfl. (1991) Askheim, Lars Olav, Baard Bale, Karl-Johan Gombrii, Are Herrem, Olav Kolstad, Christian Lund, Trond Sanfelt, Georg Scheel og Arne Falkanger Thorsen, *Skipsfart og samarbeid: Maritime joint ventures i rettslig belysning*, Sjørettsfondet 1991.
- Augdahl (1973) Augdahl, Per, *Rettskilder*, 3. utg., Aschehoug 1973.
- Bergsåker (2020) Bergsåker, Trygve, *Pengekravsrett*, 4. utg., Gyldendal 2020.
- Brækhus og Hærem (1964) Brækhus, Sjur og Axel Hærem, *Norsk tingsrett*, Universitetsforlaget 1964.
- Bråthen (2019) Bråthen, Tore, *Selskapsrett*, 6. utg., Gyldendal 2019.
- Dæhlin (1986) Dæhlin, Bjørn. «Konsulentens ytrelse ved engineeringkontrakter i petroleumsvirksomheten» *MarIus* 1986 nr. 125.
- Eckhoff (2001) Eckhoff, Torstein, *Rettskildelære*, 5. utg. ved Jan Helgesen, Universitetsforlaget 2001.
- Eckhoff og Smith (2018) Eckhoff, Torstein og Eivind Smith, *Forvaltningsrett*, 11. utgave, Universitetsforlaget 2018.
- Falch (2018) Falch, Mathias Rør, «Styring av fiskeoppdrett gjennom forskrifter om tildeling og utvidelse av akvakulturtillatelse» *MarIus* 2020 nr. 526.
- Falkanger (1965) Falkanger, Thor, *Leie av skib: Rettslige studier i bare-boat certepartiets problemer*, Universitetsforlaget 1969.
- Falkanger (1975) Falkanger, Thor, «Det tingsrettslige sameie» *Jussens Venner* 1975 s. 45–88.

- Falkanger (1990) Falkanger, Thor, *Tingsrettslige arbeider*, 3. utg., Universitetsforlaget 1990.
- Falkanger og Falkanger (2016) Falkanger, Thor og Aage Thor Falkanger, *Tingsrett*, 8. utg., Universitetsforlaget 2016.
- Fauchald (2020) Fauchald, Ole Kristian, «Miljøprinsipper og strategiske beslutninger – reform av norsk lakseoppdrett» *Tidsskrift for Rettsvitenskap* 2020 s. 264–305.
- Fondevik og Fjørtoft (2020) Fondevik, Tord og Tore Fjørtoft, «Endret produksjonskapasitet for lakseoppdretterne», *Schjodt.no* 2020. Tilgjengelig på: <https://www.schjodt.no/en/news--events/newsletters/endret-produksjonskapasitet-for-lakseoppdretterne-no/> (sist sjekket d. 21.06.2021).
- Giertsen (2014) Giertsen, Johan, *Avtaler*, 3. utg., Universitetsforlaget 2014.
- Giertsen (2019) Giertsen, Johan, *Kontrakter – ytelse og pris*, Universitetsforlaget 2019.
- Gjelsvik og Dale (2010) Gjelsvik, Torbjørn og Martin Holger Dale, *Akvakulturloven: Med kommentarer* [kommentarutgave], Advokatfirmaet Schjødt DA 2010.
- Haaskjold (2013) Haaskjold, Erlend, *Kontraktsforpliktelser*, Cappelen Damm 2013.
- Haaskjold (2017) Haaskjold, Erlend, *Obligasjonsrett: En innføring*, Universitetsforlaget 2017.
- Hagstrøm (2001) Hagstrøm, Viggo, «Direktekrav i formueretten» *Tidsskrift for Rettsvitenskap* 2001, s. 288–300.

- Hagstrøm (2011) Hagstrøm, Viggo, *Obligasjonsrett*, 2. utg., Universitetsforlaget 2011.
- Hammer mfl. (2009) Hammer, Ulf, Trond Stand, Sverre B. Bjelland, Yngve Bustnesli og Amund Bjøranger Tørum, *Petroleumsloven: Med kommentarer*, Universitetsforlaget 2009.
- Huser (1983) Huser, Kristian, *Avtaletolkning: En innføring i avtaletolkingslærens alminnelige del*, Universitetsforlaget 1983.
- Høgberg (2006) Høgberg, Alf Petter, *Kontraktstolkning: Særlig om tolkningsstiler ved fortolkning av skriftlige kontrakter*, Universitetsforlaget 2006.
- Idsø (2014) Idsø, Johannes, «Stordriftsfordeler» i Store norske leksikon, 9. juni 2014, <https://snl.no/stordriftsfordeler> (sist sjekket d. 21.06.2021).
- Kaasen (2009) Kaasen, Knut, «Formalism in complex onshore and offshore construction contracts» *MarIus SIMPLY* 2009 s. 103–137.
- Kaasen (2018) Kaasen, Knut, *Tilvirkningskontrakter: Med kommentarer til NTK 15 og NF 15*, Universitetsforlaget 2018.
- Karlsen mfl. (2019) Karlsen, Kine Mari, Roy Robertsen, Bjørn Hersoug, Ragnar Tveterås og Tonje Osmundsen, «Områdesamarbeid i norsk havbruk», Nofima 2019. Tilgjengelig på <https://hdl.handle.net/10037/16814> (sist sjekket d. 21.06.2021).

- Krohn mfl. (1977) Krohn, Mads, Knut Kaasen, Morten Lund, John Rein og Petter Chr. Sogn, *Norsk Petroleumsutvinning i rettslig belysning*, Sjørettsfondet 1977.
- Krüger (1989) Krüger, Kai, *Kontraktsrett*, Alma Mater 1989.
- Leite mfl. (2020) Leite, Pedro S., Trond Thorvaldsen og Jan Erik Greni, «Samdrift og samlokalisering innen havbruk: Risiko for utilsiktet gevinstbeskatning», *Regnskap og Revisjon 2020*, s. 62–64.
- Lilleholt (1986) Lilleholt, Kåre, *Personskifte i husleigeforhold*, Universitetsforlaget 1986.
- Lilleholt (2016) Lilleholt, Kåre, «Verknader for brot på lovfaste informasjonsplikter i forbrukarkontraktsforhold», i *Ugyldighet i privatretten – minnebok for Viggo Hagstrøm*, Erling Hjelmeng (red.), Fagbokforlaget 2016, s. 291–305.
- Lilleholt (2017) Lilleholt, Kåre, *Kontraktsrett og obligasjonsrett*, Cappelen Damm akademisk 2017.
- Lilleholt og Mikelsen (2009) Lilleholt, Kåre og Anders Bernhard Mikelsen, «The DCFR Rules on Unexpected Difficulties in Performance» *European Review of Private Law* 2009, s. 573–580.
- Mellbye (2018) Mellbye, Halfdan, *Rettslig regulering av norsk akvakultur*, Universitetsforlaget 2018.
- Mestad (1991) Mestad, Ola, *Om force majeure og risikofordeling i kontrakt*, Universitetsforlaget 1991.
- Monsen (2007) Monsen, Erik, «Om miljøhensyn på formuerettens område – særlig om bruken av miljøhensyn i Støvlettdommen i Rt. 2006 s. 179» *Lov og Rett* 2007, s. 613–630.

- Monsen (2010) Monsen, Erik, «Om utfylling av kontrakt i lys av Rt. 2010 s. 24 (Hanekleivdommen)» *Jussens Venner* 2010, s. 384–408.
- Mortensen (1999) Mortensen, Peter, *Landbrugs forpagtning*, Gads Forlag 1999.
- Nilsen (2020) Nilsen, Silje Helene, «Ap vil åpne for utleie av laksekonsesjoner til fiskeindustrien – Høyre er også positiv», IntraFish.no 2020. Tilgjengelig på: <https://www.intrafish.no/nyheter/ap-vil-apne-for-utleie-av-laksekonsesjoner-til-fiskeindustrien-hoyre-er-ogsaa-positiv/2-1-888707> (sist sjekket d. 21.06.2021).
- Nordbø og Berge (2020) Nordbø, Espen og Ketil Berge, «Samdrift uten skatteulemper», Intrafish.no 2020. Tilgjengelig på: <https://www.intrafish.no/kommentarer/samdrift-uten-skatteulemper/2-1-918147> (sist sjekket d. 21.06.2021).
- Nordtveit (1992a) Nordtveit, Ernst, «Opplysning av sameige» *Tidsskrift for rettsvitenskap* 1992, s. 705–785.
- Nordtveit (1992b) Nordtveit, Ernst, *Oppdragssamarbeid*, Alma Mater 1992.
- Nygaard (2004) Nygaard, Nils, *Rettsgrunnlag og standpunkt*, 2. utg., Universitetsforlaget 2004.

- Selvig (2002) Selvig, Erling, «Kontraktsutfylling og legalitetsprinsipp. Metodeproblemer i kontrakts- og forvaltningsrettens grenseland», i *Rettsteori og rettsliv: Festskrift til Carsten Smith til 70-årsdagen 13. juli 2002*, Peter Lødrup, Steinar Tjomsland, Magnus Aarbakke og Gunnar Aasland (red.), Universitetsforlaget 2002, s. 703–720.
- Simonsen (2019) Simonsen, Lasse, *Prisavslag og erstatnings for mangler ved fast eiendom*, Gyldendal 2019.
- Skoghøy (2016) Skoghøy, Jens Edvin, «Forholdet mellom ansvar overfor kommunen etter plan- og bygningsloven og ansvar overfor private i og utenfor kontrakt» *Jussens Venner* 2016, s. 189–211.
- Skoghøy (2018) Skoghøy, Jens Edvin, *Rett og rettsanvendelse*, Universitetsforlaget 2018.
- Snipsøyr (2021) Snipsøyr, Bjarne, *Lovkommentar: Håndverker-tjenestelova*, note 25 (pr. 23. mars 2021), Rettsdata.
- Stavang (2009) Stavang, Endre, *Lovkommentar: Sameigelova*, note til § 1 (pr. 5. mars 2009) og note til § 9 (pr. 28. februar 2009), Lovdata.
- Tjora (2021) Tjora, Aksel, *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*, 4. utg., Gyldendal 2021.
- Tveterås mfl. (2019) Tveterås, Ragnar, Torger Reve, Silje Haus-Reve, Bård Misund og Atle Blomgren, «En konkurransedyktig og kunnskapsbasert Havbruksnæring», Handelshøyskolen BI 2019. Tilgjengelig på: https://sjomatnorge.no/app/uploads/2019/08/BI_2019_En-konkurransedyktig-og-kunnskapsbasert-havbruksn%C3%A6ring.pdf (sist sjekket d. 21.06.2021).

- Tørum (2010) Tørum, Amund Bjøranger, «Sammenlignende analyser av fabrikasjon og entrepriser» *Tidsskrift for forretningsjus* 2010 s. 148–195.
- Tørum (2018) Tørum, Amund Bjøranger, «Offshore contracts – the effect of the ‘system’ of the contract and the background law in the interpretation process» *Jussens Venner* 2018, s. 163–190.
- Tørum (2019a) Tørum, Amund Bjøranger, «Tolking av kommersielle kontrakter – et analyseverktøy» *Jussens Venner* 2019, s. 1–38.
- Tørum (2019b) Tørum, Amund Bjøranger, *Interpretation of commercial contracts*, Universitetsforlaget 2019.
- Voje (2020) Voje, Kjetil Lysne, «Art (biologi)» i Store norske leksikon, 6. august 2020, https://snl.no/art_-_biologi (sist sjekket d. 21.06.2021).
- Woxholth (1995) Woxholth, Geir, *Lov om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (Selskapsloven)* [kommentarutgave], Karnov 1995.
- Woxholth (2017) Woxholth, Geir, *Avtalerett*, 10. utg., Gyldendal 2017
- Woxholth (2018) Woxholth, Geir, *Selskapsrett*, 6. utg., Gyldendal 2018.
- Woxholth (2021) Woxholth, Geir, *Lovkommentar: Selskapsloven*, note 3 (pr. 2. mai 2021), Rettsdata.

THE SCANDINAVIAN INSTITUTE OF MARITIME LAW is a part of the University of Oslo and hosts the faculty's Centre for European Law. It is also a part of the cooperation between Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden through the Nordic Council of Ministers. The Institute offers one master programme and several graduate courses.

The core research areas of the Institute are maritime and other transport law as well as petroleum and energy law, but the members of the Institute also engage in teaching and research in general commercial law.

In MARIUS, issued at irregular intervals, articles are published in the Nordic languages or English.

ISSN: 0332-7868

